

Szolgotárs

2001. második negyedév

X. évfolyam

2. szám

A TARTALOMBÓL:

- ♦ Mi az ébredés?
- ♦ Az ébredés nagy alakjai: John Knox
- ♦ Máltai képek
- ♦ Spurgeon időszertisége ma
- ♦ Kalandozás a szociálpszichológiában
- ♦ A külmiszio úttörői: William Carey, Hudson Taylor
- ♦ A pénz és te
- ♦ Keleti vallások

"Fokról-fokra"

(Pilinszky J.)

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!	
H. C. F.: Mi az ébredés?.....	1
John Knox.....	4
Lázi Sándor: Dávid nagylelkűsége.....	7
BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK	
Zágoni Jenő: Utazás bibliai tájakon – Málta.....	8
Kovács Gábor indiai naplója.....	12
SZOLGÁLAT ÚTJÁN	
Dr. Boross Géza: C. H. Spurgeon időszerűsége napjaink homiletikája tükrében.....	13
Tóthné Szél Brigitta: A gyülekezet mint közösség- és személyiségformáló erő.....	17
Meg Grossmann: William Carey, a tengerpartmenti úttörő.....	21
ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN	
Bob Russel: Hogyan tudok okosan gazdálkodni a pénzemmel?.....	28
Dr. John Bechtle: Helyes-e a keresztyéneknek szerencsejátékokkal foglalkozni?.....	30
MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK	
Dr. Mészáros Kálmán: Megemlékezés Bokor Barnabás születésének 90. és halálának 35. évfordulóján.....	31
Vasadi Lajos: A reformáció harmadik ága nem volt anabaptista.....	33
INNEN-ONNAN	
Billy Graham: Élő, mégis holt.....	35
TANULMÁNYI SZEMLE	
Majnár Zsolt: A keresztyénség és a keleti vallások összefüggései és ellentmondásai (2. rész).....	37
SZEMELVÉNYEK A SZÁZADELŐ BAPTISTA SAJTÓJÁBÓL	
1917. május – júliusi részletek.....	43
TALLÓZÓ	
Kókai Nagy Viktor: A predestináció tan mint aktuális tanítás.....	47
ILLUSZTRÁCIÓK GYŰJTEMÉNYE	54
VIDÁM ESETEK	58

Baptista lelkesítő szakfolyóirat

Szolgotárs

2001. második negyedév

X. évfolyam

2. szám

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: tlukacs@freemail.hu

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: Lukács Tamás

Felelős kiadó: Mészáros Kálmán egyházelnök

Tördelőszerkesztő: Lukács Tamás

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 500,- Ft,

egyéves előfizetési díj: 2000,- Ft

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

H I R D E S D   A Z   I G É T !

Mi az ébredés?

Sok érdektelenség és ellenállás létezik ma az ébredéssel szemben, mert zavarban vannak az emberek a kifejezés tartalma területén. Olyan gondolatokat kapcsolnak az ébredéshez, amik nem tartoznak hozzá. Pedig fontos, hogy világosan lássuk, mit jelent ez a kifejezés. Gondosan el kell különítenünk az ébredést a kiegészítésektől. Meg kell különböztetnünk a hamis és veszélyes izgalmaktól, amelyek visszaélnak ezzel az elnevezéssel. Bármennyire is általános és csaknem szakkifejezés az ébredés, a vallásban levő minden őszinteség és valamennyi igazi vallás ellenzői gyakran úgy értelmezik, hogy ez a vallásos különbség minden vonását leírja. Még a legvadabb fanatikus kitöréseket és a babonáságot is nevezik ébredésnek.

A szavakat gyakran a jelentésükben bővítik. Így van ez a feléledni (felébredni) szóval is. Szigorú értelemben ez az életre keltéssel vagy újraélesztéssel kapcsolatos. Amíg tehát beszélhetünk a keresztyének újjáéledéséről, nem mondhatjuk el ezt a megtértelekről. Ők ugyanis „holtak véikeikben és bűneikben”, ezért nem éledhetnek újjá. Ami sohasem élt, az nem éledhet fel. Népszerű használatban azonban az ébredés szó magában foglalja a bűnösök megtérésének és a szentek felébredésének gondolatát. Talán ennél jobb szót nem alkalmazhatnánk. Bizonyára helyes értelemben használatos, mert vonatkozik az egyes lelkek és az egész közösség megéledésére. Valóban, ahol a keresztyének újjáélednek, ott mindig megtérnek az emberek.

Ezért az ébredés szónak kettős jelentése van: érzékelteti a keresztyének között a lelkiesség és eleveenség megújulását, és azt is, hogy a bűnösök tömegesen megtérnek Istenhez. A „reformáció”, a „felébredés” és az ehhez hasonló egyéb szavak ugyanezt jelentik.

A skóciai dr. *Hetherington* a következő nagyon helyes bírálatot fogalmazza meg az ébredés kifejezéssel kapcsolatban: „Maga a szó (bizonyos formáiban) gyakran előfordul a Szentírásban; a használat szerint általánosságban érzékelteti a lelki élet feléledését, ami már csaknem meghalt. Ez azonban nem szigorúan szinonim a megtérés kifejezéssel; mert amíg az ébredés érzékelteti az élet megújulását, ami már csaknem meghalt, a megtérés jelentése utal a lelki élet megjelenésére, ami azelőtt még nem létezett. Valójában ez úgy történik, hogy az ébredések és megtérések általánosságban társulnak egymással; ezért ahol a megtérések gyakoriak és meglepőek, ott sokan újjáélednek vagy felébrednek.”

Az ébredések azok az időszakok, amikor a keresztyének elevenebbé válnak lelkiességükben, imabuzgóságukban és őszinte vállalkozásaikban, hogy támogassák Krisztus ügyét és a megváltás ügyét. Ebből következnek azok az időszakok, amikor a megátalkodottak rádöbbennek a lelkükkel való törődés és a személyes vallás fontosságára. Ezek azok az időszakok, amikor az Úr Lelke ismét lebeg a vizek felett, és az új teremtés frissessége és szépsége jön elő. Úgy tűnik, hogy maga a természet jobban tele van Istennel, ezért a Szentírás

szavai új fényben, dicsőségben, jelenségben és teljességben tűnnek elő. Ahogy *Edwards* mondja: „Mintha a nap, a hold és a csillagok, az eget és a föld isteni dicsőséggel és ragyogással tűnnének föl.”

A legkiemelkedőbb gondolat, ami általánosságban az ébredés szóval kapcsolatos, sok lélek újjászületése. Az ébredési időszak rendkívüli jellemzője a tömeges megtérés. A látomás völgyében szanaszét heverő sokaság eljut a döntés pillanatához. *Barnes* mondja, hogy ha valaki igazán Istenhez tér – és ez a megtérés sok-sok egyénre vonatkozik egy lakóterületen, akik átmennek ezen a változáson – akkor már a vallási ébredés minden elmélete kezünkben van. Ez sok megtérés összevonása, sok elme egyidejű dőbbenete, és talán egyetlen helyre és néhány hétre korlátozódik az, ami már sok helyen és sok éven át megtörtént.

Aligha kell hozzátenni, hogy az ébredéseknek ez a világos nézete nem kapcsolható össze az eszközök és intézkedések gondolatával. Ezeknek semmi közük sincs a kifejezés tiszta jelentéséhez, és itt nem szabad zavarba kerülnünk.

Az ébredések lehetnek hamisak vagy igaziak. Az előzőhöz tartozik a pusztán vallásos izgalom, amit emberi igyekezettel improvizálnak, és aztán maradandó eredmények nélkül elhal. Lehet forgószelehez hasonló lelki izgalom, de az még nem igazi ébredés.

Ezek a hamis mozgalmak sokat ártnak az igazi ébredések ügyének. Figyelemfelkeltő mesterkedések, a gondatlanok csapdába ejtésének módszerei, a benyomást keltő igyekezetek, a prédikálás túlzásokkal teli stílusa, hogy riadóztassanak és felrázzák a gyanakvó reményeket, és hogy feltámasszák a rajongást, bármilyen legyen is az, többet ártnak az ébredéseknek, mint minden ellenállás és hitetlenség azok részéről, akik egyáltalán nem tanúsítanak kegyességet.

Az igazi ébredések a Szentlélek gyümölcsei. „Amíg nem árad ki a Lélek a magasból”, sem a szentek nem élednek fel, sem a bűnösök nem nyernek megváltást. Minden igazi ébredésben jelen van a Szentlélek életadó, világosságot keltő, feltámasztó, újjáteremtő és megszentelő energiája, és ez téríti meg a keményszívű bűnösöket, és ez emeli föl az eltántorodó, szunnyadó hívőket. *Thomas Adams* mondja: „Semmilyen földi eszköz nem tudja meglágyítani a szívet; kezelheted gyögybalsammal, fenyegetheted csapások mennydörgésével, halálos ütésekkel mérhetsz rá kalapáccsal. Íme, Isten mennyei záporai megjönnek, és az hirtelen meglágyul. Talán egy prédikáció a szívbe hatol. A Megváltónak egyetlen vércseppje a Lélek által az Ige prédikálásában megolvasztja azt, mint a viaszt. A részeges kijózanul, a házasságtörő megtisztul, Zákeus irtalmassá válik, és a tomboló Pál megszelídül, mint a bárány.”

Az ébredéshez eltérő szemléletek kapcsolódnak. *Dr. J. W. Alexander* szerint nem szabad elfelejteni azt az alapelvet, hogy míg az isteni irányítás és a kegyelem korszakának nagy

törvényei ugyanazok maradnak, a legfőbb Adományozó az országok és korszakok eltéréseire való tekintettel színesíti áldásainak módjait. Az apostoli ébredések bizonyos területeken nem hasonlítottak a reformáció idején történt ébredésekhez. Az eleven istenfélelem csöndes, tavaszias megújulása Spener, Francke és a pietisták alatt, külsőleg kevésbé hasonlít a Wesley testvérek, Whitefield, Edwards, a Tennentek és Blairsek idején történt tüneményes forradalomhoz. Azok a nagyon kiemelkedő ébredések, amelyekben dr. Nettleton és barátai voltak az eszközök, eltérnek korunk megújulási időszakaitól.

Az ébredések nem hasonlítanak egymáshoz eredeteikben. Bizonyos különös prédikáció, valamilyen betegség vagy haláletet a lakóközösségben, valamilyen megdöbbentő gondviselési beavatkozás, ébredési hullám a környéken, lelkipásztor vagy evangélista látogatása és ehhez hasonlók lehetnek egy-egy ébredés nyilvánvaló okai. De az ébredések jöhetnek titokzatosan is. Mély és széles körű ünnepélyesség ragadhatja meg a gyülekezetet vagy a környezetet, és megemelkedett érdeklődés jelei tűnhetnek elő minden ok nélkül a vasárnapi iskolában, az imaösszejövetelen, a gyárban vagy az iskola területén.

Az ébredések eltérőek megjelenésükben. Témáik különböznek egymástól. Egyes esetekben készségesen és gyöngéden jelentkeznek a szeretet édes könyörgéseiben, más esetekben az ellenállás letérésében és a látható külső megnyilvánulásokban.

Egyes esetekben a munka csöndesen fejlődik, más esetekben látványos és megfigyelhető. *Dr. Griffin* mondja az akkori Newark, N. J.-ben történt munkáról: „Erejében és nyugalomban fölülmúl mindent, amit eddig láttam. Míg legyőz mindent ellenállhatatlan erejével, és csaknem úgy tűnik, hogy emberi eszközök által jelenik meg, olyan csöndben halad, hogy ha nem figyeljük gondosan a hatásait, akkor néha kísértést érzünk arra, hogy kételkedjünk abban, hogy valami szokatlan történt.” Az ébredések azonban ugyanakkor mennek végbe, különböző helyeken, ellentétes jellegű különlegességekkel. Nem volt szokatlan a Tennentek napjaiban, mondja *Tracy*, hogy látunk „embereket igehallgatásuk idején zokogni, mintha megszakadt volna a szívük, de minden nyilvános felkiáltás nélkül, és egyeseket kivittek a gyülekezetből (annyira az Ige hatása alá kerültek), mintha meghaltak volna.” *Gillies* említi elájulásokat, úgyannyira, hogy számos embert kivittek az érzéketlenség állapotában Rowland prédikációja alatt egy baptista gyülekezetben, valószínűleg Philadelphiában, de nem adja meg a pontos dátumot. Gilbert Tennent jelen volt, és javaslatára Rowland megváltoztatta beszédének stílusát, mire az ájulások megszűntek. Finley „Krisztus diadalmaskodik és a Sátán tombol” című nottinghami prédikációja „bizonyította, hogy Isten országa eljön hozzánk ebben a korban”, amit Philadelphiában, Bostonban és Londonban kinyomtattak 1741-ben. Azí mondják, hogy az ébredés ellenzői „anélkül, hogy megfigyeltek volna valamilyen mély megindulást, aminek hatása alá kerültek a lelkek, csak érdeklődtek a görcsbe rándulásokról és vonaglásokról, amelyekbe szomorúságuk taszította őket”.

A Wesleyk, a Tennentek és Whitfield meg Edwards alatt és később történt idegi izgalmak jól ismertek. Az emberek gyakran akaratlanul elestek, elájultak és vonaglottak.

Az ilyen fizikai megnyilvánulások között a legkiemelkedőbbek a „Kentucky-i ébredés” alatt történtek, ami 1800-ban kezdődött. Tanult emberek, orvosok, lelkészek és mások közöltek jelentéseket mint szemtanúk és gondos megfigyelők, de a leglátványosabbnak és legtanulságosabbnak tűnik

az agyafűrt, jóllehet ekcentrikus *Lorenzo Dow* esetéről szóló közlés. Ő prédikált Knoxville-ben (Tennessee) a bírósági épületben 1805-ben, amikor hallgatói közül körülbelül 150-en „vonaglottak”, vagyis izmaik hevesen rángatóztak, a fejük olykor jobbra-balra és hátra mozgott, és néha leestek a padlóra, ahol furcsán hengergöztek. A jelentésben ezt olvashatjuk: „Valamennyi vallásfelekezethez tartozók rángatóztak, férfiak és nők, feketék és fehérek, fiatalok és öregek, kivétel nélkül. Elmentem egy összejöveteli hely mellett, ahol megfigyeltem, hogy egy táborozási együttlét érdekében levágták az aljnövényzetet, és 50–100 hajtást meghagytak mellmagasságig, hogy a rángatózóknak legyen miben megkapaszkodniuk. Megfigyeltem, hogy ahol megjelentek, rúgták a földet, mint ahogy a ló kapál a lábával. Egy presbiteriánus lelkész mondta, hogy amíg prédikált az előző napon, egyesek rángatóztak. Azt hiszem, ez nem érinti azokat a naturalistákat, akik kívánják és próbálják filozofikusan szemlélni ezt, és ritkán azokat, akik a legkegyesebbek, de a lágymeleg, lusta hitvalló is alá van vetve ennek. A gonoszok félnek tőle, és hatása alá kerülnek, de az üldözők jobban alá vannak vetve, mint bárki, és néha átkozódnak, káromkodnak és csúnyán beszélnek, miközben rángatóznak.”

Dr. Robertson, egy szemtanú mondja Philadelphiában az orvosi fakultás bevezető esszéjében: „Ez a jelenség megtámadja mindkét nemet és minden alkatot, de nyilvánvalóan inkább azokat, akik túlbuzgók a vallásban.” *Dr. Alexander* mondja, hogy a jelenség „általános volt minden korra, nemre és minden fajta jellemre vonatkozóan”. *Dow* mondja, hogy az „üldözők” is áldozatul estek anélkül, hogy feloldódtak volna a vallással szembeni nyílt gyűlöletükből. Mások bizonyosságot tesznek arról, hogy azáltal estek „rángatózásba”, hogy hallották a leírást mások rángatózásáról, és anélkül, hogy bármilyen vallásos benyomásuk lett volna akár a részvétel idején, akár a támadást követően. *Cartwright* a „rángatózás” egyik halálos esetét említi. „Ez a hatalmas ember átkozta a rángatózókat és minden vallást. Röviddel ezután elkapta a rángatózás és futni kezdett, de olyan erőteljesen rángatózott, hogy nem tudott elmenni. Megakadt a növények között, és jóllehet erőteljesen mozgott, elővette a whiskey üvegét és átkozódva mondta, hogy kihalszítja a rángatózást. Olyan hevesen rángatózott, hogy nem tudta szájához venni az üveget, pedig erősen próbálta. Végül hirtelen nagyot rándult és az üveg odacsapódott egy facsonkhoz, majd darabokra tört, és a whiskey a földre ömlött. A férfi nagyon feldühödött, átkozódott és pogányul káromkodott, miközben erősödött rángatózása. Végül hevesen megrándult, megroppant a nyaka, elesett és hamarosan meghalt, száján átkozódásokkal és keserűséggel.”

John Wesley ezeket a fizikai mozgásokat az isteni jelenlét bizonyítékainak tekintette. *Charles Wesley* gyanakodott és ellenezte ezeket. *Whitefield* nem hitt bennük. Edwards vitatta őket, és nagyon kevés lelkész pártfogolta. Gondos vizsgálat alapján úgy találták, hogy gyakran értelmi meggyőződés és egészséges megtérés társult hozzájuk, ezért óvatosan kezelték, de nem tekintették isteni befolyásnak, és nem tartották az ébredés tartozékainak. Kétségtelenül jobb lett volna, ha határozottabban ellenálltak volna ezeknek. Még a tudomány mai előrehaladott állapotának segítségével sem lehetséges magyarázni ezeket a fizikai hatásokat, és nem is fontosak. A rázkódások előfordultak már akkor is, amikor egyáltalán nem voltak kapcsolatosak a vallással vagy a fanatikus eretnenségekkel. Egy író valószínűleg helyesen határozza meg ezeket úgy, mint „der-

medtséget” vagy többé-kevésbé az agyvelő funkcióinak a felfüggesztését, amihez társul a kisagy abnormális tevékenysége. A racionális erők – az akarat, a megítélés vagy az értelem – ideiglenesen hiányoznak, és az akaratlan fogékonyság alá van vetve az uralkodó benyomásnak vagy hatásnak.”

Az ébredésnek ezek és más szempontjai nem arra valók, hogy korlátozzuk Izráel szentjét. Ugyanaz a Lélek különféle módon ténykedik, ami megfelel az ország és a kor különbözőségeinek. A múltban történt ébredések bizonyos módon nem hasonlítottak a jelenlegiekhez. Talán úgy tetszik Istennek, hogy még tovább változtatja áldásának a módját az ezutáni napokban. Mégis az igazi vallás ugyanaz minden korban, minden helyen, és a valódi ébredések lényeges vonásaikban azonosak. Szuverenitásának bemutatására, terveinek teljesítésére és más okok miatt a Magasságos egyik esetben szelíden árasztja ki Lelkét mint leszálló harmatot, és másik esetben mennydörgések és földrengések közt. Egyik esetben százakat és ezreket érint az ébredés, más esetekben csak néhányat. Az egyik esetben az ébredés minden osztályhoz tartozókat magával ragad, más esetekben csak egy vagy két társadalmi osztályt érint, és a többieket érintetlenül hagyja. Egyik esetben áthatja az egész várost, míg más esetben főként a középpontra vagy a külvárosokra korlátozódik. Egyik esetben a felsőbb osztály között indul, más esetben az alacsony osztályhoz tartozók között. Egyik esetben a fiatalokkal, más esetben a fiatal nőkkel, és egyéb esetekben a középkorúakhoz tartozó férfiak vagy nők között. De akárhogyan is történik, ugyanaz a Szentlélek „teríti az embereket a sötétségből a világosságra és a Sátán hatalma alól Istenhez”.

Egyáltalán nem nehéz meghatározni a valódi vallási ébredés lényeges vonásait. Egyben bizonyosak lehetünk, vagyis abban, hogy „a Jézusban megjelent igazság” együttjár a kegyelem valódi művével. Példát kölcsönözve tegyük fel, hogy hatalmas izgalom keletkezik a vallás témájáról, amit olyan valami hoz létre, ami szemben áll az evangélium szellemével – tegyük fel, hogy olyan tanokat hirdetnek, amiket az evangélium nem ismer el, és olyan tanokat hagynak ki, amiket az evangélium alapvetőnek tekint – tegyük fel, hogy a Lélek kardjának egyszerű, becsületes és hűséges használatáért számos taktikát kell alkalmazni, hogy hatását kifejtse az állati szenvedélyeken – tegyük fel, a megtéréstől, hitből és szentségből álló vallást a lényeg helyett az eleséssel, a nyögéssel és a kiabálással pótolják – tétovázás nélkül ki kell mondanunk, hogy ez nem lehet az isteni kegyelem valódi műve, vagy ha lenne is benne valamennyi tiszta búza, hatalmas mennyiségű polyvának és tarlónak is kell lennie.

Másrészt, ahol a vallásra irányuló figyelmet Isten igazságának hűséges és egyszerű prédikálásával keltik fel teljes hosszúságában és terjedelmében, és azokkal az egyszerű és becsületes eszközökkel, amelyeket Isten ígéje vagy közvetlenül előír vagy egyenesen megszentel, ésszerűen nem kételkedhetünk abban, hogy a Szentlélek igazi munkája van jelen.

A kegyelem igazi művében nem egyszerűen az érzelem izgalma található, hanem ismeret és megfontolás is. Az igazság a megértésen át jut a szívbe, és ha érzések nyilvánulnak meg, akár a békesség akár a nyugtalanokodás érzelmei, legyenek azok a megvilágosult felfogás és az intelligens meggyőződés hatásai, jogosan remélhetjük, hogy Isten Lelke igazán működik. De ahol az értelem nagymértékben vak és

passzív, míg az érzelmi húrok magas hangon szólalnak meg, ott kétségbe vonhatjuk a feltételezett megtérések valódiságát és azt, amiről állítják, hogy ébredés, nagyon is bizonyosan nem igazi, hanem hamisítvány.

Gyanakodni kell a munka valódiságában, ha a szentség, a lelkesedés és a keresztyének odaszenteltsége nem erősödik. Ahol rádöbbennek az elhanyagolt kötelezettségekre és gyászolnak felettük és megvallják azokat; ahol őszintén könyörögnek a Szentlélek alászállásáért, figyelve arra, hogy maguk se szomorítsák meg és ne oltssák ki azt a Lelket; ahol a beszélgetés lelkivé válik, és egymásról emlékeznek meg a szövetségi fogadalmakban; ahol gyöngéden beszélnek a még újjá nem születettekkel, kérlelve őket, hogy béküljenek meg Istennek, és ahol ennek eredményeképpen a büntudat megragadja a gondatlant, és tömegek kérdezik, mit kell cselekedniük, hogy üdvözljenek, ott nincs helye a kételynek, és ott a kegyelem valódi munkája bontakozik ki.

Mindennek hiányában, bárhogyan is nevezik a munkát, nem lehet szó igazi lelki ébredésről.

Továbbá, ahol a munka igazi, ott maradandó eredmények lesznek. Ha a vallás kérdésével kapcsolatos izgalom, bármilyen nagy is lehetett valamikor, elmúlik és kevés vagy semmi maradandó áldást nem hagy maga után; ha a legtöbben, akik vallják, hogy megtértek, de hamarosan vagy fokozatosan visszamennek a világba, gondatlanul és istentelenül élnek tovább, akkor tudhatjuk, hogy az ébredésnek csak a neve volt az. Másrészt ha a vallás megvalósul az életben, és akik változást éltek át, naponta illusztrálják a keresztyén eredményeket és áldásokat, akkor nem kell további bizonyítékát kérni Isten Lelke közreműködésének.

Nem nehéz meglátni Edwards northamptoni leírásában a nagy ébredés ottani időszaka alatt a kegyelem valódi munkájának a jeleit. „Ez a mű hamarosan dicsőséges átalakulást végzett a városban úgyannyira, hogy a következő tavaszon és nyáron úgy tűnt, hogy Isten az ő teljességével van jelen. Sohasem volt a város annyira tele szeretettel, örömmel, és mégis annyira tele reménytelenséggel. Jelentős jelei voltak Isten jelenlétének csaknem minden házban. Ez volt az öröm ideje a családokban, az üdvösség hozzájuk érkezéséhez visszavezethetően. A szülők örültek gyermekeiken mint újszülötteken, és a férjek feleségeiken és a feleségek férjeiken. Isten cselekvése volt látható az ő szentélyében. Isten napja volt a gyönyörűség, és köztük történt szent sátorozása csodálatos volt. Nyilvános összejöveteleink szépek voltak. A gyülekezet elevenné vált Isten tiszteletében, mindenki őszintén igyekezett az istentiszteletre, minden hallgató mohón itta a lelkész szavait, amelyek szájából származtak. A gyülekezet általánosságban időről időre könnyezett, miközben prédikáltak, egyesek szomorúságukban és elkeseredésükben sírtak, mások örömeikben és meghatódottságukban sírtak, megint mások tele voltak szájalommal és törődéssel felebarátaik lelkének sorsa miatt.”

„Ó, Urunk, éleszd fel munkádat!”

H. C. F. nyomán dr. G. L.

John Knox

1513–1572

1513. A skóciai Edinburgh városa közelében született (egyres tudósok 1505-re teszik születési évét)

1540. Pappá szentelték

1543. Lelki ébredést élt át

1547. A franciák által elfoglalt St. Andrew kastélyban csatlakozott a lázadó protestánsok csoportjához

1549. Elengedték a börtönből, és az angliai Berwickben lett lelkipásztor

1554. Angliából a kontinensre és Genfben menekült; később a németországi Frankfurt angol menekültjeinek lelkipásztora lett

1555. Visszatért Genfben majd Skóciába, feleségül vette Marjorie Bowes-t (valószínű dátum)

1556. Ismét Genfben ment, hogy lelkipásztora legyen egy angolul beszélő gyülekezetnek

1558. Kiadta A nők gyalázatos ezrede elleni első trombitászó című munkáját

1559. Politikai zavargások közt visszatért Skóciába

1560. Skóciában a protestáns hadakat győzelemre vezette

1561. Súlyosan összeütközött Mária királynővel, aki visszatért Skóciába

1567. Támogatta Mária kényszerű trónfosztását

1570. Agyvérzést kapott

1572. november 24-én meghalt Edinburghben

Skócia lángszavú reformátora olyan hatékonyan egyesítette a prédikálást és a politikai forradalmat, hogy Skócia a legalaposabb reformáción ment át az európai nemzetek között. Ez sikeres volt annak ellenére, hogy a római katolikus királynő, a korrupt udvar és a kapzsi nemesség egyesítette erőit.

Élete és kora

Knox születésének dátuma ismeretlen. Egyes tudósok az 1505. évre teszik, a legtöbben az 1513-as évre. Skóciában, Edinburgh közelében született. Mint ifjú kiváló oktatást kapott a skóciai nyelviskolákban és egyetemeken. Az iskolákban főként katolikus oktatásban részesült, jóllehet némelyik professzorára hatással volt a reformáció gondolkodása.

1543 körül lelki ébredésen ment át. Jóllehet már néhány évvel korábban pappá szentelték, meggyőződött arról, hogy a római katolikus egyház tanításai hibásak. Csatlakozott a protestáns vezetőkhez, például *George Wisharthoz*. 1546-ban Wishartot kihallgatták eretnokség miatt, és máglyán elégették. A protestáns lázadók úgy álltak bosszút, hogy megölték egy vezető katolikus egyházi embert. Amikor némelyik lázadó menedéket keresett a St. Andrew kastélyban, Knox csatlakozott hozzájuk. Ő volt a csoport lelkésze, és felszolgált nekik az úrvacsora első protestáns változatát. 1547-ben a katolikus erők, amiket a franciák segítettek, elfoglalták a kastélyt, és Knox társaival együtt börtönbe került.

Knoxot egy francia hadihajón lelancolt gályarabként kényszerítették az evezésre. E szörnyű körülmények között is életben tartotta reményét. Sohasem kételkedett abban, hogy egy napon prédikálja az evangéliumot Skóciában.

1549-ben kiszabadult a rabszolgáságból, Angliába utazott és Berwick angol gyülekezetének lelkipásztora lett. Sikeres lelkipásztornak bizonyult, és Angliában számos fontos tisztséget betöltött. Amikor a protestáns angol kormányt leváltotta a katolikus kormányzás, a kontinensre menekült és végül Genfben kötött ki. A következő öt évben Knox sokat utazott Európában. Egy ideig a németországi Frankfurt egyik angolul beszélő gyülekezetét pásztorolta; Genfben találkozott Kálvinnal; legalább egyszer Skóciába utazott, hogy támogassa a protestánsok ügyét; részletes nyilatkozatot írt a predesztinációról, és megírta híres művét A nők gyalázatos ezrede elleni első trombitászó címmel, amelyben elítélte a nő uralkodókat.

Eközben Skóciában és Angliában egyaránt nők tartották kézben a hatalmat. A velük történt összeütközése egyengette az utat a skóciai reformáció előtt. 1558-ban Erzsébet lett Anglia királynője. Az angliai római katolikus párt állította, hogy a királynő nem lehet törvényes uralkodó; Boleyn Anna lánya volt, akinek VIII. Henrikkel kötött házasságát a római katolikus egyház sohasem ismerte el. Erzsébet helyett a római katolikus párt Máriát tekintette törvényes uralkodónak. 1558-ban Mária házasságot kötött a francia trón örökösével. A következő évben ő lett II. Ferenc francia király. A protestánsok mind Angliában, mind Skóciában félték attól, hogy Franciaország, Anglia és Skócia egyesül II. Ferenc és Mária uralma alatt, akik mindketten elkötelezett katolikusok voltak.

1559-ben Knox Edinburghbe érkezett. Hogy egyesítse a protestánsokat a katolikus királynő ellen, félelmüket a legteljesebb mértékben felhasználta. A skóciai régens, Guise-i Mária törvényen kívül helyezte Knoxot. Ő azzal állt bosszút, hogy elutasította a misét. Az emberek erőszakos cselekményeket vittek véghez, kirabolták a kolostorokat, és a templomokban összetörték a képeket. Hadseregek néztek szembe a csatamezőn; a Knox vezette hadak mögött az angolok álltak. 1560-ban a régens meghalt, és egy hónapon belül a francia és angol hadak egyezmény alapján visszavonultak. Míg Mária királynő Franciaországban volt, egyezmény jött létre, hogy a skóciai kormányt a skótok tanácsa vezeti.

Amikor a tanács ülészet, az radikálisan protestáns irányzatot képviselt. Teljesen megbuktatta Skóciában a római katolikus egyházat. A Knox és mások által készített hitvallást elfogadták. 1560 decemberében II. Ferenc meghalt. Az özvegyé vált Mária visszatért Skóciába, és elhatározta, hogy az országot visszavezeti a katolikus hithez. Arra is terveket készített, hogy megszerezze az angol trónt.

Knox és Mária összeütközött egymással mind a szavak, mint a politikai cselszövések síkján. Mária letartóztatta Knoxot árulás ürügyén, de az udvar fölmentette őt. Knox ismételen mennydörgött Mária ellen. Végül Knox álláspontja győzött, és 1567-ben Máriát megbuktatták. Börtönbe zárták,

majd 1568-ban elmenekült, de csak azért, hogy Angliában Erzsébet ismét bebörtönözze. Mária helyett csecsemő fia, VI. Jakab lett a király. Mivel a kormányzat egy protestáns által irányított uralkodó kezébe helyeződött, a skóciai politikai szerkezetet támogatta a protestáns szemlélet. Knox és a protestantizmus erői csaknem teljes győzelmet arattak.

1570-ben Knox agyvérzést kapott, és ettől kezdve sohasem nyerte vissza erejét. 1572. november 4-én meghalt Edinburghben. Utolsó éveiben elsődlegesen a prédikálásra szentelte idejét, és lelkigondozást végzett Edinburghben és a St. Andrew egyházközségben. Sok történész úgy tekinti John Knoxot, mint a legjelentősebb férfit Skócia történelmében. Skóciában nemcsak a vallásos élet jellegét befolyásolta, hanem az ország politikai sorsát is.

Amikor Knox megszületett, Skócia szegény és elmaradott ország volt. A korrupt nemesség vezetői egymás torkát szorongatták és ezért meggyengült a királyság. Jóllehet az egyház kezén volt a földbirtok fele, ezt is gyengítette a korrupció. Az oktatás nem érte el a kontinensen végzett oktatás színvonalát, és széles körű volt a szegénység.

Knox életidejének legnagyobb részében a helyzet megváltozott egy kicsit; a politikai forradalmak, amelyek végigsöpörtek a kis országon, akadályozták a fejlődést. A nép radikálisan a protestánsok és katolikusok csoportjára oszlott. Mivel mind Anglia, mind Franciaország igyekezett uralkodni Skócián vagy el akarta érni a Skóciával való szövetséget, az ország kettészakadt a francia és angol pártok között.

Knox annyira eredményes volt reformjában, hogy végül létrehozta mind a vallási, mind a politikai egységet. Mária végső megbuktatása után Skócia szilárdan a protestáns táborhoz csatlakozott. A kis ország képes volt függetlenséget szerezni anélkül, hogy akár Franciaországtól, akár Angliától kérte volna. A belső veszekedések nagy része megszűnt.

Mivel belföldön viszonylag béke volt, sok lépést tettek előre. Hangsúlyozták az oktatást: a skóciai egyetemek a világ leghíresebbjeivé váltak; tanárai sok területen élen jártak. Írók, költők, matematikusok és tudósok voltak az országban. Vallásilag Skócia előtérbe került: prédikátorai világhírűekké váltak képességük alapján. Virágzott a misszionáriusi buzgóság: a későbbi években David Livingstone neve ismertté vált az egész keresztyén világban. A skóciai teológusokat széles körben elismerték. A skóciai kegyesség híressé vált.

Természetesen ez újítások között nem mindent lehet Knox nevéhez kötni. De nélküle és az általa lehetségessé vált nemzeti életváltozás nélkül Skócia kétségtelenül nem érte volna el azt a nagyságot, amire eljutott. Valószínűleg helyénvaló azt mondanunk, hogy a történelemben egyetlen ember sem változtatta meg annyira egy nemzet életét, mint ahogy John Knox tette Skóciában.

Prédikálása és beszédei

Knoxnak kevesebb prédikációja maradt fenn, mint bármelyik híres reformátornak. Egyes írók három hosszabb prédikációt emlegetnek, de a mai gyűjtemények azt jelzik, hogy csupán két prédikációja maradt fenn: az egyik Ézsaiás 26:13–21, a másik Máté 4:1 alapján. 1845-ben mindkettőt kinyomtatták John Knox válogatott gyakorlati írásai gyűjteményében, de e prédikációk közül csak az elsőt adták ki

ismét a John Knox munkái című műben 1846-ban és 1864-ben.

A prédikációknak ez a hiánya annál szokatlanabb, mivel Knox hosszú ideig szolgált Edinburghben, és jelentős munkát végzett. Arra számíthatnánk, hogy bizonyos riporterek legalább jegyzeteket készítettek a híres reformátor terjedelmes prédikálásáról, de nyilvánvalóan senki sem tette ezt.

Ami keveset tudunk Knox prédikálásáról, az a meglevő prédikációkból és a hozzájuk csatolt előszavakból származik, amiket Knox írt. Ézsaiás 26:13–21 magyarázatához írt előszavában, amit az edinburghi St. Giles templomban mondott el, Knox indokolta a tőle származó írásos anyag hiányát.

„Ne csodálkozz, keresztyén olvasó, hogy valamennyi tanulmányomban és Isten szent iratain e húsz év alatt kifejtett küzdelmeimben nem magyaráztam a Szentírás egyetlen fejezetét sem részletesen, kivéve azt a darabos és emésztetlen prédikációt, amit az edinburghi templomban a nyilvánosság előtt mondtam a főt említett évben és napon...”

Inkább úgy tekintem magam, mint akit Isten elhívott, hogy oktassam a tudatlant, vigasztaljam a szomorkodót, megerősítsem a gyengét és dorgáljam a büszkét élő szóval és eleven hanggal ezekben a legromlottabb időkben, mintsem hogy könyveket írjak az elkövetkezendő kornak, hiszen olyan sokat írtak már (még hozzá a legegyszerűbb körülményekben élő emberek), és mégis olyan kevesen figyelnek rájuk. Ezért eldöntöttem, hogy elhívásom keretein belül maradok, amire különös megbízást kaptam.”

Knox nyíltan kijelentette magáról, hogy először és mindenekelőtt prédikátor; nem akarta más irányba terelni energiáit. Lutherhez hasonlóan Knoxnak is sok talentuma volt, de mindig és elsődlegesen prédikátor volt. Ennek ellenére sajnálatos, hogy nem maradt fenn több kézirat Knox tüzés prédikációiról.

Eléggé furcsán, Knox prédikálási pályafutása félelemmel indult. Vallási és politikai nézetei miatt Knox csatlakozott a reformátorok kis csoportjához, és elrejtőzött a St. Andrew kastélyban. E reformátorok egyike, *John Rough* kiváló prédikátor volt, aki közvetlenül Knoxot szólította meg egyik beszédének a végén.

„Testvér, Isten és Fia, Jézus Krisztus nevében és mindazok nevében, akik általam szólítanak most téged, megbízlak azzal, hogy ne utasítsd el ezt a szent elhívást, hanem mivel törekszel Isten dicsőségére, Krisztus királyságának terjesztésére, testvéreid építésére és az én vigasztalásomra, akiről jól tudod, hogy eléggé eláraszt a sok munka, vállald a nyilvános tisztséget és prédikálási megbízást.”

Ez a váratlan és ünnepélyes felszólítás nagy hatással volt Knoxra, és próbálta a hallgatóságot megszólítani, aztán sirni kezdett és kirohant az összejövetelről, majd bezárkózott szobájába. Amikor végül előjött, elfogadta a csoport megbízását és prédikálni kezdett. Minden bátorsága ellenére, amit híressé tett az a nyilatkozat, hogy „sohasem félt az emberektől”, Knox a szolgálata során sok alkalommal félelemmel prédikált.

Ennek ellenére a félelem kivételes volt John Knox életpályáján. Még amikor a francia gályához láncolták is, Knox rettenthetetlen lelkületet tanúsított. Amint a hajó Skócia partjainál haladt, *James Balfore*, aki ugyanazon a hajón utazott, rámutatott St. Andrew tornyaira, és megkérdezte Knoxtól, hogy ismeri-e azt a helyet. A beteg Knox azt felelte, hogy

igen. „Jól ismerem, mert látom annak a helynek a tornyát, ahol Isten először megnyitotta szám a nyilvánosság előtt az ő dicsőségére, és most már teljesen meg vagyok róla győződve, hogy bármilyen gyengének látszom is, nem halok meg addig, amíg az ő isteni nevét nem magasztalja nyelvem ismét ugyanazon a helyen.” Balfore ismételte ezt a nyilatkozatot számos tanú jelenlétében sok évvel azelőtt, hogy Knox visszatért volna Skóciába, amikor bizonyosnak látszott, hogy sohasem teljesül be ez a prófécia.

Mások kétkedtek abban, hogy ezek a prófétai szavak valóra válnak, de Knox nem. Miután megszabadult a fogságból, Angliába ment. Öt éven át prédikációi által gyakorolt hatást Londonra és Berwickre. De amikor Tudor Mária uralkodni kezdett, Knoxnak Frankfurtba kellett menekülnie, ahol a császárt azonnal Nérónak nevezte és a várost elhagyni kényszerült. Miután ideiglenesen Genfben tartózkodott, Knox *igyekezett visszatérni Angliába Tudor Mária halála után*, de a nők gyalázatos ezrede elleni első trombitászó című irata annyira bántotta Erzsébetet, hogy kénytelen volt közvetlenül Edinburghbe vitorlázni, ahol látomása beteljesült a St. Andrew templomban.

Amikor Skóciába érkezett, Knox prédikálása nagy szenzációt teremtett azon a vidéken, és lázadás tört ki. 1559. június 9-én az érsek összegyűjtötte a haderőt, és azt mondta Knoxnak, hogy ha prédikálni próbál a katedrálisban, akkor kiadja a katonáknak a tűzparancsot. A nemesek engedelmisséget ajánlottak Knoxnak. Semmi sem volt ennél távolabb Knox szeme előtt.

Másnap Knox megjelent a szószéken, és nagy tömeg előtt prédikált minden félbeszakítás nélkül. Témája arról a szövegről szólt, hogy Krisztus kiüzte a pénzváltókat. Ezt a szöveget arra a korrupcióra vonatkoztatta, ami bekerült az egyházba a pápaság alatt, és sürgette a keresztyéneket, hogy távolítsák el azokat. Három napon át prédikált ugyanazon a helyen, és befolyása olyan erős volt, hogy a városvezetők és lakosok elhatározták, hogy reformált istentiszteletet vezetnek be a városban. A templomból eltávolítottak minden képet és a kolostorokat lerombolták.

Knox prédikált egész Skóciában és sok várost meglátogatott. Prédikálása mindenütt szenzációt keltett. Thomas Randolph, Erzsébet nagykövete jelentette, hogy Knox hangja „jobbán életre keltette őket, mint 500 trombita zengése”.

Knox prédikálásának hatását mérlegelhetjük annak alapján is, hogy ismételen összeütközésbe került a fiatal királynővel, Stuart Máriaival, aki 1561-ben tért vissza Skóciába, és már a következő vasárnap misét mondott a Holyrood kastélyban. Knox riadót fújt és a szószékről mennydörgött a királynő ellen St. Gilesben. Azt mondta, hogy „egyetlen mise félelmetesebb neki, mintha tízezer főnyi ellenség szállt volna partra a birodalom bármelyik részében, hogy elnyomja az egész vallást”. A reformátor és a királynő közti harc elkezdődött.

Knox stílusából sokat meg lehet látni a királynővel való összeütközések leírásában. Rettenthetetlen, kemény és éleslátású volt. A királynőnek adott válaszai helyénvalók és gyorsak voltak, mint a villámlás, és kivételesen élesek.

Knox prédikálása a nemességet állandóan izgalomban tartotta. 1565. augusztus 19-én a gyenge Henrik király – korábban Lord Darnley – elkövette azt a hibát, hogy meghallgatta Knox egyik prédikációját. Ünnepelesen megjelent a St. Giles templomban, és leült a fogadására készített trónra. Akár

véletlenül, akár céltudatosan Knox a Szentírásból ezeket idézte: „Ifjakat tesztek vezéreiké, és sihederek uralkodnak rajtuk. Ó, népem! Gyermeketek sanyargatnak, asszonyok uralkodnak rajtuk! Ó, népem! Vezetőid félrevezetnek, tévútra visznek téged!” (Ézs 3:4, 12) Azt is említette, hogy Isten megbüntette Ahábot, mert nem dorgálta meg bálványimádó feleségét, Jezábelt.

Darnley dühbe gurult. Visszatérve palotájába, tajtékozott a haragtól, toporzékolt, mint egy kisgyerek, elutasított minden ételt, panaszkodott a királynőnek Knox arcátlansága miatt. A nap folyamán Knoxot elvitték ágyából, és odaállították a Királyi Államtanács elé. Megmondták neki, hogy megsértette a királyt, és tartózkodnia kell a prédikálástól mindaddig, amíg öfelsége Edinburghben tartózkodik. Knox azt válaszolta, hogy „csak az alapszöveg szerint prédikált; és ha az egyház bízta volna meg, hogy beszéljen vagy hallgasson, engedelmeskednék, amennyiben Isten igéje lehetővé tenné neki.” Nemcsak kitarított amellett, amit a szószéken mondott, hanem hozzátette, „*hogy amint király a királynő kedvéért elment a misére ugyanúgy kell a királynőnek igazságszolgáltatásában eszköznek lennie a király megbuktatásában*”. A királynő feldühödött erre a válaszra, és szokása szerint könnyekre fakadt.

Knox szükségesnek ítélte saját felmentése érdekében, hogy teljesen leírja a mondott prédikációt, „amennyire az emlékezete engedi”, és ha nem tenné, lényegében semmi sem maradna prédikációjából. A prédikáció előszavában Knox megmagyarázta prédikációs előkészületeinek a módszerét. E forrás szerint úgy készült föl, hogy gondosan tanulmányozta a szentírási fejezetet, aztán érzéseire hagyatkozott a kifejezőmódot illetően, amelyet majd az előadás közben használ. Kétségtelenül részben ehhez a szabadsághoz vezethető vissza az a nagy hatalom, amit gyakorolt hallgatói fölött.

„A nyilvánosság előtt nem tanácskozom testtel és vérrrel azzal kapcsolatban, amit ki kell mondanom a népnek, hanem ahogy Istenem Lelke, aki küldött engem, és akinek számot kell adnom, és ahogy hatással van rám, úgy beszélek; és amikor egyszer az ő nevében fenyegetéseket hirdettem meg (bármennyire is kellemetlenek azok a világnak), nem merem megtagadni azokat, mert megtagadnám Istent, aki engem küldötté tett, hogy előre figyelmeztessen az engedetleneket a kilátásban levő pusztulásra.”

Prédikációinak ezek a részletei bemutatják Knox gondos beszédfölépítését. Jóllehet az igeszakasz beosztása szerint rögtönzés módján végezte a magyarázatot, prédikációjának formája elárulja a gondos tanulmányozást és vázlatkészítést. Mégis beszédeinek alkalmi természete, ami olykor megközelíti a párbeszédű csapongást, arra enged következtetni, hogy Knox szabadon irányt változtatott a prédikációban, amerre vezetést érzett az adott pillanatban. Különösen szerette a bibliai illusztrációkat, ha a fennmaradt prédikációk helyesen adnak példát munkájára vonatkozóan.

Élete vége felé Knox láthatóan veszített energiájából. Lehetetlennek találta, hogy segítség nélkül fölmenjen a szószékre. 1571-ben, csak egy évvel halála előtt, St. Andrew egyik hallgatója beszámolóit írt Knox utolsó napokban végzett prédikálásairól. *James Melville*, egyik állandó hallgatója ezt írta naplójában:

„Az összes áldás, amit kaptam abban az évben (1571-ben), attól a leghíresebb prófétától és nemzetünk apostolától, John Knoxtól származott a St. Andrew templomból, aki azután, hogy a királynő pártja elfoglalta a kastélyt és Edinburgh városát,

(Folytatás a 7. oldalon)

Lázi Sándor

Dávid nagylelkűsége

(1Sám 26:5–11, 2Sám 9:2–7)

Dávid – szeretett, kedvelt –, Izráel második királya, Isai nyolcadik, egyben legifjabb fiúgyermeke, Betlehemben született. Kora ifjúságát mint pásztor, apja nyája mellett töltötte. Itt elegendő csendességet talált arra, hogy Istenbe vetett hite megszilárduljon, lelki ereje megacélozódjon. E csendben – rejtve a szemek elől – Sámuel Isten kiválasztása nyomán Dávidot királlyá kente (1Sám 16:10–13).

Királyi nagylelkűség

Dávid nem hagyja magát embereitől befolyásolni. Nem hallgat Abisajra (1Sám 26:9). Nagylelkűség az, amikor saját érdekeinket alá tudjuk rendelni másokénak a jó érdekében. Egyszer egy zsugoriságáról híres emberhez bement egy festő. Az öreg zsugori úgy megörült, hogy azonnal bemutatta lakása minden szépségét. Amikor elbeszélgettek, arra kérte a festőművészt, hogy fessen a szobája falára olyan képet, melyet még senki sem látott. – Olyat nem tudok, amelyet még senki sem látott – válaszolta a művész –, de olyat igen, amelyet még ön nem látott. Lefestem önnek a nagylelkűséget!

John Knox

(Folytatás az előző oldalról)

távozni kényszerült onnét a legjobbakkal együtt, és úgy döntött, hogy eljön St. Andrewsba. Hallottam őt, amint tanította Dániel próféciáit azon a nyáron és a következő télen.

Kézbe vettem tollamat és kis könyvemem, és leirtam, amiket föl tudtam fogni. Szövegének elején mérsékeltlen beszélt mintegy fél óráig. De amikor rátért az alkalmazásra, annyira izgulni és remegni kezdtem, hogy nem tudtam tovább jegyezni.

Nagyon gyenge volt. Láttam őt oktatásának minden napján, amint lassan és fáradtan haladt, sállal a nyaka körül, bottal az egyik kezében, és a jó, istenfélő Richard Ballend, a szolgálója, vezette őt a hónaljánál fogva az apátságtól a templomig. Az említett Richard és egy másik szolga emelte föl a szószékre, ahol szükségesnek találta, hogy ráhajoljon annak első részére, de mielőtt befejezte prédikálását, annyira aktívá és elevevé vált, hogy szinte darabokra törte a szószéket és kirepült onnét.”

A lángszavú Knox elérkezett fáradozásainak a végéhez. Azt a híres temetési beszédet, amit Morton kormányzó mondott Knox temetésén, gyakran idézik: „Itt fekszik az az ember, aki sohasem félt az emberek arcától.” Talán ennél jobbat írt maga Knox egyik levelében, amit 1568-ban küldött Angliába:

„A legboldogabban azon a pályán haladnék, amit Isten jelölt ki fáradozásaimnak, hálát adva szent nevének azért, mert tetszett irgalmának, hogy ne tegyen úrrá mint valami püspököt, hanem az ő áldott evangéliumának szenvedő prédikátorává avasson.”

Ford.: G. L.

Dávid nem akart bosszúállóvá lenni: „*Ne pusztítsd el, mert ki emelhet büntetlenül kezét az Úr fölkejtjére!*” – mondta akkor, amikor a katonák habozás nélkül ölni szoktak. Bosszúállás helyett a szeretet vesz erőt rajta, mely legnagyobb átfómál, megjobbító erő. Olyan ez, mint a napfény, mely átmelegíti a földet és megteremti a virág színét, illatát. Dávidnak ekkor a szíve parancsolt, a szívének pedig Isten Lelke. Nyilvánvaló, hogy a király itt önmagát győzte le. „*Mert minden, ami Istentől született, legyőzi a világot, és az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk.*” (1Jn 5:4)

Olvastam, hogy II. József császár ellen – akit 1765-ben német-római császárrá választottak – egyszer egy gúnyirat jelent meg. Amikor a hosszas kutatás után fény derült az írás szerzőjére, a császár magához hívatta az illetőt, és szemé elé tartotta a gúnyiratot, majd barátságos hangon így szólt hozzá: „Barátom, önnek igen éles tolla van. Itt van helyette egy jobb” – és egy szépen faragott díszdollat nyújtott át neki. Az illető mélyen megszégyenülve távozott.

Dávid nem a maga harci ügyességének tudja be a Saul feletti győzelmet, hanem ezt mondja: „*Az Úr a kezembe adott téged, de én nem akartam kezét emelni az Úr fölkejtjére*” (1Sám 26:23). Szolgatársaim! Higgyük el, hogy ha mi is olyan nagylelkűek volnánk, mint Dávid, akkor az Úr ugyanúgy kezünkbe adná a dolgokat! Nagylelkűség mellett egy parittyakő többet ér, mint Góliát összes fegyvere.

Dávid keresi a jó cselekvésének alkalmát. Ezért keresi a Saul házából valókat. Elhozatta Mefibósetet, Saul fiának, Jónathánnak fiát, majd ezt mondta neki: „*Ne félj, hiszen hűséggel tartozom neked apádért, Jónathánért, és visszaadom neked nagyapádnak, Saulnak minden földbirtokát, te pedig mindenkor az én asztalomnál étkezel*” (2Sám 9:5–8).

A hívő szívnek természetes tulajdonsága a nagylelkű cselekedetek gyakorlása. E cselekedetek olyanok életünkben, mint a koronában a drágakövek, olyanok, mint a fának tápláló, ízletes gyümölcse. E nélkül a hívő élete legfeljebb csak dús lombos fához hasonlítható. Jézus mondja tanítványainak: „*Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat!*” (Mt 5:16)

Dávid nem önző érdekből, hanem az Úr iránti szeretetből cselekedte a jót még az ellenséges Saullal is. „*A szeretet nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat*” (1Kor 13:5). Dávid jót cselekvő élete nem csak Mefibósetet, hanem magát Dávidot is gazdagította. „*A másokkal jót tevő ember megkövérédik.*” A jótettek a mi legjobb vetéseink, melyekből gazdag aratás következik.

Mefibóset a király asztalánál étkezett, pedig sánta volt. Minden nyomorúságunkkal járulhatunk mi magunk is a kegyelem királyi asztalához, a legmagasabb mennyei méltóságok közösségében és az üdvözülendők családjában, mert hozzánk is nagylelkű volt az Úr.

BIBLIATAI TÁJAK, EMBEREK

Zágoni Jenő – Zágoni Zsolt

Utazás bibliai tájakon

„Mikor pedig a tizennegyedik éjszaka eljött, a mint ide s tova hányatának az Adrián, éjféltájban észrevették a hajósok, hogy valami szárazföld közelgett hozzájuk.” (ApCsel 27:27)

A szárazföld neve: Málta

E szigetország nevének kapcsán – a ma embere a világban dúló háborúk és éhínségek révén a Máltai Szeretetszolgálatra, az idősebbek a Máltai Lovagrendre, a Szentírás olvasó hívők többsége pedig a Rómába tartó Pál apostolnak és kísérőinek hajótörésére és csodálatos megmenekülésére gondol.

Az Apostolok cselekedeteinek 28. része a barbár máltaiaknak a hajótöröttek iránti emberséges magatartásáról tanúskodik. Az ottani kényszerű három hónapos tartózkodásuk idején Pál betegeket gyógyított, közöttük a sziget római kormányzójának, Publiusnak vérhasban szenvedő apját. Ezalatt az apostol nagy megbecsülést szerzett magának, sok szigetlakót megtérített a keresztyén hitre, közöttük a már említett kormányzót is. Később Pál őt tette meg Málta első püspökévé, aki a keresztyénülődések idején a sziget első – de nem is utolsó – vértanúja lett.

A mai Málta lakói rendkívül büszkék arra, hogy őseiknek maga Pál apostol prédikálta először az örömhírt.

Nincs település, ahol ne őrizné emlékét egy vagy több templom, szobor vagy tér. Hitükre és áldozatkészségükre jellemző, hogy a parányi szigetországban, amely területét tekintve alig nagyobb, mint Budapest fele, háromszázhatvanöt, páratlan szépségű templomban imádják az Istent.

Földrajz és történelem dióhéjban

Málta a Földközi-tenger közepén, a legfontosabb hajóutak metszéspontjában, Európa és Afrika között található. Az egész ország vízszegény karsztfennsík. Sziklás talaját Szcíliából hozott termőfölddel javítják föl. Ennek a több évszázados tevékenységnek eredménye az eléggé fejlett gabona-, zöldség- és gyümölcsstermesztés. Növényzete gyér. Esőre csak ősztől kora tavaszig számíthatnak. A vizet mély ciszternákban tárolják, majd vezetéseken juttatják a földekre, a kertek ágyásaiba. Ma az ivóvíz jelentős részét Olaszországból literes ürtartalmú kartondobozokban forgalmazzák. A májustól októberig tartó nyáris hőmérséklet, az állandó tiszta tengervíz, a felhőtlen ég, a történelmi nevezetességű helyek a nyugati turisták tömegeit vonzzák.

Málta első telepesei Kr. e. 4000-ben Szcíliából érkeztek. sokáig barlangokban laktak, de már a rézkorban kőházakat építettek. Az első települések Kr. e. 1500–1000 között alakultak ki, és azokat fallal vették körül. A föníciaiak és a görögök

Szent János-rendi lovagok kereszttel és karddal

után a Római Birodalom hódította meg. Ezt követte a bizánci megszállás és az arab uralom. A középkorban előbb a normannok hódították meg, majd a német-római, francia és spanyol érdekszférába tartozott. 1530-tól a máltai lovagrend birtoka. Az utóbbiak története 1070-ig nyúlik vissza, amikor az egyiptomi kalifa engedélyezte az első jeruzsálemi kórház felépítését, ahol a Szentföldre utazó zarándokokat, majd a keresztes háborúk betegeit, illetve sebesültjeit is gyógyították. Miután Szaladin szultán elfoglalta Jeruzsálemet, a rend tagjai a mai Izrael tengerparti városában, Ak-kóban tevékenykedtek. Az iszlám terjeszkedés miatt Ciprusra, majd Rodosz-szigetére mentek, ahonnan a gyakori török támadások miatt menekülni kényszerültek. V. Károly 1530-ban a rendnek adományozta Máltát. Azóta Máltai Lovagrendként ismeri őket a világ.

Hogy valaki a rend tagjai közé kerülhessen, az alábbi kötelezettségeket kellett vállalnia: hitben, hazugság nélkül élni, megbánni a bűnt, alázatosság, irgalmasság, nagylelkűség kellett hogy jellemezze. El kellett tűrnie a megpróbáltatásokat és az üldözéseket is.

Az idők folyamán, a gyakori török támadások miatt a lovagok edzett harcosokká váltak, s Málta szigete az iszlám tengeren történő terjeszkedésének megakadályozója, a keresztyénség előretolt védőbástyája lett.

Hogy ennek a magasztos feladatnak eleget tegyenek, ma is látható óriás várfalakat, lovagvárakat, templomokat, kórházakat építettek. Az 1565. évi nagy török ostrom után Málta rövid ideig francia megszállás alá került. A II. világháború alatt a németek és az olaszok 14 ezer tonna bombát dobtak a kis szigetre. Húszezer ház, közöttük sok műemlék esett áldozatul, de Máltát az ellenség nem tudta bevenni.

1974-ben a sziget demokratikus köztársaság lett, ahol ma kb. 380 ezer ember él. Anyanyelvük a sémi felépítésű máltai nyelv. Ritka az, aki nem beszél 2-3 világnyelvet, elsősorban az angolt.

A bibliai tájak mai „zarándokainak” nagy része kirándulni megy a Szentföldre. Sajnos kevesen vannak közöttük, akik az Üdvözítő lábnymát keresik, akik a Golgotára, mint megváltásunk helyére tekintenek.

Pál apostol útvonalán, munkásságának állomásain – Rómát kivéve – alig járnak. Számunkra az Úr ezen út egy szakaszának a megtételét tette lehetővé. Mi fordított irányba

igyekeztünk. Neki Jeruzsálemből Máltán át kellett Rómába mennie, mi pedig Budapesten és Rómán át utaztunk Máltára. Őt fogolyként vitték a birodalom fővárosába, mi pedig a Máltai Eszperantó Szövetség meghívásának tettünk eleget.

Itáliai barangolások

Az egykori Római Birodalomról, Rómáról és annak nevezetességeiről a történelemkönyvekből, turistakalauzokból és kirándulások kapcsán sokan sokat ismernek. Nekünk is lehetőségünk volt betekintést nyerni Itália történelmének és kultúrájának gazdag kincstárába, az ország északi kapujának számító Tarvisiótól a szicíliai Siracusáig.

Rómában láthatuk a Colosseumot, ahol a gladiátorok élet-halál harcot vívtak, s ahol az első keresztyéneket a vadállatok elé vetették. Róma népe, még a keresztyénség felvétele után is, egészen az V. századig ragaszkodott ezen „látványosság-hoz”. Az aréna utolsó mártírja Telemachos volt, aki e barbár szórakozás ellen prédikált.

Barangolásaink során megtekinthettük a város akkori szegénynegyedében épült Laterani Bazilikát is.

Ez egyben az akkori világ keresztyénségének első nagy temploma. A korábbi ókeresztyén közösségek előbb katakombákban, majd szerény, szegényes imaházakban és egyszerű templomokban imádták az Istent. Ennek ellenkezője a szintén ókeresztyén gyülekezet alapjaira épült csodálatos szépségű Szent Péter-templom és a Vatikán, a katolikus világ központja.

Róma legszebb temploma Pál apostol nevét viseli. A márványcsarnok 125 méter hosszú terhet 80 korinthoszi oszlop tartja. A 450-es években, majd a XIII. században készített mozaik-diszítések a Megváltót, Pál, Lukács, Péter és András apostolokat ábrázolják. Láttuk még a Pantheonot, a Forum Romanorumot, az antik, középkori és mai Róma számos nevezetességét, a Toszkanai-medencében a Kr. e. ezer évvel ott élt etruszkok építészeti és képzőművészeti alkotásait.

Utunkat Nápoly, Pompei érintésével Reggio di Calabria felé vettük, ahol a messinai szoroson át Szicília földjére léptünk. Narancs- és citromerdők között vezetett utunk a hófödte Etna tűzhányó alatti Cataniába, majd a Pál apostol által is meglátogatott Siracusába (ApCsel 28:12). Sokkal korábban, Kr. e. 287-ben ebben a városban született és élt az ókor egyik legnagyobb matematikusa, Archimédesz is.

Ma is felismerhető utcarészlet a XIX. századi Vallettából

Senglea látképe a Nagy Kikötő túloldaláról, Vallettából

Máltai élmények

Földközi-tengeri hajóutunk Málta fővárosába, Vallettába vezetett. Az Eszperantó Szövetség jóvoltából meglátogathattuk a szigetország legjelentősebb történelmi, egyháztörténeti és építészeti nevezetességeit, közöttük Pál apostol hajótörésének színhelyét, betekintést nyerhettünk a lakosság mindennapjaiba és ünnepi alkalmába is.

A szigeten az utazás nem okozott különösebb gondot, hiszen a legtávolabbi település is a fővárostól alig 26 km-re található.

Európa talán legszebb természetes kikötőjét – a fővárost – óriási erőd, falak és bástyák veszik körül. A gazdag máltai lovagok megrendelésére a XVI. század legnevesebb európai mesterei tervezték és faragott mészkőből építették a szebbnél szebb templomokat, palotákat, kolostorokat, lakóházakat. A tervszerűen létrehozott, párhuzamosan futó és egymásra derékszögben merőleges utcák a maguk nemében és korukban egyediek. A síkatorok hiánya és az egymáshoz hasonló építmények miatt az idegenek csak az útkereszteződésekben található apostolok és más szentek szobrainak segítségével tájékozódhatnak.

Valletta sok látványossága közül emelkedik ki a Szent János-székesegyház, Málta legjelesebb helye, mely egyben nemzeti panteon is. A templom mennyezetén látható a 17. századi itáliai festészet egyik legjelentősebb alkotása. A mű 18 festményen Keresztelő János életéből vett jeleneteket tár a néző elé. A legszebb, esetenként a legmegrendítőbb részletek: *Heródes ünnepi lakomája; Krisztus bemejtsége; János lefejezése*, káprázatos, ugyanakkor szívbemarkoló képeket tekinthetünk meg az Oratóriumban. Közöttük található *M. Preti* több alkotása: *Keresztre feszítés, Ecce homo, Krisztus*

tövískoszorúval; de ott láthatjuk Michelangelo, Rubens és több más világhírű művész bibliai tárgyú műremekét.

Európa főúri családjai is számos várkastélyt, palotát, kolostort építettek, melyek ma múzeumi, könyvtári, iskolai, egyházi és közigazgatási célokat szolgálnak.

Málta legszebb, leggazdagabban díszített templomát 1609-ben építették és a „Pál apostol hajótörése” nevet viseli. Festményei közül a legismertebb Paladini (1544–1616) nagy vászna, amely a hajótörést ábrázolja.

A főváros másik jelentős intézménye a lovagrend kórháza, melyet 1575-ben(!) építettek. A „Sacra Infermeria”-ban az akkor ismert világ „legmodernebb” és legsokoldalúbb gyógyító tevékenysége zajlott. Az igényesen, mondhatni fényűzően berendezett épületegyüttesben, a kápolna mellett helyet kaptak az elhagyott kisgyermek és a magatehetetlen öregek. A szegényeket családtagjaikkal együtt vették betegápolmányba. Külön osztályon helyezték el a férfiakat és a nőket, külön az elmebetegeket. Ez volt az első kórház Európában, ahol felekezetre való tekintet nélkül ápolták a rászorulókat. Szükség esetén kétezer ágyat is fel tudtak állítani. Az ágy-neműt kéthetente cserélték, csak ezüst evőeszközöket használtak, s az orvosi műszereket, a kötszert kifőzték, fertőtlenítették. A kórház a „Szentföld státusát” élvezte. A lovagrend tagjai is ügyeletet vállaltak, a szolgálat idejére letéve rangfokozatukat. Az ápolószemélyzet, az orvosok, a lelkipásztor és a tiz segédlelkész az intézet külön részében lakott. Ez a maga nemében egyedülálló kórház négyszáz évig állt a rászorulóknak rendelkezésére.

A Szűz Mária-templom masszív kupolája meghatározó látvány

Vallettához közel, Florianában található Publius-temploma. Névadójáról, Málta első vértanújáról már írtunk. Innét 15 km-re északnyugatra van St. Paul's Bay. Itt érte el az apostol és kísérete Kr. u. 60-ban a sziget partjait. Egy kis kápolna mellett a közelmúltban egy római kori ház maradványait ásták ki, ott, ahol Pál Publiusz-szal találkozott. Az esemény emlékére a hajótörés színhelyén márványból készült szobor emlékezteti a látogatót.

A templom szomszédságában – mint többfelé a szigeten – az ókeresztység számos nyomával találkozhatunk. A 4. és 5. századi katakombákat nemcsak temetkezési célokra használták Decius császár keresztényüldözése idején ide

menekültek. Sokan itt laktak és itt imádkoztak Krisztus követői. A sziklabarlangok falát korabeli falfestmények díszítik. Megrendítő az a különbség, ami az akkori és mai istentiszteleti helyek között van. A korábbiak természetes barlangok vagy földalatti vájatok, a maiak pedig a világ legfényűzőbb templomai közül valók.

A Pál apostol emlékét lépten-nyomon őrző helyeken kívül az országban még számos kő- és bronzkori település nyomait (Kr. e. 4000–850), a világ legrégebbi óriás szobrának maradványait, számos múzeumot, erődítményt, az egyiptomi piramisoknál régebbi Ggantija romjait, Hagar Quint, az 50 tonnás kőkolosszusokból összeillesztett sziklavárost, a tenger tiszta, csodakék vizét láthattuk.

Szükséges megjegyeznünk, hogy Máltán élnek Európa leghívőbb katolikusai. Legtöbbjük nagypénteken, de más alkalmakkor is, súlyos keresztet visz, lábukon hatalmas, vasból készült láncokat, béklyókat cipelnek. A Megváltó szenvedésének történetét itt nem úgy jelenítik meg, mint a világ legtöbb katolikus országában. Itt nem passiójátékról vagy hagyományápolásról van szó. Ők valóban próbálják átélni Krisztus szenvedéseinek, értünk hozott áldozatának legalább egy parányi részét. Ugyanakkor szükséges megjegyeznünk, hogy sok településen a falvak és városok védőszentjeinek ünnepei népszokássá, zajos felvonulásokká, esti tűzijátékokká, turistacsalogató rendezvényekké váltak.

Baptisták Máltán

A baptista misszió alig tizenöt éve, hogy megkezdődött a szigetországban. A máltai születésű *Joseph Mifsud* mint amerikai lelkipásztor tért vissza hazájába, ahol az egyre in-

kább teret nyelő, zajos – különösen amerikai és japán gazdagok igényeit kielégíteni szándékozó – felvonulások, a számtalan csodatevő, ördögűző védőszent ünneplésének elhagyását, az egyetlen szent, Jézus Krisztus előtérbe állítását, az újjászületés szükségességét, a bibliai keresztiséget hirdette. Misszió munkája, prédikációi számos akadályba ütköztek, melyet

a fanatikus emberek, az egyházi vezetők, de kezdetben a hatóságok is akadályozták. Négy évig tartó megfeszített munka, az Úr áldása volt szükséges, amíg létrejöttek az első baptista imádkozó csoportok. Ma a kis szigetországban 120 bement tag és még számos barátkozó négy imaházban dicséri az Urat.

Málta legmodernebb városa, a főváros közelében található Sliema, melynek igényesen épített házai között van a képen is látható szép baptista imaház, amely Isten segítségével, a helyi kis közösség áldozatos munkája és az amerikai baptista gyülekezetek anyagi támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg. Ezen központi imaház a Bibliai Baptista Templom nevet viseli.

*

Utazásunkat Carmel Mallia, a több nyelven alkotó író, költő és műfordító, az Eszperantó Szövetség elnöke és munkatársai tették kellemesebbé.

Máltáról a Földközi- és Tírrén-tengeren át Nápoly, Frankfurt, München és több más nyugat-európai város meglátogatása után maradandó emlékekkel gazdagodtunk.

Viszontagságokban is bővelkedő utazásunk végén Isten iránti hálával a szívünkben tértünk haza szeretteink, családunk körébe.

Sliema Gzira lakónegyedében lévő baptista imaház

Kovács Gábor indiai naplója

Hittel és szakértelemmel

Visszapillantás a tragikus januári indiai földrengésre

Január 28., vasárnap reggel 6 óra: Indiai nagykövetség, vízum intézése, utána 7 óra repülőtér. Megkaptam az egyenruhám. Indulás Bécs-Delhi. Vasárnap este érkezünk Delhibe. A magyar nagykövetségen aludtunk.

Január 29., hétfő: Kora reggel katonai repülőgéppel repültünk Bhujba. Ott szereztem egy katonai teherautót, és bepakoltuk a kb. egy tonna felszerelést, elindultunk Anjarba. 60 km utazás után megérkeztünk egy 90%-ig romba dőlt városba. Az emberek pánikszerűen kaparták a romokat eszköz nélkül. Találtunk egy biztonságos helyet, ahol felállítottuk a sátrunkat és bázisunkat. Delután nekiindultunk a romoknak élő embereket keresve. Több helyszínt ellenőriztünk, sok holttestet találtunk. Sötétedés után visszamentünk a bázisra. Vacsora – konzerv vízzel, húskonzervvel és konzervkenyérrel.

Január 30., kedd: Pirkadatkor kelés. Több élő jelzést kaptunk, de csak holttestet találtunk. Az anspiri lakosság folyamatosan segített nekünk ivóvízzel, illetve a romok eltakarításával. Kora délután ebéd, majd kaptunk egy élő jelzést, amire kimentünk, de a kutyák nem jeleztek sem élő, sem holtat. (A halottnak a meg nem érzése nem zárja ki az élő személy jelenlétét.) – A kutya a halottat kaparással jelzi, a hullát (több napos) mozdulatlansággal, az eszméletlent nyüszítés-sel, az élő pedig ugatással jelzi.

Elkezdjük az épület bontását, mikor közelebb értünk a feltételezett túlélők helyéhez, a kutyák újra kontrolláltak, de sajnos halottat jeleztek.

Hangdetektorral és speciális kamerával megpróbáltuk a holttestek hollétét felfedni. Ezután a lakosság és a hadsereg szedte ki a testeket.

Január 31., szerda reggel: Fáradtan, kedvetlenül mentünk ki a pusztítás helyszínére. A hullaszagtól könnyezve elkezdjük járnunk a romokat. Több helyszínt ellenőriztünk, de élő nem találtunk. A legnagyobb probléma az volt, hogy a házak nem összedőltek, hanem szétmálltak, így sokkal kisebb esély volt a túlélésre, mert nem volt üreg, ahol meghúzhatták volna magukat. 12 óra környékén a csoport kétfelé vált vélet-

lenül. Egyszer az URH rádióban azt hallottuk, hogy társaink egy idős embert találtak, aki él. A hollétüket nem tudták meghatározni, így egy másik mentőalakulattal kellett az idős embert kiszabadítani. Két és fél óra megfeszített munka után kiszabadították a férfit.

Szürkületig dolgoztunk a romokon, mikor egy katona rohant hozzám, hogy

menjek azonnal, mert hangokat hallottak egy ház alól. Nem akartam vak lármát, így társaim hátrahagyva mentem a helyszínre, hogy ellenőrizzem. Hosszú kiabálás után fájdalmas gyenge női hang hallatszott a romok alól. Azonnal értesítettem az egységet, hogy élő van. A szívem úgy vert, hogy majdnem elájultam. A teljes felszerelésünk megérkezése után az épületet alátámasztottuk, és elkezdtük a törmelékek bontását. Három és fél óra múlva megtaláltuk a nő kezét. Az áldozat mozgatni tudta, beszélni tudott, kapott egy infúziót, hogy a szervezete fel ne adja az élni akarást most, hogy remény van. Egy ajtólap takarta a testét, ami be volt ékelődve. Óvatosan le kellett bontani róla, és akkor derült ki, hogy egy 60 év körüli nőről van szó, akinek a lánya vele együtt lett betemetve, de ő nem élte túl. A földrengés pillanatában összeölelkezve próbáltak menekülni, de nem tudtak kijutni a házból. Az asszony karjaiból a halott testet ki kellett szedni. Öt és fél óra munka után mentőbe tettük a testet. Túlélte a 8.1-es erősségű földrengést.

Február 1., csütörtök, hajnal: Eredményes napot zártunk. Két túlélő. Fáradtan beroskadtunk az ágyba egy pár órára. Új lendületet adott a csapatnak. A kutyások összesen 10 élő állapítottak meg, de ezeket a lakosság és a katonaság emelte ki. A csütörtök csendesesen, de jókedvűen telt.

Február 2., pénteken: A földrengés hetedik napján elég kis esély volt már a túlélésre a kánikula és a szárazság miatt, így pakoltunk és visszaindultunk Delhibe. Anjar elhagyása után a várost kolera járvány veszélye miatt lezárták (túl sok halott van a romok alatt). Delhiből egy napos fertőtlenítés után visszaindultunk Magyarországra.

Rengeteg a nincstelen, az árva, nyomorék, beteg, sérült. Iskolák nincsenek, víz nincs, gyógyszer nincs, élelmiszer nincs, lakások nincsenek. Akik túléltek, azoknak sincs sok reményük. Szükség van mindenre. Imádkozom értük, és szeretnék visszamenni...

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Dr. Boross Géza

C. H. Spurgeon időszerűsége napjaink homiletikája tükrében

*Elhangzott a Magyarországi Baptista Egyház lelkészkonferenciáján, 2001. április 20-án
– a Budapest Nap utcai templomban*

Bevezetés

A Királyok második könyve 13. fejezetének elbeszélése szerint az Elizeus próféta halála után következő évben moábita portyázó csapatok törtek az országba. Éppen temettek valakit. Amikor a gyásznép meglátta a csapatokat, gyorsan elrejtették a halottat Elizeus sírjában. Ekkor történt a csoda. Amikor a halott hozzáért Elizeus teteméhez, megelevenedett és lábaira állott (20–21. v.). Mi mai igehirdetők és homileták valahogy így vagyunk C. H. Spurgeon szellemi (homiletikai) hagyatékával. Spurgeon homiletikai hagyatékából mind a mai napig éltető impulzusok erednek. Hiába választja el tőlünk Spurgeont lassan több mint másfél évszázad. A lézer, a fax, a komputer, a génebesztet, a mobiltelefon s ki tudná felsorolni, mennyi újdonság világában a régi evangélium kommunikálásának problémáival küzdő nemzedékünk számára Spurgeon, a puritánok hagyatékán felnőtt, baptista, de Kálvintisztelő prédikátor és homiléta ma is impulzív tanácsokat tud adni a prédikáció dinamikája tekintetében. Bizonyítja ezt napjaink protestáns tudományos, akadémikus homiletikája is. A tény, hogy mértékadó, külföldi homiletikák, ill. homileták szívesen hivatkoznak Spurgeonre úgy, mint egyes tételeiket bizonyító, erősítő tekintélyre. Jelen dolgozatunkkal ezt a tényállást kívánjuk dokumentálni.

Helmut Thielicke

Spurgeon homiletikai időszerűségének egyik mai dokumentuma a *Helmut Thielicke* gondozásában 1961-ben Stuttgartban megjelent „Vom geistlichen Reden. Begegnung mit Spurgeon” c. közel háromszáz oldalas homiletika. A neves hamburgi igehirdető és professzor e kötetben Spurgeon prédikátorszemináriumi előadásait adta ki kicsit rövidítve a mai beszélt német irodalmi nyelven. A Spurgeon-csodát Thielicke abban látja, hogy Spurgeon mit sem tudott a modern propaganda ravasz fogásairól, a tudatalatti befolyásolás technikájáról, a titkos vezérképek hatalmáról és a textus pszichoanalitikus interpretálásáról. Ő csak az ige erejével hatott. Ezzel idézett elő valóságos változást hallgatói gondolkodásában, érzéseiben és akaratában. Spurgeon időszerűsége akkor lesz nyilvánvaló, ha összehasonlítjuk igehirdetését a mi prédikálásunkkal. A nagy ellentmondás az, hogy a mi prédikációink korrektek, exegetikai szempontból legitimek, felépítésük, sokszor előadásuk is mesteri, és érdekes módon mégis halottak, szárazak, hiányzik belőlük a gyújtó erő. Spurgeon homiletikai hagyatékát Thielicke szerint azért kell a mai prédikátoroknak tanulmányozni, hogy ráébredjünk, mi is az a prédikáció. Milyen az igazi prédikáció? Spurgeon igehirdetésében az az izgalmas, hogy függetlenül attól a homiletikai szituációtól, melyben eredetileg elhangzottak, és függetlenül Spurgeon személyének magnetikus kisugárzásától, hatásukat nyomtatott formában sem veszítették el. A régi London csipkebokra ma is ég, és semmilyen jele nem látszik a hamvadásnak. Spurgeonnek van egy életkritikai kérdése hozzánk: Vajon az a kegyes szólam, hogy nem mi szólaltatjuk meg az ígét, hanem az ige önmagát, nem lett-e „a gonoszság palástja”, azaz mentsége a retorikai lustaságnak? Annak a hamisan értelmezett megigazulástannak, mellyel lemondunk a prédikáció emberi kimunkálásáról? Az ürülő templompadokból, a még jelenlevő gyülekezet aluszékony-ságából nem kreálunk-e mentséget a magunk lustaságára emlegetvén azt a szükséges botránkozást, ami az evangélium prédikálását kíséri? Spurgeon azt követeli, gondoljuk át végre igazán a spirituális (geistliche) retorika szempontjait. Arra figyelmeztet – írja Thielicke –, hogy gondoljuk át teológailag is a retorika kérdéseit és szempontjait. Egyenesen szégyenletes, ha egy teológiai fakultáson nyugdíjas színész oktatja a retorikát. Meg kell értenünk, hogy az evangélium totálisan igénybe vesz. Spurgeon, hangsúlyozza Thielicke, ma is érvényes paradigma nemcsak arra nézve, mit prédikáljunk, hanem arra nézve is, hogyan prédikáljunk. Azaz arra nézve

konkrétan, hogyan lehet az evangéliumot vidáman és világosan hirdetni.

Rudolf Bohren

A mi nemzedékünk evangéliumi gyakorlati teológiájának, elsősorban homiletikájának világszerte (Japánban is!) ismert és tisztelt reprezentánsa a nyolcvanegyedik évét taposó Rudolf Bohren. Helmut Thielicke mellett ő a másik koronatanúja Spurgeon időszerűségének. *Predigt und Gemeinde*, Zürich–Stuttgart. 1963 c. homiletikai gyűjteményes kötetében négy-szer, *Predigtlehre*, München 1972. c. közel hatszázoldalas nagy homiletikájában ötször hivatkozik Spurgeonre mint homiletikai paradigmára, mint téziseit megerősítő klasszikus homiletikai tekintélyre. Teszi pedig ezt a következőképpen:

1. A *Predigt und Gemeinde* negyvenkilencedik oldalán „Die Gestalt der Predigt” c. tanulmányában többek között arról beszél, hogy egy nem szabad, egy megkötözött ember sohasem fog jól prédikálni, mivelhogy úgymond egzisztenciája meghazudtolja szavait. Majd így folytatja: „Spurgeon írja: milyen kár, hogy a lelkészeket nem lehet rábírní, hogy legyenek férfiak, mert csak így lehetnek igazán Isten emberei. Éppen olyan sajnálatos azonban az is, hogy mi, lelkészek nem tudunk úgy beszélni és viselkedni, mint más értelmes emberek, pedig más módon sohasem fogunk tömegeket megnyerni.” Lapalji jegyzetben megjelöli az idézet lelőhelyét is, Spurgeon *Ratschläge*-jének háromszáztizenötödik oldalát, illetve a *Ratschläge* Thielicke féle kiadását.

2. Ugyancsak ebben az előadásában a *Predigt und Gemeinde* hatvanadik oldalán idézi Spurgeont másodszer. Itt arról beszél, hogy a hallgatók is formálják a prédikációt. Erre figyelmeztet Spurgeon is: „Alkalmazkodjál hallgatóidhoz... Az a prédikátor, aki egy értelmiségi gyülekezethez úgy beszél, mintha utcapredikátor volna, bolond. És fordítva is. Aki bányászoknak és szénhordóknak tudományos kifejezésekkel és előkelő beszédstílusban prédikál, hogy rájuk hatást gyakoroljon, ugyancsak bolondságot művel. Képzeld bele magad hallgatóid helyébe!”

3. Ugyanebben az előadásában harmadszor is idézi Spurgeont. Az előadás (tanulmány) végén először Adolph Monodra hivatkozva fejtegeti, milyen fontos a prédikátor életében az imádság. Majd így folytatja: „Spurgeon is figyelmeztet, imádkozzatok mindig a szószéken, miközben bejelentitek az éneket, mialatt a bibliai részt felolvassátok, mialatt prédikáltok! Tartsd üresen a kezedet az Úr elé, hogy ő megtölthesse azt, s hogy ki tudd osztani a gyülekezet tagjainak, amit elfogadtál! Légy olyan prédikáció alatt, mint egy vízvezetéknek a csöve, melyen át rááradnak az ég kimeríthetetlen ajándékai az azokra mindig rászoruló emberre! Ennek érdekében fel kell hogy érjetek az égig. A vezetéknek nem szabad eltörni. Imádkozzatok a gyülekezetért, mialatt ti neki prédikáltok! Beszéljete Istennel a gyülekezetről, miközben a gyülekezetnek Istentől beszéltek!”

4. Negyedszer a „Bemerkungen zu Karl Barth *Predigtweise*” c. tanulmányában a *Predigt und Gemeinde* c. kötetben a hetvenhetedik lapon idézi újra Spurgeont. Itt – többek között – arra mutat rá, hogy Barth a szószéken nemcsak fogalmakkal operál, hanem szívesen él képekkel, egyszerű hasonlatokkal, a napilapokból vett illusztrációkkal, sőt még a saját életéből vett epizódokkal is a szemléletesség érdekében. S bár Barth sokkal

takarékosabban bánik a szemléltető anyaggal, mint Lüthi, meg amit Barth csinál, „az arra emlékeztet, amit C. H. Spurgeon csinált Thomas Marton 22. kötetével, ti. kiemelte belőle a képeket és meditáció tárgyává tette azokat.”

5. Ötödször Bohren a *Predigtlehre* harmadik fejezetében hivatkozik Spurgeonre. Az ún. „Vorfragen” c. fejezetben azt indokolja, miért használja fel homiletikájában a saját prédikátori tapasztalatait is. Az igazi tudományos gondolkodás mindig törődik a praxis problémáival is, írja. Majd így folytatja: „Itt szeretném mások előtt Charles Haddon Spurgeon *Ratschläge für Prediger* c. könyvét megnevezni, mely először 1896-ban jelent meg. Majd pedig 1962-ben Helmut Thielicke gondozásában. Ezenkívül megemlítem még *Peter Spangenberg: Theologie und Glaube bei Spurgeon*, 1969 c. művét.”

6. Hatodszor ugyancsak a *Predigtlehre* kétszázötvenhatodik oldalán idézi Spurgeon véleményét az ún. pokolpredikációk (Höllpredigt) gyümölcstelenségét illetően. Szerzőnk itt A Hoefs Spurgeon-monográfiája alapján ezt a mondatot idézi Spurgeontól: „A legtöbb, amire emlékszem, az, hogy nem a pokol ijesztése által, hanem az örömmüzenet kedves hangjai által jutottam el az üdvösség megragadásához” (*A. Hoefs: C. H. Spurgeon*, 1934. 115). Ez az idézet azt is bizonyítja, hogy Bohren nemcsak magát Spurgeont tanulmányozta, hanem a róla szóló „szekundér-irodalmat” is.

7. Hetedszer ismét a *Predigtlehre*-ben „Az eljövendő Bíróról szóló prédikáció” kérdéseit tárgyaló fejezetben (15. fejezet) idézi Bohren Spurgeont. Éspedig két helyről is. Először a *Ratschläge* háromszázhuszonkilencedik, majd a háromszázötvenötödik oldaláról. A háromszázhuszonkilencedik oldalról ezt a mondatot: „Kerüljete minden olyan gondolatot, ami az örök büntetést szelídíteni akarja, nehogy megbénítsa buzgalmatokat, mellyel halhatatlan lelkeket akartok megmenteni az örök tüztől.” A háromszázötvenötödik oldalról pedig ezt a figyelmeztetést: „Elvesszük az evangélium erejét, ha megfosztjuk azt Isten büntetésének hirdetésétől.” Itt világosodik ki, hogy Spurgeon éles különbséget tesz „Gerichtspredigt” és „Höllpredigt” között, s hogy ezen az alapon miért nevezi Bohren a Höllpredigtet a Gerichtspredigt perverziójának!

8. A *Predigtlehre* nyolcadik Spurgeon-hivatkozása a négyszázhuszonharmadik lapon a huszonnegyedik fejezet (*Strukturfragen*) bibliográfiájában található. Bohren itt néhány olyan homiletikára utal, mely behatóan foglalkozik a prédikáció retorikai kérdéseivel. Ezek között második helyen említi meg Spurgeon többször idézett *Ratschläge*-jét. De nemcsak annak eredeti 1896-os kiadását, hanem Helmut Thielicke „*Vom geistlichen Reden*” c. Spurgeon-kiadását is, utalva ennek százhuszonhatodik és következő lapjaira, ahol Spurgeon az igehirdető hangjáról, szószéki magatartásáról és gestusairól beszél.

9. Végül Bohren még egyszer idézi a *Predigtlehre*-ben a négyszázhuszonötödik lapon. Először csak szabadon idézi Spurgeont, mondván: „Charles Haddon Spurgeon, aki azért tudott egyet s mást a prédikációról, a szószéket borzalmas találmánynak nevezte.” Majd szó szerint is idézi Spurgeont: „Bárcsak széttörhetném egyszer (ti. a szószéket) azt mondanám, amit Józsué, átkozott legyen, aki ismét felépíti! (*Ratschläge für Prediger* 1896, 294. old.).

John R. W. Stott

John R. W. Stott ma Nagy-Britannia egyik legnagyobb hatású prédikátora. De nemcsak a szószék gladiátora, hanem a homiletika mestere is. 1982-ben publikált homiletikája *Hiszek az igehirdetésben* c. 1992-ben magyarul is megjelent. A nagyszerű könyv egyik sajátossága, érdekessége, sőt értéke az, hogy szerzőnk a prédikáció legmaibb problémáinak tárgyalása során több mint hússzor idézi Spurgeon, dokumentálva Spurgeon huszadik század végi időszerűségét.

1. Az első Spurgeon-idézetet Stott homiletikájának kilencvennyolcadik oldalán találjuk. Stott itt azt fejtegeti, hogy a prédikátornak várni kell az eredményt, a megtérést. Így folytatja fejtegetéseit: „Ahogy Spurgeon mondotta egyszer, amikor lelkészeihez beszélt: úgy imádkozzatok és prédikáljatok, hogy ha nem követik megtérések a prédikációt, döbbenjete meg, csodálkozzatok és törjön össze a szívetek! Úgy várjátok hallatóitok üdvösségre jutását, mint ahogy az utolsó trombitaszót harsogó angyal várja, hogy a halottak felébredjenek! Higgyetek saját tanításaitokban! Higgyetek saját Megváltótokban! Higgyetek a Szentlélekben, Aki bennetek lakozik! Mert csak így teljesülhet szívetek vágya, és így dicsőíttetik meg Isten.”

2. A második Spurgeon-idézet könyvünk százharmincadik oldalán található. Itt egy hosszabb Spurgeon-idézettel szemlélteti szerzőnk, milyen hajmeresztő hibákat, ahogyan ő mondja: „melléfogásokat” lehet a szószéken elkövetni. S ekkor idézi Spurgeon: „Bármilyen fontosnak tartja is valaki a szublapszáránizmus és a szupralapszáránizmus nagy problémáját, vagy az emberiség származásánára vonatkozó és a kettős eredetű komoly vitát vagy a pre- és posztmillenarista elképzeléseket, gyakorlatilag nagyon kevés köze van mindennek ahhoz az özvegyasszonyhoz, aki hét gyermekét varrással tartja el, és sokkal inkább a gondviselő és szerető Istenről szeretne hallani valamit, mintsem ezekről a misztériumokról. Ismerek egy lelkészt, aki nagyon jártas a fenevad tíz lábujjának a kérdésében, tudja mit jelent a kérubok négy arca, ismeri a borzbőr misztikus jelentését, és hogy milyen jellegzetes címerek vannak a bárka dongáin és Salamon templomának az ablakain, de sohasem beszél az üzletemberek bűneiről, korunk kísértéseiről és a jelenkor szükségleteiről.”

3. Könyvünk százharminchatodik lapján található a harmadik Spurgeon-idézet. Stott itt előbb Barth Károly feleletét idézi arra a kérdésre, hogyan készül vasárnapi igehirdetéseire. „Úgy – feleli Barth – hogy egyik kezembe veszem a Bibliát, a másikba pedig az aznapi újságot.” Érdekes – folytatja Stott – ötven évvel ezelőtt C. H. Spurgeon egyik írásának ezt a címet adta: „Kis filléres könyvem, a Biblia és az újság.”

4. A száznegyvenedik lapon szerzőnk kétszer is idézi Spurgeon. Először a „mit prédikáljunk” kérdésre adott feleletét: „Testvéreim, Krisztust prédikáljuk mindenkor mindörökké! Ő a teljes evangélium. Személye, elhívása és műve kell hogy legyen a mi egyetlen és mindent magába foglaló témánk... A megváltás az a téma, amelynek hirdetésére összetaboroznék minden szent nyelvet...” A másik idézet Spurgeon: Hogyan birkózzunk meg korunk gonoszságával c. beszédéből való: „Szabjátok magatokat egyre inkább az evangéliumhoz, és Krisztust adjátok az embereknek, semmi mást, csak Krisztust” – idézi Stott, majd így folytatja: „és ezután bőségesen beszélt kora néhány gonoszságáról, s beszédét így fejezte be: „Egyetlen ellenszerünk van ezekre, ha

Krisztust prédikáljuk, s tegyük ezt minél gyakrabban! Az útszélien, kicsiny szobákban, a színházban, bárhol, mindentűt Krisztust prédikáljuk...”

5. Könyve százhatvanhatodik oldalán Stott arról beszél, hogy az igehirdetőnek tanulnia kell. Először Kálvint idézi: „Senki sem lesz Isten igéjének jó szolgája, ha mindenekelőtt nem tanuló”. Majd így folytatja: „Spurgeonnek ugyanez volt a meggyőződése: Aki felhagy a tanulással, megszűnik tanítani. Aki már nem vet tanulással, többé nem fog aratni a szószéken.”

6. A százhetvenedik lapon ismét két Spurgeon-idézet található. Az egyik: „Legyetek Bibliátok mesterei, testvéreim! Még ha mást nem is tanulmányoztatok, legyetek otthonosak a próféták és az apostolok írásaiban! Isten igéje lakozzék bennetek gazdagon!” A másik: „A Biblia megértése legyen a leghőbb vágyunk! Legyen ismert számunkra, amilyen ismerős a háziasszonynak a varrótű, a kereskedőnek a főkönyv, a tengerésznek a hajó!”

7. A százkilencvenhetedik lapon Stott ezt írja: „úgy gondolom, egyet kell értenünk Spurgeonnel, hogy megbocsáthatatlan szemtelenség állandóan készületlenül menni a szószékre.”

8. A kétszázötödik lapon szerzőnk ismét kétszer is idézi Spurgeon a textus megértésével kapcsolatosan. Az első idézet: „Nagy dolog az, ha az ember bele tudja imádkozni magát egy igerész lelkébe és velejébe, ha bele tudja dolgozni magát az abból való szent táplálkozás által, ahogyan a kukac lyukat fúr magának a dió belsejébe.” A második idézet: „Testvéreim, próbáljunk meg átítatódni az evangéliummal... Szeretek venni egy ígét, kihámozni a jelentését, különböző vonatkozásait, és miután megfűrödtem benne, örömmel elnyújtózkodom benne, s hagyom, hogy teljesen átítasson...”

9. Könyvünk kétszázötvennegyedik oldalán a következőt írja Stott: „Egyszer Spurgeon diákjainak azokról a nehézségekről beszélt, amelyekkel néhány igerésznél szembetalálta magát. Az ember – úgymond – megpróbálja feltörni, ám hiába üti teljes erőből, igyekezete kárba vész. De azután egy kicsi érintésre megnyílik, és amint darabokra esik szét, tündöklő ékszerek ragyognak fel benne.”

10. Stott a kétszázhuszonharmadik oldalon a prédikáció „ablakaival” kapcsolatosan a következő mondatokat idézi Spurgeonról: „Ahogy Fullaer is kifejti, azért építünk ablakokat a házra, hogy beengedjük a világosságot. A példázatoknak, a hasonlatoknak és a szóképeknek az a feladatuk és azért használjuk azokat, hogy tárgyunkat illusztrálják, vagyis megvilágítsák fényel.”

És most folytathatók a további idézetek bemutatását. De a rövideg kedvéért csak Stott könyvének azokat az oldalszámait soroljuk fel, ahol újra és újra Spurgeon-idézetekre bukkanunk. Ezek az oldalak a következők: 233, 244, 246, 250, 254, 260, 263, 273, 305 és 310. oldal. Íme Spurgeon időszerűsége a ma élő egyik legnagyobb hatású evangéliumi keresztyén igehirdető homiletikájának tükrében.

Walter Uhsadel

A tübingeni egyetem volt gyakorlati teológiai professzorának, Walter Uhsadelnek 1963-ban Heidelbergben jelent meg *Die gottesdienstliche Predigt* c. homiletikája. A tübingeni gyakorlati teológus három helyen hivatkozik Spurgeonre. Először a százharmincharmadik oldalon, a prédikáció nyelvezetéről írott fejezetben. „Spurgeon úgy látta, hogy a művelt emberek túl tudják tenni magukat a hamis gesztusainkon. A tömegember

azonban vagy bosszankodik vagy kinevet.” A következő idézetet a százharminctödik oldalán találjuk, ahol szerzőnk egyrészt Spurgeon Ratschlagéjének tanulmányozását ajánlja azoknak, akik szeretnék tudni, milyen bolondságokat lehet a szószéken elkövetni.

Másodszor szó szerint idézi Spurgeont: „Gesztusaink feleljenek meg szavainknak! A gesztus legyen a mondanivaló praktikus magyarázata!” A harmadik hivatkozás a jegyzetanyagban található, ahol is pontosan feltünteti, hogy fenti idézetei honnan valók.

Werner Schütz

Probleme der Predigt c. közel háromezredoldalas homiletikája 1981-ben jelent meg Göttingenben. Mint az előszóban elmondja, több mint ötven évet töltött szószéken. Mégpedig a berlini dóm, a potsdami garnizon-templom, a bonni vártemplom, a düsseldorfi János-templom s végül a münsteri egyetemi templom szószékén. 1931-ben habilitált a berlini egyetemen. Azóta teológiai reflexiókkal is kíséri a gyakorlati igehirdetés szolgálatát. Könyve huszonhetedik oldalán úgy jellemzi Spurgeont, mint a retorika művészt, és pedig Adalbert Geduhn: *Simplicitas evangelica*. Rhetorik in der Predigt bei C. H. Spurgeon c. 1978-ban megjelent disszertációja alapján.

Horst Hirschler

Biblisches Predigen c. homiletikája 1988-ban jelent meg Hannoverben. A neves német evangélikus püspök tíz éven át volt Göttingenben a homiletikai szeminárium vezető tanára. Hatalmas könyve végén, az ötszázhetvennyolcadik lapon a prédikáció koncepciójáról szóló fejezet utolsó bekezdésében hivatkozik Spurgeonre. Ezt írja: „Spurgeon, Ratschlage für Prediger c. könyvének különösen is érdekes fejezete a tizedik. Arra figyelmeztet, legyen prédikációknak írásos kézírata. Azonban készen kell lenni arra is, hogy olykor kapásból prédikáljunk. Ezt akkor tudja a prédikátor megtenni, ha jól bedolgozza magát egy témába, vagy olyasmiről beszél, amiben jól kiismeri magát. A prédikátornak készen kell lenni, hogy bizonyos helyzetekben szabadon beszéljen. Ezt gyakorolni kell. Pl. úgy, hogy hosszabb elbeszélő részeket mindig szabadon kell elmondani.”

Werner Jentsch

A több kötetes „Handbuch der Jugendseelsorge” neves szerzője 1978-ban Güterslohban publikálta *Prediger und Predigt c.* a lelkigondozó és a missziói igehirdetés problémáit tárgyaló igen tanulságos munkáját. Bár a könyv nem rendszeres homiletika, homiletikai szempontból mégis figyelemre méltó. Azért, mert a huszadik század végi prédikátor és prédikáció több lényeges problémáját teszi mikroszkóp alá. Három helyen idézi Spurgeont. Először a könyv negyvennegyedik oldalán az *Ein evangelistischer Prediger c.* fejezetben. A kérdés itt az, írja, elég izgalmas-e a prédikációnk. Azonban nem valamiféle cirkuszi produkció értelmében. Az ilyen érdeklődéskeltéstől – írja – már Spurgeon is óvta a prédikátorokat. A maga eredeti módján így oktatta prédikátorait: „Ne sokat törődjete a hangulatokkal, érzésekkel! Nagyobb súlyt helyeztetek egy szemnyi hitre, mint egy tonna érdekességre!” – Másodszor a könyv negyvenhatodik oldalán az *Ein*

kathechetischer Prediger c. fejezetben, ahol arról beszél, hogy a prédikációnak érthetőnek is kell lenni. A hitet dialogikusan és argumentálva kell kommunikálni. Már Spurgeonnál is így szól a postulat: „Ó, bárcsak olyan egyházunk volna, melyben mindazok, akik hisznek Jézusban, tudnák, hogy miért is hisznek benne! Bárcsak olyan embereink volnának, akik nemcsak hisznek a Bibliában, hanem tudnák is, hogy mi áll benne, akik hisznek a kegyelemről szóló tanításban, de ismerik az igazság horderejét is, akik tudják, hol vannak, kik ők, és ezért világosságban élnek, és nem csalhatná meg őket a sötétség fejedelme!” – idézi szerzőnk Spurgeonnek egy lelkeszkonferencián elhangzott előadásában mondottakat. – Harmadszor a könyv ötvenhetedik oldalán idézi ismét Spurgeont. Itt szerzőnk a prédikátor kísértéseiről beszél, s arról, milyen szolidáris az Úr Jézus az ő megkísértett prédikátorával. Spurgeon értette ezt – írja – s jön az idézet: „Minden tökfilkó képes a helyes utat követni nappali világosságban, azonban csak a hit bölcsessége tesz alkalmassá minket a helyes irányt követni pontosan a sötétségben is, mert mi a kezeinket a mi nagy Vezetőnkébe tettük. Ő megengedi, hogy ne csak a jó időben, hanem rossz időkben is felálljunk a szószékre és harcoljunk prédikatori hivatalunk harcát, elhatározván, hogy ha nem láthatjuk is Isten arcát, mégis megmaradunk szárnyainak árnyékában.”

Eberhard Wagner

1992-ben Stuttgartban a Christliches Verlagshaus gondozásában jelent meg Eberhard Wagner „Rhetorik in der christlichen Gemeinde” c. retorikája. A könyv előszavában Dr. Walter Klaiber püspök szerzőnek így mutatja be: „Eberhard Wagner azok számára, akik ismerik őt, jelenség. Sok év óta dolgozik egyidejűleg úgy, mint kereskedelmi szakember, ugyanakkor mint a homiletika, a teológiatörténet és az etika tanára egy bibliaiskolában. Éppen ez a kombináció ad könyvének sajátos színezetet a praxisközelség és a teológiai reflexiók által. Ezért könyvét mindenkinek, akinek az egyházban beszélni kell – legyen az lelkész, laikus prédikátor, egyháztanácsos, lektor vagy más beosztású – tanulmányozásra ajánljuk. Igazat adunk Klaiber püspök méltatásának. Annál is inkább, mert ez a retorika is egyik dokumentuma Spurgeon időszerűségének. A százhatvanharmadik oldalán, ahol arról beszél, hogy a keresztyén prédikációnak megmosolyogtatni is szabad a gyülekezetet, esetleg kétszer is utal Spurgeonre, mondván: „Valami hasonlót mond Spurgeon is.” Ennyit mond Spurgeonról ez a posztmodern retorika. De ez az egyetlen utalás is meggyőző érzékeltetése Spurgeon homiletikai tekintélyének napjainkban is.

S ezzel íme ott vagyunk, ahonnan elindultunk. Milyen igaz, most látjuk, Thielicke hasonlata, Spurgeon csakugyan a régi London ama égő csipkebokra, aki 150 éve lángol, mégsem égett el. Ne féljünk hát hozzáérni szellemi hagyatékához! Minél gyakrabban és mélyebben tanulmányozzuk őt, annál inkább fogunk igazat adni Ravasz Lászlónak, aki ezt írja homiletikájában – többek között – Spurgeonról: „...igyekezett érdekes lenni, mert tudta, hogy aki figyel reá, az az ő lelki zsákmánya... Egyéniség, akit ha valaki utánoz, torzképpé válik. Mester, akinek igehirdetése egy nagy tanítást nyújt. Légy Istené, hogy a szószéken önmagad lehess!” (im. 178).

Tóthné Szél Brigitta

A gyülekezet mint közösség- és személyiségformáló erő

(Kalandozás a szociálpszichológiában)

Mottó: „Az egész test pedig az ő hatására egybeilleszkedve és összefogva, a különféle kapcsolatok segítségével, és minden egyes rész saját adottságának megfelelően működve gondoskodik önmaga növekedéséről, hogy épüljön szeretetben.” (Ef 4:16)

Munkahelyi csoport kontra gyülekezeti közösség

Foglalkozásomra nézve személyzeti tanácsadó vagyok, s ebben a munkakörben az egyik speciális szakterületem a személykiválasztás. A személykiválasztás – munkahelyi közegben – egész pontosan azt jelenti, hogy biztosítani kell a megfelelő embert a megfelelő feladatra vagy munkakörre, a megfelelő időben és helyen, a megfelelően motiválva az adott szervezet vagy szervezeti egység számára. A „megfelelő ember” követelményprofiljánál nemcsak a szakképzettséget, a szakmai tapasztalatokat, a speciális tudást, a rátermettséget és szakmai alkalmasságot kell vizsgálnunk, hanem a pályázó személyiségét is.

Nagyon fontos, sőt elsődleges szempont, hogy a jelentkező legfontosabb személyiségi jegyei illeszkedjenek a vállalati kultúrához, az adott szervezet csoportnormáihoz, a vezetési stílushoz és a már meglévő munkatársak (vezetők és beosztottak) személyiségéhez.

Sok cég, főként a multinacionális vállalatok felismerték, hogy a szervezet eredményessége elsősorban a munkavállalók teljesítményétől, elkötelezettségüktől, a munkához való hozzáállásuktól függ. Éppen ezért meglehetősen sok pénzt fektetnek a legjobban felkészült szakemberek megszerzésére és megtartására.

A gyakorlatban azonban sokszor előfordul, hogy a papíron tökéletes jelentkező, aki teljesen megfelel a felvételi kritériumoknak, sikertelen lesz abban a munkahelyi közegben, amelybe mint egyedi karakter nem tud beilleszkedni.

Ennek egyik fő oka, hogy a munkavállalók nem elszigetelten végzik a munkájukat, a *formális és informális csoportszerveződések* is jelentős mértékben meghatározzák és formálják a munkavégzés milyenségét, sőt az emberi magatartást is. Ezért a nagyvállalatok különös gondot fordítanak a munkahelyi kollektívák összetételére is. Hosszú ideig a hatékony munkavégzés feltételének a karizmatikus vezető megtalálását gondolták. Nemcsak az iskolai végzettség, a vezetői tapasztalat, az eddigi teljesítmények, hanem a pozitív személyiségvonások is fontos tényezőkké váltak, miközben az

ideális menedzser tulajdonságai jórészt kölcsönösen kizárják egymást (pl. legyen dinamikus és türelmes is egyben, legyen határozott a célok elérésében, de érzékeny is az emberek iránt). Így helyeződött a hangsúly a csoportra, amelynek keretében a szükséges és egymásnak ellentmondó személyiségvonások jól kiegészítik egymást. *Épit a tagok eltérő tapasztalataira, információira, szempontjaira. Így lesz több a csoport, mint tagjainak az összessége.*

Olvassuk el, hogy mit mond erről a Biblia, hogy működik ez a gyülekezeteinkben az *1Kor 12:12–27* alapján! A több ezer éves Biblia nagyon egyszerűen és szemléletesen leírja azt, amit a pszichológia, szociológia, szociálpszichológia, a vezetésemélet és a többi modern társadalomtudomány kutat és vizsgál.

A pszichikus funkciók magasfokú aktivitása figyelhető meg a felelősségteljes döntésben és cselekvésben

A 18. versben azt olvashatjuk, hogy Isten maga választja ki közösségünk tagjait az ő belátása szerint. „Márpedig az Isten rendezte el a tagokat a testben, egyenként mindegyiket, ahogyan akarta.”

Nem véletlenül vagyunk abban a közösségben, ahová tartozunk. Jobban ismer bennünket, mint mi magunkat, pontosan tudja, hogy mire vagyunk képesek, milyen a vérmezsékletünk, Ő képesít és készít fel bennünket arra a feladatra, amelyre elhívtunk. A padban mellettünk ülő testvért is ugyanilyen tudatosan választotta ki Isten és helyezte pontosan abba a gyülekezetbe, amelynek tagja. A missziós munkára a legoptimálisabb összetételű csapatokat állította fel az Isten, hogy egymást segítve, egymást kiegészítve és egymással együttműködve végezzük el a gyülekezetre bízott feladatokat.

„Mert ahogyan a test egy, bár sok tagja van, de a test valamennyi tagja, noha sokan vannak, mégis egy test, ugyanúgy a Krisztus is. Mert a test sem egy tagból áll, hanem sokból.” (12, 14. vers).

A csoport és a csoportműködés objektívái

A mi Urunk jónak látta, hogy hitéletünket ne egyedül éljük meg, ne magányosan vívjuk meg harcainkat. Szükségünk van egymásra. Szükségünk van a közösség erejére. A legújabb kutatások a (kis)csoportot (3–7 főt érve ez alatt) hét jellemzővel határozták meg:

- A tagok több közös tulajdonsággal rendelkeznek.
- Önmagukat minden mástól megkülönböztethető egységként szemlélik.
- Tudatában vannak a közös céloknak és érdekeknek.
- Interakcióban állnak egymással.
- A közös célok elérése érdekében együttműködnek egymással.
- Belső életrendet szabályozó normarendszert alakítanak ki.
- A tagok jogait és kötelességeit magába foglaló elfogadott és egységesen követett normatívák vannak.

A pszichológiában népszerű eljárás az ún. csoportterápiás módszer, ahol a csoportban rejlő dinamikát és erőt használják fel az egyén gyógyítására. A kölcsönös egymásra hatás, együttműködés eredményeképpen létrejövő képződmények jelentős hatással vannak a személyiség alakulására, változására, megerősítésére, a lelki betegségek enyhítésére.

Ilyen csoportképződmény a csoportnorma, amely a közösen elfogadott és követett szabályok, követelmények, viselkedési és működési elveket jelenti, sőt még az íratlan szabályok is idetartoznak, amelyeket a csoport egésze támaszt és foganatosít a kollektíva valamennyi tagjával szemben. Viszonyítási alapként is funkcionálnak a csoportba kerülés és maradás szempontjából.

Csoportképződményként tartja számon a szakirodalom az ún. csoportértéket is, amely alatt a kollektíva eredményeként létrejövő tárgyi és eszmei produktumokat értjük, de ide tartoznak a hagyományok, a normák, a légkör és a kollektív vagyon is. Vagyis a csoport sajátos értékrendjét jelenti.

A csoportnormák és a csoportértékek kölcsönösen függenek egymástól, hiszen a normák meghatározzák az értékrendet is, és a közös értékrendszer meghatározza a csoportnormákat is. Közösségünkben ezeknek a normáknak és értékeknek a gyűjteménye a Biblia, amely világosan leírja Isten elvárásait, normáit és szankcióit is egyben. Emellett azonban – természetes módon – minden közösségnek vannak sajátos, jellegzetes szokásai, elvárásai, liturgiája stb. Mivel a Biblia örök érvényű és nem változik, a közösségeink közötti különbségek magukban a gyülekezetekben, ill. a gyülekezetet alkotó tagok különbözőségeiben rejlenek. Ez természetes és normális jelenség. A probléma abból fakad, ha a Biblia által támasztott követelmények elé/főlé kerülnek az emberi elképzelések.

Csoport működésével összefüggő objektíváció a csoportlégkör is, amely szubjektív természetű képződmény, a csoport egészére jellemző egységes érzelmi hangulat tükrözője. Ismerjük azt az érzést, amikor belépünk egy gyülekezetbe és érezzük a minket körülvevő szeretetet, nyitottságot, melegséget, vagy a közönyt, az előítéletes gondolkodást.

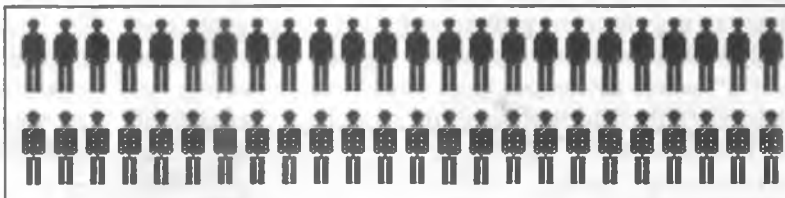
A csoportlégkörhöz tartozó fogalom a kohézió, amely a csoportösszetartást, összetartó erőt jelent. A kohézió meghatározza a csoport hatékonyságát, és egyben kialakít egy általános kedélyállapotot, amelyet a tagok szubjektíven élnek át, a csoportra jellemző és a kívülállók számára is érzékelhető.

A légkör meghatározó szubjektív komponense az adhézió, a csoporthoz való tartozás érzése. Az egyén nyilvánvalóan csakis abban a csoportban érzi jól magát, amellyel azonosult, jól érzi magát, helye van, jelenléte nem egyszerűen jelenlét, hanem „jelentős lét”. A csoporthoz tartozás érzése az egyén részéről annál erősebb, minél inkább kielégülnek a személyes igényei is. A kohézió befolyásolja azt is, hogy az egyén milyen mértékben tud azonosulni a szerepével, a csoport tagjai között milyen mértékű az egyetértés a szerepeltvárások teljesítése kérdésében. Jó csoportlégkör csak ott alakulhat ki, ahol az egyén aktív résztvevője a közösségnek. Különös jelentősége van a kommunikáció sűrűségének és az abban elfoglalt egyéni pozíciónak. Minél nagyobb fokú a kommunikációban való részvétel lehetősége, annál nagyobb a személy megelégedettsége, annál szervezettebb része a közösségnek.

A szoros társas kapcsolatokat felmutató csoportok nagyobb stabilitást, kohéziót, szolidaritást mutatnak, ezekben a csoportokban nagyobb is az egyetértést kevesebb a konfliktus, és a felmerülő problémákat kezelni is tudják.

A csoportlégkör milyenségét befolyásolja a vezető személy módja is, hiszen a vezetőnek mintát kell adnia a tagok számára.

Tehát az, hogy gyülekezeteink hogyan töltik be a rájuk bízott feladatot, a gyülekezeti tagoktól, egymáshoz való viszonyulásuktól is függ. Az érdeklődők először bennünk és közöttünk keresik Istent, s mint Isten képmásairól vajon mi sugárzik belőlünk, a hívő közösségeink mit tükröznek vissza? Érdemes felmérni, hogy saját gyülekezetünk mennyire vonzó a hitetlenek, barátokozók vagy akár hittestvéreink számára is. Nyilvánvaló, hogy a gyülekezetnek nem az az elsődleges célja, hogy csupán jól érezzük magunkat, kellemesen eltöltjük az időnket, vagy önös igényeinknek és szükségleteinknek teret biztosítsunk. A gyülekezet feladata a lelkek megmentése és megtartása. Ennek azonban nem tud megfelelni, ha nincs összhang és egyetértés a testvérek között.

Csoportszerepek és a csoportszerepek szerepe a csoportban

A gyülekezet jó működéséhez, feladatának betöltéséhez a testben minden szervnek, testrésznek feladata van. Úgy egészséges a test, ha a tagjai is egészségesek. Nincs olyan gyülekezeti tag, aki mellőzhető, akire a testnek ne volna életben szüksége. *Mivel minden ember egyedi és pótolhatatlan, ezért a gyülekezetben betöltött szerepe is egyedi és pótolhatatlan.* Ezért „Nem mondhatja a szem a kéznek: nincs rád szükségem; vagy a fej a láboknak: nincs rátok szükségem! Ellenkezőleg a test gyengébbnek látszó részei nagyon is szükségesek és amelyeket a test tisztességtelen részeinek tartunk, azokat nagyobb tisztességgel vesszük körül, és amelyek ékesség nélkül valók, azok nagyobb megbecsülésben részesülnek: az ékeseknek azonban nincs erre szükségük. Isten szerkesztette így a testet egybe: az alacsonyabb rendűnek nagyobb tisztességet adva: hogy ne legyen meghasonlás a testben, hanem kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok. És így ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik tag, vele együtt örül valamennyi. Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként annak tagjai” (1Kor 12:21–27).

Mennyire használják ki gyülekezeteink azt a sokféleséget, amelyet a tagjaik hordoznak magukban? Mennyire használjuk ki a lehetőségeket és vonjuk be a gyülekezeti szolgálatba az újakat, a régieket, a periférián mozgókat? A sztereotípiáink és az előítéleteink, megrögzött szokásaink és önmagunkból kiinduló gondolkodásunk miatt szorulnak ki a bátortalanok, lesznek „másodrendű” tagok a külsőségek alapján általunk megítélt „nem eléggé buzgó testvérek”. Ugyanaz az értékelési rangsor alakul ki a gyülekezeti szolgálatban, mint a világban. Csak a látványos szolgálattevők (igehirdetők, tanítók vagy a karizmatikus ajándékkal rendelkezők) kapnak tisztességet, vagy minden testvértől egyfajta ajándék meglétét követeljük meg a hívőségének „bizonyítékaként”. Csak egyféleképpen tudjuk elképzelni az Isten szolgálatát (ami a saját meglátásunknak megfelel), és inkább kritizáljuk és nem fogadjuk el a saját személyiségünk-től idegen szolgálati módokat. (Nem a tévtanításokkal szembeni határozott fellépésre gondolok.)

Önmagában a közösségbe való szerveződés azonban még nem biztosítja a sikeres működést. A pszichológusok kutatásai

szerint – amelyeket munkahelyi viszonylatban végeztek – a sikertelen csoportoknál a csoportösszetételben, illetve a csoportszerepek leosztásában volt a hiba.

Tipikus sikertelenségi tényező az értelmi képességek egyenlőtlen elosztása. Érthető a probléma, ha a csoport csupa gyenge képességű csoporttagból áll. Tipikus esete, amikor a vezető magánál kevésbé értelmes munkatársakat válogat maga mellé.

A hívő közösségeinkben ettől nem kell tartanunk, hiszen a kiválasztásunk nem emberi elgondolás alapján és nem az értelmi képességeinktől függ.

Meglepőbb kijelentésnek számít az, hogy *a kiemelkedően magas intelligenciájú emberekből álló csoportok is alacsony hatékonyságúak.* Ez az ún. „Apolló-jelenség”, amelyet az amerikaiak sikeres Apolló-holdprogramjáról neveztek el. A vizsgálat szerint a „szupertehetségek” csoportja teljesítményük tekintetében nemhogy nem elsők, sok esetben utolsó helyezést érnek el, mert idejük nagy részét eredménytelen vitákkal, saját álláspontjuk erőltetésével, egymás hibáinak és gyengeségeinek keresésével töltik el. A briliáns egyéni megoldásokat semlegesíti az összehangolt team-munka hiánya. Ezek az „Apolló-csoportok” nem csupán eredménytelenek, hanem a csoporttagokra nézve romboló hatásúak is.

Gyülekezeteinkben általában ez a problémakör az erős egyéniségek és a kizárólagos elképzelések köré csoportosul. Amikor saját véleményünk és egyéni meglátásunk megrögzöttségei miatt sorvadunk magunk is, mások is és a misszió is.

További sikertelenségi tényező lehet az is, amikor a hasznos csoporttagok valamilyen oknál fogva nem képesek betölteni csoportszerepüket. Például nem az tölti be a vezető szerepet, aki erre alkalmas, hanem akit erre kijelöltek. A formális és az informális vezető között lévő feszültség, a rivalizálás, a csoportszerepért folytatott versengés megosztja a szimpatizánsokat is.

Erre tipikus példa lehet, amikor a szolgálatok végzése néhány lelkes tagra hárul, akik vagy örökös tisztségként ragaszkodnak szolgálatukhoz, vagy vállalkozók híján kénytelenek felvállalni olyan feladatokat is, amikhez nem szakértők. Így aránytalanul sok teher hárul egyes tagokra, a többség pedig tétlen haszonélvező, vagy sértődött mellőzött.

A sikertelenség oka lehet az is, ha egy vagy több csoportagnak nincs csoportszerepe, vagy nem találja a helyét a csoportban. Az a csoporttag, amely nem érzi a csoportban egyenrangú tagnak magát, mert a csoportnak nincs szüksége rá, nem csupán az egyén problémája.

Azt gondolom, hogy a gyülekezetekben a kritikus kívülállókat vagy mellőzötteket, a periférián mozgókat, a személyes kapcsolatokkal alig rendelkezőket, a bátortalanokat, az újakat segíteni kellene bevonni a gyülekezetbe. Befogadni, elfogadni és feladatokkal bízni meg őket, felelősséget bízni rájuk.

Lehet, hogy megdöbbenő eredményre jutnánk. ha közvélemény-kutatást végeznénk arra vonatkozóan, hogy gyülekezetünk tagjai mennyire érzik hasznosnak magukat a közösségben.

Fontos feladata a gyülekezet pásztorának és az előjáró testvéreknek, hogy ismerjék a nyájukat egyenként és személyesen is. Minden tagot tudatosan, külön odafigyelve tartsanak számon a gyülekezetben. Hihetetlen kapacitások maradnak kihasználatlanul, mert nem ismerjük jól egymást. (Különösen igaz ez a nagy létszámú gyülekezeteknél.) Egy-egy gyülekezeti munkánál, a feladatok elosztásánál segítség lenne egy olyan „leltár”, amely tartalmazza, hogy kinek mi a végzettsége, hol dolgozik, milyen nyelven beszél, mi a hobbija, milyen társadalmi közegben mozog, milyenek az életkörülményei stb. Hiszen számtalanszor szükség lehet asztalosra, villanyszerelőre, jegyzőkönyvvezetőre, rendezvényszervezőre, mérnökre, jogászra vagy pénzügyesre. Például az evangélikák szervezésénél is számítani lehet a testvérek érdeklődési körére (pl. számítógép, sport, szabás-varrás stb.) vagy a különböző képességekre (szervezői, kommunikációs készség stb.). A munkahelyeken ún. képesség-leltárt vezetnek, amelyben számon tartják a munkavállalók legfontosabb adatait és a munkavégzés szempontjából lényeges paramétereket. Így egy munkakör megüresedésénél naprakész adatbázis áll a cég rendelkezésére, hogy vállalaton belülről keressen szakembert a munkára.

A csoport működésével foglalkozó kutatók bizonyos alapszerepeket határoztak meg, amelyek a munkacsoportok felállításánál segítséget, támpontot nyújthatnak a hatékony működéshez. Néhány ismerv ezekről a kategóriákról:

A *szervezeti ember*, aki kötelességtudó, kiszámítható és konzervatív személyiség. Előnye, hogy jó szervező, józan, reális, keményen dolgozik és nagy az önfegyelme. Gyenge oldala, hogy rugalmatlan, nem fogékony az újra, nem hajlékony.

Az *elnök* nyugodt, higgadt, kiegyensúlyozott, nagy önbizalmú személyiség. Előnye, hogy objektív, pártatlan. Gyengesége, hogy átlagosan értelmes és kreatív.

A *formáló* túlfeszített, dinamikus, társaságkedvelő személy. Előnyös vonása, hogy nem tűri a tehetetlenséget és az önteltséget. Gyengesége, hogy türelmetlen, provokatív, lázadó típus.

A *mag* egyéni, gondolkodó, liberális személyiség. Előnyei: tehetséges, intellektuális, kreatív, nagy a képzelőereje, okos, többnyire magasan képzett. Hátránya, hogy fellegekben jár, figyelmen kívül hagyja a tényeket, a szabályokat és a kereteket, nem törődik a részletekkel.

A *kapcsolatteremtő* extravertált, lelkes, kíváncsi, kommunikatív személyiség. Előnye, hogy jó kapcsolatteremtő, új lehetőségeket kereső. Gyengesége, hogy hamar elveszti az érdeklődését, lelkesedését.

A *felügyelő-ellenőrző* józan, megfontolt, nem befolyásolható személy. Előnyös tulajdonsága, hogy jó az ítélőképessége, óvatos, körültekintő és gyakorlatias. Hátránya, hogy nem tud lelkesíteni, motiválni másokat.

A *team-munkás* alapvetően társasági, barátságos, érzékeny ember. Fenntartja a csoportszellemet, megfelelően reagál az emberekre és a helyzetekre.

A *befejező* típus pontos, lelkiismeretes személyiség. Előnyös vonása, hogy kitartó, precíz. Gyengesége, hogy aggodalmas.

A gyülekezeti életben ezek a kategóriák meglehetősen művinek hatnak, de pl. egy vezetőségi ülésen is szükség van az „elnökre”, aki levezeti a megbeszélést, betartatja a kereteket (idő, témák). Ugyanígy szükség van a „magra”, akinek kreatív ötletei lehetnek új evangélikációs módszerekre. A „szervezeti ember”, aki nem szakad el a megvalósítási lehetőségek realitásától és számítani lehet a józanságára. Az ötletek kivitelezhetőségét és a szervezést is rá lehet bízni. A „befejező” pedig végigviszi és megbízhatóan elvégzi a rábízott munkát. Érdemes végiggondolni, hogy a gyülekezetünkben a szolgálattevők mely típushoz sorolhatók be leginkább, személyiségüknek megfelelő feladatot végeznek-e (és végeznek-e egyáltalán), és feladatuk során az előnyös oldalukat tudjuk-e hasznosítani és érvényre juttatni.

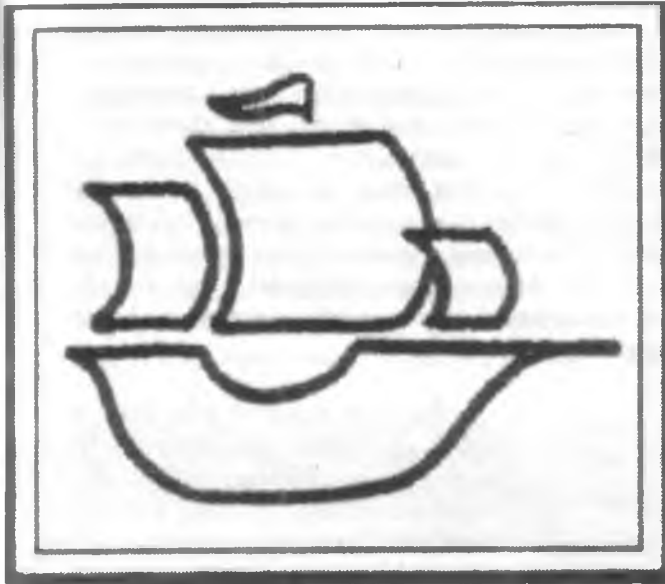
Tudjuk, hogy különbözünk külső adottságainkban, értelmi képességeinkben, iskolázottságunkban, érdeklődési körünkben, személyiségünkben, körülményeinkben. Mindenkire bizattak azonban talentumok, még ha eltérő mennyiségben is, és mindenkinek vannak kegyelmi ajándékai is, ahogy az 1Kor 12:4–11-ben olvashatjuk, de „*A kegyelmi ajándékok között ugyan különbségek vannak, de a Lélek ugyanaz. Különbségek vannak a szolgálatokban is, de az Úr ugyanaz. És különbségek vannak az isteni erő megnyilvánulásaiban is, de Isten, aki mindezt véghezviszi mindenkiben, ugyanaz. A Lélek megnyilvánulása pedig mindenkinek azért adatik, hogy használjon vele. Mert némelyik a Lélek által a bölcsesség igéjét kapta, a másik az ismeret igéjét, ugyanazon Lélek által. Egyik ugyanattól a Lélektől a hitet, a másik ugyanazon Lélek által a gyógyítások kegyelmi ajándékait. Van, aki az isteni erők munkáit vagy a prófétálást kapta; van, aki lelkek megkülönböztetését, a nyelveken való szólást, vagy pedig a nyelveken való szólás magyarázását kapta. De mindezt egy és ugyanaz a Lélek munkálja, aki úgy osztja szét kinek-kinek ajándékát, amint akarja.*”

Befejezésként nem is lehet jobb összefoglalást adni, mint amit a Szentírásban Pál apostol ír a Római gyülekezetnek. „*A nekem adatott kegyelem által mondom tehát közöttetek mindenkinek: ne gondolja magát többnek, mint amennyinek gondolnia kell, hanem arra igyekezzék mindenki, hogy józanul gondolkozzék az Istentől kapott hit mértéke szerint! Mert ahogyan egy testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata, úgy sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai. Mert a nekünk adatott kegyelem szerint különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is: ha prófétálás adatott, akkor a hit szabálya szerint prófétáljunk, ha valamilyen más szolgálat adatott, akkor abban a szolgálatban munkálkodjunk: a tanító a tanításban, a buzdító a buzdításban, az adakozó szerénységben, az előjáró igyekezettel, a könyörülő pedig jókedvvel*” (Róm 12:3–8).

Irodalomjegyzék

- Dr. Szabó István: A szociálpszichológia alapjai
Kiadta az Államigazgatási Főiskola, 1991.
Halász László–Marton L. Magda: Típusok és személyiségvonások – Gondolat Könyvkiadó, 1978.

Meg Crossman

Egy ismeretlen hang

A britek már 1792-ben több mint 150 éve ott voltak Indiában (a Kelet-Indiai Társaságon keresztül). Ezalatt az idő alatt egyetlen bibliaverset sem fordítottak le a nép nyelvére. Anglia egyik vidéki városában élt egy egyszerű cipésmester, akiben megmozdult az érdeklődés a gyarmati népek sorsa iránt, akik Indiában éltek. Cook kapitány beszámolóit nagyon megértették. Igyekezett arra, hogy más országokról is ismereteket szerezzen. Az evangélium által érintetlen földrészek helyzete annyira szívére nehezedett, hogy szobája falát térképekkel borította be és munkája közben egy-egy földrészt imádkozott.

William Carey azt fontolgatta, hogy a keresztyének felelőssége elérni az elveszett embereket Isten igéjével.

Később ezt a cipésmestert, William Carey-t, a modern misszió atyjaként emlegették. Bár nagyon csekély iskolai végzettsége volt, nyelvi tehetsége korán megnyilvánult. Egy újszövetségi kommentár segítségével megtanult görögül. Néhány hét alatt megtanult franciául és hollandul is. Állandóan azt fontolgatta magában, hogy a keresztyének felelőssége elérni Isten igéjével az elveszett embereket.

William Carey írásaiban van valami feltűnően modern. Ez az elszegényedett, önálló lelkipásztor írt egy kis könyvecskét, amelynek címe: *Egy kérdés a keresztyén kötelességről, és hasznos gondolatok a pogányok megtérítésére*. Abban a reményben írta, hogy sikerül meggyőzni csekély számú gyülekezetének tagjait, és elkezdene majd missziózni más népek felé. Ez a kis könyvecske a hosszú címmel hirtelen visszhangra talált, és nagy változást hozott az egész keresztyén világban. Néhány részlet a kis könyvecskéből összefoglalja Carey legjelentősebb elképzeléseit. (Carey, William: Egy

Carey felismerte, hogy az imádság engedelmségre kötelez.

A külmisszió úttörői

*William Carey,
a tengerpartmenti úttörő*

kérdés a keresztyén kötelességről, hasznos gondolatok a pogányok megtérítésére – Új, pontos másolat, London, Carey Kingsgate nyomda. Eredeti kiadás 1792)

„Ahogyan a mi áldott Urunk is kért minket, hogy imádkozzunk az ő országának eljöveteleért és akaratának teljesedéséért a földön, amint a mennyben van, úgy ez arra serkent minket, hogy ne csak szavakban fejezzük ki ezt az óhajunkat, de vegyünk igénybe minden törvényes eszközt az ő neve terjesztésének és megismertetésének érdekében.”

Carey úgy látta, hogy az imádság engedelmségre kötelez minket. Meg volt győződve arról, hogy az Isten királyságának megvalósítása érdekében szükség van arra, hogy a gyülekezet tisztában legyen a valós helyzettel.

Felhívás cselekvésre

Ezekkel a gondolatokkal szívében Carey széles körű kutatást végzett az elveszett világ napi helyzetéről. Több mint 20 részletes demográfiai térképet készített a földrészekről, és összehasonlította az országok népességét és befogadóképességét. Kutató munkájával meggyőzően demonstrálta a mérhetetlen szükségletet. Miután kiértékelte az információkból összegyűjtött adatokat és feltárta a helyzetet, cselekvésre szólította fel a gyülekezetet, ugyanakkor ismertette azokat a problémákat is, amelyek hátráltatják őket a cselekvésben.

Hogy milyen akadályok lehetnek az evangélium terjesztésének az útjában a pogányok között, úgy gondolom, hogy az itt felsoroltakból egy s más kiderül:

a köztünk levő óriási távolság – durva, kegyetlen barbár életmódjuk, – a létszükséglet megszerzésének nehézsége, – az érthetetlen nyelv ismeretének hiánya.

Carey rámutatott arra, hogy ezek a nehézségek a kereskedelmi cégeket nem akadályozták. Ha az emberek nyereségvágyból ezt tudták vállalni, nem lehetne megtenni Isten ügyéért is? Gunyoros fordulattal emlékeztette olvasóit, hogy az apostolokat és utódaikat sem ijesztették el az ilyen nehézségek, hanem felkeresték a barbár germán törzseket, a gallokat, sőt a még barbárabb briteket is.

Ami az életveszélyt illeti, Carey rámutatott, hogy ezt általában ellenséges magatartással provokálják ki. A morva miszcionáriusokat csak ritkán zaklatták. A létszükségre vonatkozóan megjegyezte, hogy tanácsos a helyi lakosság életmódjához alkalmazkodni. A nyelvi problémát illetően pedig bárki, aki két évig a nép között él, megtanulhat annyit,

amennyire szüksége van ahhoz, hogy kommunikálni tudjon az emberekkel.

A hazai ellenállás leküzdése

Mikor Carey mozgósítani akarta gyülekezetét a kötelességvállalásra, a legnagyobb akadály, amivel szembetalálta magát az akkortájt népszerű teológiai felfogás volt, mely szerint a nagy missziós parancs csak az apostolokat kötelezte cselekvésre. Ennek a tévhitnek a szétzúzására Carey egyéb érv mellett a következőkre is rámutatott:

Ha Krisztusnak az a parancsa, hogy tanítsatok minden népet csak az apostolokra korlátozódott volna, vagy azokra, akik akkor a Szentlélek hatása alá kerültek, akkor ez nyilván a keresztségre is vonatkozna; s ha így van, akkor minden keresztyén felekezet, kivéve a quakereket, helytelenül jár el, mikor valakit vízzel meghintve megkeresztel.

Carey rámutatott, hogy azok a nehézségek a kereskedelmi cégeknél nem jelentettek akadályt. Ha az ember nyereségvágyból képes ezt vállalni, miért ne lehetne ezt megtenni Isten ügyéért?

Végül is azok az akadályok, amikkel Carey-nek meg kell küzdeni, folyamatosan jelen vannak: „Itthon is nagyon sok a tennivaló!” De bármilyen szépen hangzik is, az ilyen érvelés mögött ott van a megalkuvás.

Sokszor elhangzik az az ellenvetés, hogy vannak még sokan saját népünk között vagy közvetlen környezetünkben is, akik éppoly tudatlanok, mint a dél-tenger népei, ezek is elveszettek; ezért van elég tennivaló itthon is, nem kell más országba menni. Elfogadom, hogy ezek élnek Istentől távol itthon is, de kellene, hogy ez még jobban kényszerítsen minket a szorgos munkára, és valamilyen módon közöttük is terjeszteni Isten ismeretét; de az is igaz, hogy ha ez a felfogás fölékerekedik annak a próbálkozásnak, hogy külföldön is terjeszteni kell az evangéliumot, akkor ez már inkább csak kifogásnak tűnik. Honfitársainknak megadatott, hogy részesüljenek a kegyelemben, és bármikor hallgathatnak igehirdetést, amikor csak akarnak. Mójukban van megismerni az igazságot, vannak hithű lelkipásztoraik az egész országban mindenütt, akiknek működése túlterjed saját gyülekezetükön, ha több odaadással viselik szívükön az ügyet; de egészen más a helyzet azoknál, akiknek nincsen Bibliájuk, sőt még írott nyelvük sincs (ez sokakra érvényes) nincsenek lelkészek és jó civil kormány sem; semmi azokból az előnyökből, ami nekünk megadatott. Ezért kell, hogy a szájalom, az emberség és ami még ennél is több, a keresztyén kötelesség hangos szava belénk hasson, és lehetőleg minden igyekezettel azon legyünk, hogy közöttük is elterjedjen az evangélium.

Carey nem ajánlott másoknak olyat, amit ő maga nem akart volna megtenni.

Hasznos gondolatok

Carey egyik lényeges adaléka a hasznos „gondolatok” megfogalmazása volt:

Tegyük fel, hogy van egy lelkészekből és egyénekből álló keresztyén csoport, akik társulatot szerveznek és felállítanak egy sor szabályt tiszteletben tartva a tervet és azokat a személyeket, akiket misszionáriusként alkalmazni szeretnének azzal a gondolattal, hogy kiadásuk költségeit fedezik stb. Ezt a társulatot olyan egyénekből kell összeállítani, akiknek szívügyük ez a munka, komoly, megbízható hívő emberek, állhatatos, kitartó emberek; ebben határozottnak kell lenni és nem szabad elfogadni olyat, aki ennek az előírásnak nem felel meg, esetleg visszatartani, ha már nem felel meg.

Egy ilyen társulaton belül aztán ki lehet jelölni egy bizottságot, amelynek feladata, hogy minden szükséges információt megszeressen, adatokat gyűjtsön, érdeklődjön az illető jelölt jelleméről, magatartásáról, képességeiről, hitbeli felfogásáról, valamint gondoskodni kell a munkához szükséges anyagi fedezetről is.

Carey saját indítványára alapján lép akcióba

Ennek a javaslatnak az alapján jött létre az első Baptista Missziós Társaság, több más hasonló felekezeti missziós érdekeltség mellett. Carey nem ajánlott másnak olyat, amit ő maga nem akart volna megtenni. Így történt, hogy 1793-ban felajánlotta magát a BMS-nek (Baptist Missionary Society) missziós szolgálatra. Nem valami kedvező helyzetből indult el a modern protestáns misszió.

Azok az akadályok, amiket Carey-nek le kellett küzdenie ahhoz, hogy kijusson a missziómezőre, ma is vita tárgyát képezik a misszionáriusok körében. Először meg kellett küzdeni az egyetemes és más teológiai akadályokkal. Azután ellenállásba ütközött a „bizottság”-ra vonatkozó újszerű elképzelés is, amit ma „missziós érdekeltség”-nek nevezünk. A kiutazás költségeinek megszerzéséért is harcolni kellett, ami rengeteg időbe került.

Mikor már kint volt a munkamezőn, a megígért támogatás elapadt, és kénytelen volt vállalni világi foglalkozást, mint az apostol a sátorkészítést. A célország, India, keményen „elzárkózott” a missziómunka elől, mert a Brit Kelet-Indiai Társaság ezt ellenezte. Az a népréteg, melyet szeretett volna elérni, teljesen ellenállt az evangéliumnak. Annak ellenére, hogy támogatást otthonról nem kapott, a hazai csoport mégis megpróbálta Angliából ellenőrizni a munkát. Egész idő alatt fokozott személyi és családi feszültséggel kellett küzdenie.

Carey nyolc évig dolgozott Indiában a kereskedelmi érdekeltségek állandó zaklatása mellett. Végül kapott egy meghívást, hogy alapítson bázist a dán fennhatóság alatt levő Serampore-ban, Kalkuttához közel. Munkatársaival, Joshua Marshman és William Warddal (akik Carey-vel együtt a Serampore-trió néven váltak ismertté) létrehoztak egy csapa-

tot, és sok éven át szolgáltak együtt. Carey még ekkor is szinte teljes egészében anyagilag saját jövedelméből támogatta a munkát, amit a Kalkuttai Fort William Kollégium keleti nyelvek professzoraként keresett. A csapat munkájáról beszámoló kiadványokat az eladott anyag árából fedezték.

Személyes tragédiái ellenére (felesége úgy halt meg, hogy megőrült, néhány gyermekét is elvesztette) szolgálatában is hátráltatva volt (1812-ben egy tűzvész elpusztította a fordítások értékes kéziratait), Carey fáradhatatlanul folytatta tovább a munkát. Egyszer azt mondta: „Meg tudok küzdeni a bajokkal és az üldözöttséggel. Mindent ennek köszönhetek.” (Tucker, Ruth: From Jerusalem to Irian Jaya. Grand Rapids, MI; Zondervan 120. old).

Carey életével bebizonyította nagy jelszavát: „Kérjétek nagy dolgokat Istentől, vállaljatok nagy dolgokat Istenért!”

Carey életével demonstrálta nagy jelszavát: „Kérjétek nagy dolgokat Istentől, vállaljatok nagy dolgokat Istenért”. A teljes Bibliát lefordította bengál, szanszkrit és marati nyelvre. A csapat együttes munkájának eredménye negyvenhat fordítás; Újszövetség, ebből egyes részletek különböző nyelvre és nyelvjárássra. Carey megalapította a Seramapore Kollégiumot, nemzetiségi vezetők és gyülekezet-plántálók képzésére.

Carey 1834-ben halt meg, de ahogy Ruth Tucker mondja, előbb még rányomta bélyegét Indiára és minden idők missziós munkájára. Indiára tett befolyása messze túlterjedt nyelvészeti teljesítményén. Hosszú harcot vívott az Indiában dúló fertelmes hagyomány, az özvegyek megégetése és a gyermekek, csecsemők elpusztítása ellen. Ezen a téren is jelentősen befolyásolta a változást. Egyébként a kultúrájukat igyekezett érintetlenül hagyni. (Tucker, ibid 120. old.).

Hudson Taylor

A belső tartományok bajnoka

Azért, hogy a kínaiak jobban befogadják, mandarin diákköltözetben járt, befeketítette a haját és pigtail (disznófarok) frizurát viselt. A brit kollégák szinte megrémültek tőle.

Ez az angol fiatalember is, aki elindította a Belső Tartományok Mozgalmát, kezdetben Carey-hez hasonlóan előre nem látott dolgokkal találkozott. Hudson Taylor misszionáriustársai nem voltak elragadtatva az ő eszményétől. Az otthoni gyülekezet is megkérdőjelezte alkalmasságát a megvalósítás terén. Isten azonban most is egy olyan fiatalembert választott ki, akinek volt belső látása, hogy ezzel új lökést adjon a misszionáriusoknak.

Elhívás a szolgálatra

Az angol fiatalember, Hudson Taylor, már tizenhat éves kora előtt határozott elhívást érzett Kínába.

„Nagyon jól emlékszem a napra, mikor minden fenntartás nélkül átadtam magamat, barátaimat és mindenemet az

Meg kellett vívnia az egyetemes és más teológiai akadályokkal. Ellenállásba ütközött a „bizottság”-ra vonatkozó új elképzelése is.

oltárra tettem, azután elmélyült ünnepi érzés lett úrrá a lelken, és betöltött a bizonyosság, hogy felajánlásom elfogadásra lelt. Isten jelenléte kibeszélhetetlen valóság és áldás lett számomra; bár még szinte gyermek voltam, tizenhat éven alul, emlékszem, hogy végigfeküdtem a földön, és úgy maradtam csendben az Úr előtt, kibeszélhetetlen ámulatban és kibeszélhetetlen örömben.” (Taylor, J. H.: Visszapillantás, Philadelphia, Kína Belső Misszió 10–14. old.)

Elkezdte tanulmányozni Kínát és felkészült az előtte levő munkára. Mialatt gyógyászati tanulmányait végezte, Taylor elkezdte hozzászoktatni magát a misszionáriusi szolgálathoz. Ránevelte magát az egyszerű életmódra és az igénytelenségre.

Gyakorlatilag rábizta magát Isten gondviselésére. „Csak imádságban, Isten által mozgósítok embereket” – hangoztatta, és ez lett munkálkodásának irányelve, mely mélyen áthatotta a szolgálatról alkotott véleményét is.

Megpróbálta rábizni magát Isten gondviselésére, és engedte, hogy Isten rendelje ki számára a szükséges dolgokat, akkor is, ha módjában állt, hogy azt a maga számára másoktól igényelje. „Engedem, hogy imádságra feleletül Isten mozgósítson embereket” – ez lett a mottója, és ez mélyen áthatotta a szolgálatról alkotott nézetét is.

Elkezdtem edzeni magam a szabad levegőn, hogy fizikailag megerősödjek. Félretettem a puha ágynak, és kezdtem mellőzni más otthoni kényelmet is azért, hogy hozzászokjak a kemény életformához. Egyéb keresztyén munkát is végeztem, ami csak az erőmből telt, mint pl. traktátus osztogatást, tanítottam a vasárnapi iskolában, látogattam a szegényeket és betegeket, ahogy ezt az alkalom megengedte. Több időt kezdtem szentelni Isten Igéjének tanulmányozására,

A Taylor Társaság egyedül volt, alapítójának személyes tapasztalatán épült tovább. Nem tartozott egyetlen felekezethez sem. A dolgozó rétegre számított, Kínában volt a központja.

szegények látogatására és evangéliumi szolgálatra, különösen nyári estéken. Így elég sok nyomorúságban élő emberrel

kerültem kapcsolatba, és megláttam, hogyan kell helyesen gazdálkodni, és már nem is találtam nehézknek, hogy sokkal többet osztogattam el, mint ami a bevételem volt, vagy ahogyan szándékoztam. (Taylor *ibid.*)

Túl azon, hogy egyszerű körülmények között élt, Taylor időnként még a könyveit és ruhatárát is átnézte, hogy mit adhatna abból oda másoknak. Az a kérdés volt a vezérelve, amit untalan feltett magának: mi az, aminek a birtoklása szígyen lenne rám nézve, ha az Úr ma jönne vissza?

Új érdekeltségre lett szükség

Kínába, Shanghaiba érkezett 1854-ben. Itt dolgozott a többi misszionáriussal, időnként azonban kirándulásokat tett az ország belsejébe, ahol még nem járt egyetlen misszionárius sem. Azért, hogy a kínaiak jobban befogadják, Mandarin-diákköltözetben járt, befeketítette a haját és pigtailt (disznó-farok) viselt. A brit kollégák megrémültek, de a bennszülött népekre tett hatás meggyőzte Taylort, hogy bölcsen cselekedett. Amikor egészségi okok miatt haza kellett utaznia, ezt a látszólagos hátrányt Isten végül is jóra fordította.

Nekem nagy csapásnak tűnt, hogy leromlott egészségi állapotom miatt éppen akkor kellett otthagynom az Úrért végzett szolgálatom Kínában, mikor az gyümölcsözőbb volt, mint bármikor azelőtt. Egyáltalán nem tudtam felfogni, hogy a Kínától való hosszú távollét milyen fontos lépés lett annak a munkának kialakulásában, amit Isten meg akart áldani és amit később meg is áldott: a Kína Belső-tartományi Misszió.

Hónapokig tartó őszinte imádság és nem kevés elvetélt igyekezet eredménye győzött meg arról, hogy szükség van egy különleges érdekeltségre, ha Kína belső tartományaiban akarunk evangélizálni. Már előre látható volt, hogy a működő hazai missziós szervezetek nehezen viselik el ezt a *beavatkozást, de elhatároztuk, hogy egyszerűen Istenre hagyatkozunk, és akkor felállíthatunk egy megfelelő érdekeltséget, és ezt fenntarthatjuk anélkül, hogy megzavarnánk vagy sebet ütneünk a már meglévő munkán.*

Meg voltam győződve arról is, hogy Isten segítségével megtalálom a megfelelő munkatársakat, akikkel majd elindulhatok. De a hitetlenség még hosszú ideig hátráltatott abban, hogy az első lépést megtegyem. (Taylor *ibid* 105–109. o.)

Nem azért harcolt imádságban, mintha Isten hatalmát vontatna volna kétségbe, hogy majd kirendeli a megfelelő munkatársakat, hanem azért, mert ismerte a veszélyt, a nehézségeket és próbákat, amivel majd a munkamezőn szembe kell néznie. Belső konfliktusa Brightonban, Angliában egy

Carey-hez hasonlóan Taylor is térképeken végzett kutatások és a Szentírásból vett bizonyíték alapján adta elő ügyét.

tengerparti séta alkalmával érte el csúcspontját.

Egy vasárnap, 1865. június 25-én, mikor már nem bírtam tovább nézni, hogy a több mint ezer tagú gyülekezetben a keresztyének örvendeznek a maguk biztonságában, mialatt milliók vesznek el a tudatlanság miatt, kimentem a templomból a tengerpartra egyedül, nagy lelki tusában; és az Úr ott legyőzte hitetlenségemet, én pedig felajánlottam magam az ő szolgálatára. Azt mondtam, hogy az ügy minden következményét és felelősségét rábízom; és mint az ő szolgálója, az én

feladatomban lesz engedelmesen követni őt – az övé pedig, hogy vezessen, irányítson és gondot viseljen rólam és azokról, akik majd velem együtt munkálkodnak. Kell-e mondanom, hogy ezután milyen békesség áradt belém? Akkor ott rögtön kértem tőle huszonnégy munkatársat; akkor még tizenegy belső tartomány volt misszionárius nélkül, s én mindegyikbe kettőt kértem, kettőt pedig Mongóliába (Taylor *ibid.*)

A Taylor Társaság egyedülálló volt, és alapítójának személyes tapasztalatán fejlődött tovább. Nem tartozott egyetlen felekezethez sem. Nem követelt munkatársaitól többéves tanulmányi felkészülést, inkább a dolgozó rétegre számított. Kínában volt a központja és nem a messze Angliában, és így gyorsabban értesült a missziós helyzetről és gyorsan tudott reagálni is. Taylorhoz hasonlóan a többi misszionárius is elfogadta a kínai népviseletet.

Taylor szemlélete a belső tartományokra vonatkozóan új célt adott az óriási területeken élő népességnek nem csak Kínában, de Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában is.

Taylor örömmel fogadta a hajadonokat és jövődbeli misszionáriusfeleségeket teljes jogú partnerként a vállalkozásban. Abban különbözött leginkább a többiekétől, hogy misszionáriusai nem kértek támogatást, hanem teljesen Istenre hagyatkoztak, minden szükségüket rábízták Istenre azzal a hittel, hogy ha „Isten munkáját Isten szerint végzik, akkor soha nem fogják nélkülözni Isten gondoskodását sem”.

Ebből a felfogásból született meg az elnevezés is: „HIT MISSZIÓ”.

Isten királysága kiterjed Kínára

Taylor azonkívül, hogy beszédeket tartott széles körben, *feleségével, Máriával* közösen írt könyvével is sokakat megmozgatott. A könyv címe: Kína lelki igénye és szüksége. Carey-hez hasonlóan Taylor is térképek, kutatások, valamint a Szentírásból vett bizonyíték alapján adta elő az ügyet.

Gondoljunk arra a hét tartományban élő több mint nyolcvan millió emberre, akikhez még nem jutott el az evangélium; vagy ahol a misszionáriusok már régen dolgoznak; és Kína másik tizenegy tartományában élő több mint száz millióra, akikhez az ott dolgozó néhány misszionárius még el sem jutott; gondoljunk a több mint húsz millióra, akik az óriási kiterjedésű Mandzsuriában, Mongóliában, Tibetben és az Észak-Nyugati gyarmaton élnek, amely jóval meghaladja Európa egész területét és több mint kétszáz millió lakost számlál, sokkal többet, mint amit a meglévő missziós érdekeltségek képesek elérni – és akkor mondják meg nekem, hogyan fog

Megszentelődni Isten neve általuk,
Országá eljönni hozzájuk és
Akarata teljesedni bennük?

Sem nevééről, sem méltóságáról nem hallottak. Még nem hirdették közöttük Isten országát. Nem ismertették meg velük az ő akaratát!

Ahogy Carey, úgy Hudson és Mária is tisztán látta, hogy Isten országának el kell érkeznie Kínába is.

Mi most csak egy futólagos, rövid áttekintést adtunk Kína helyzetéről és igényéről. Ahhoz, hogy rész-

letes tájékoztatást adjunk és mélyebben betekinthesünk minden tartományba, több időre és helyre lenne szükség, mint amennyit az egész birodalom áttekintésére szenteltünk. Bemutattuk, Isten hogyan áldotta meg eddigi tevékenységünket és törekvéseinket; azon fáradoztunk, hogy elétek tárjuk azokat a könnyítéseket, amik jelenleg működnek és lehetővé teszik az evangélium terjesztését az országban.

Arra törekedtünk, hogy feltámadt Megváltónk parancsának eleget tegyünk:

„MenjeteK széles e világra és hirdessétek az evangéliumot minden népnek” – és rámutattunk, hogy mit mond a mi Urunk a példázatban (Mt 25), hogy nem az idegent, hanem a szolgát, nem az erkölcsstelen, hanem a haszontalan szolgát vetik a külső sötétségre, ahol lesz sírás és fogcsikorgatás...

Nem tehetünk mást, mint elhisszük, hogy komoly elmélyült imádságként fakadt fel a szívekből: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem azért, hogy megszenteltesd a Te neved, hogy jöjjön el a Te országod és legyen meg a Te akaratod Kínában is?”

1865-ben hivatalosan is megalakult a Kína Bel-tartományi Misszió (ma Tengerentúli Missziós Közösség néven ismert), és a rákövetkező évben Taylor feleségével, Máriával, négy gyermekével és tizenöt újonc munkatárssal Kínába utazott. Noha a munka egyre szélesebb körben folyt és a munkások száma is gyarapodott, még mindig sok problémát kellett leküzdeni és nehézségekkel szembenézni. Talán 1900-ban történt a legborzalmasabb eset, amikor 153 misszionáriust és 53 misszionárius gyermeket gyilkoltak le az ellenséges erők a Boxer lázadás idején. Ez rettenetes szívfájdalmat okozott a már idősödő vezetőnek.

Taylor még életében megláthatta azt az 1 500 missziómunkásból álló sereget, akik Kína belső tartományának missziójára szentelték magukat. Az általa létrehozott érdekltség minta lett több mint negyven új „hit misszió” számára. Az ő belső tartománnyal kapcsolatos látása új célt adott az óriási területeken élő népeknek nemcsak Kínában, de Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában is.

Townsend és McGavran Új szemmel nézve

Két teljesen különböző ember lépett elő a harmadik korszakban. Cameron Townsend, aki kimaradt a kollégiumból és beállt dolgozni a missziómezőn. Donald McGavran, akinek apja és nagyapja is misszionárius volt s ő otthagya szüleit, világi foglalkozást keresett. Townsend azzal dicsekedett, hogy nem szerzett tudományos fokozatot, McGavran pedig már harminc évesen filozófiai doktorátussal rendelkezett. Townsend Guatemalában szolgált, McGavran pedig visszatért Indiába dolgozni. Újból megismétlődött, hogy nem az intézményes egyházból, hanem a periferiáról indult el az új mozgalom.

Mindkét embernek a hatásköre kiterjedt volt. Townsend érdekltsége lett a legnagyobb a protestáns világban. McGavran ugyan nem hozott létre alapítványt, de írásaival

Townsend érdekltsége lett a legnagyobb a protestáns világban. McGavran nem hozott létre alapítványt, de írásaival befolyásolta a gyülekezetek nagy százalékának gondolkodását.

hatást gyakorolt a gyülekezetek nagy százalékának gondolkodására. Ez a két, nagyon is különböző ember – elragadtatva a belső látástól és a munkában szerzett tapasztalattól fűtve – végérvényesen megváltoztatta a világmisszió arculatát.

Camoren Townsend:

Ábrándozás a törzsekről és bibliafordításról

Cam Townsend, vagy „Cam bácsi”, ahogy népszerűen ismerték, süket édesapján, Willen keresztül ismerte meg az Urat. Az önkéntes diákmozgalom hatására hagyta ott a kollégiumot érettségi előtt, és elment bibliaárusnak Guatemalába. Itt egy indián, aki nem tudta elolvasni a spanyol nyelvű Újszövetséget, azt akarta tudni, hogy ha „Isten olyan hatalmas, miért nem tanulta meg a mi nyelvünket?”

Ez olyan kihívás volt, ami meggyőzte Townsendet. Bár nem ismerte a nyelvet, eltökélte magában, hogy a 200 000 cakchiquel bennszülöttnek lesz saját nyelven írt Bibliája. Ez tíz évbe telt, de megvalósult. Ő maga így beszél a fokozatos megoldásról:

„Amikor 50 évvel ezelőtt elhatároztam, hogy lefordítom a Szentírást a cakchiquel indiánok nyelvére, amely a legnagyobb törzs Közép-Amerikában, a barátaim azt mondták: csak nem vagy bolond? Azok az indiánok nem érdemlik meg, hogy egy külföldi megtanulja a nyelvüket és lefordítsa nekik a Bibliát. Egyébként sem tudnak olvasni. Tanuljanak meg az indiánok spanyolul!” – mondták.

Barátaim tizennégy évvel később ugyanígy érveltek, mikor láttam a változást, ami az Ige nyomán a cakchiquel indiánokban végbement, és arról ábrándoztam, hogy más törzsekhez is elmegyek. Amikor az Amazon táján élő kicsiny, elmaradott népeket is bekapcsoltam a terveimbe, barátaim érveiket még azzal is megtoldották, hogy „ott meg fognak téged ölni” – és ezt egy tapasztalt, idős misszionárius mondta. „Azok a dzsungelben élő törzsek előbb-utóbb kihalnak. Egymást éppúgy lenyilazzák és lándzsával leszúrják, mint az idegent, aki közéjük megy. És ha ők nem ölnek meg, akkor elpusztulsz a maláriától, vagy felborul a kenu a gyorsfolyású

Townsend megértette, hogy minden egyes csoport különleges fejlesztést igényel, arra is rá kellett jönnie, hogy új érdekképviseleti központra lesz szükség.

pataokban és hónapokig ott maradsz ellátás nélkül, amíg kivergődsz. Felejtsd el a többi törzset, és elégedj meg a cakchiquel indiánokkal!”

De én nem tudtam őket elfelejteni. Egy napon kaptam Istentől egy igeverset, és ez végleg lezárta az ügyet. Az ige így

szólt: „Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett. Mit gondoltok? Ha egy embernek száz juha van és egy ezek közül eltéved, nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet és nem megy-e az elveszett után a hegyekre, hogy megkeresse azt, amely eltévedt?” (Mt 18:11–12)

Ez az igevers vezetett engem: mentem az „egy elveszett juh” után, és sorban követtem még 4 000 fiatal nő és férfi. (Townsend, Wm. Cameron, 1973.) Törzsek, nyelvek, fordítók. A Wycliffe Bibliafordító Társaság és a Nyári Nyelvtanítvány együttes kiadásában: Ki hozta el az Igét? Santa Ana, CA; Wycliffe, 7. old.)

Townsend fenntartotta azt a megállapítást, hogy „a legnagyobb misszionárius az anyanyelvre lefordított Biblia. Ezt nem kell soha szabadságra küldeni, és nem tekintik idegennek”.

A figyelem új érdekelttség felé irányul

Amint Townsend megértette, hogy különleges fejlesztést igényel minden nyelvcsoporthoz, arra is rájött, hogy új érdek-képviselőre lesz szükség. A fordítás összetett munka, és bizonyos mértékben specialistákra meg támogatókra is szükség van.

John Wycliffe emlékére Wycliffe Bibliafordítóknak nevezzük magunkat. Wycliffe volt az első, aki a teljes Bibliát lefordította angol nyelvre. Tagságunk fele fordításra és nyelvészetre szentelte magát, hogy a törzsek között élve elvigyék nekik az evangéliumot. A tagság másik fele a személyi állomány: tanítók, titkárok, pilóták, mechanikusok, nyomdászok, orvosok, ápolók, számadók és sokan mások, akik a támogatók sorába tartoznak... Eszközeink a nyelv és az Ige, amit szeretettel osztogatunk szolgáló lelkülettel mindenkinek, megkülönböztetés nélkül.

Törzslakók, akik népünk szempontjából már elveszettek voltak, az Ige hatására teljesen megváltoztak. És ha ez a változás Dél-Mexikó hegylakói között, vagy az Amazona dzsungelében, esetleg Ausztrália puszta síkságán megy is végbe, mindenképpen nyilvánvaló ugrás a régiből egy újba. (Townsend, ibid 8. old.)

A cakchiquel indiánokkal eltöltött 13 év után Townsend tizenhét évig élt Peruban, majd úttörőmunkába kezdett Kolumbiában. Az 50 aktív szolgálati év után még azt a lehetőséget fontolgatta, hogy a szovjet Kaukázus nyelvére is lehetne fordítani. Ez az álma haláláig beteljesületlen maradt, de most megnyíltak a kapuk Oroszország felé, és ez a lehetőséget ad arra, hogy ezt a munkát megvalósítsák.

Townsend mindvégig megtartotta azt az állítását, hogy a „legnagyobb misszionárius az anyanyelvre lefordított Biblia”. Ezt nem kell soha szabadságotlani és nem tekintik idegennek. Az ő vezetése alatt működött a Wycliffe Bibliafordító Társasága és a Nyári Nyelvtani Intézet. Légi szolgálatot is kapott a JAARS-tól (Junge Aviation and Radio Service)

A két szervezet szolgálatán keresztül több mint 400 fordítás jelent meg különböző törzsi és nyelvcsoporthoz nyelven. Jelenleg a Wycliffe fordítók több mint 700 nyelvcsoporthoz dolgoznak, és évenként 30 fordítást terveznek be. A Wycliffe

Társaság személyi állománya több mint harminc országból tevődik össze, és folyamatosan alkalmaz kb. hatezer embert nyolcvan országban. Bár Townsend kitartott a képzetlen munkások mellett, ma már a Wycliffe társaságnak sokkal több magas végzettségű, doktori címmel rendelkező munkása van, mint bármely más érdekelttségnek.

Ruth Tucker azt állítja róla, hogy „Az egyetlen felelősségteljes személy a 20. században a bibliafordítók sorában” (Tucker Ruth A.: From Jerusalem to Irian Jaya. Grand Rapids, MI; Zondervan, 351. old.). Ebbe a nagy kiadási hullámba nemcsak az ő szervezete, de még 20 másik világszerte működő fordítószolgálat is beleszólhat.

Donald McGavran: Az elfelejtett népek szószólója

Ugyanebben az időben a földrész másik oldalán Donald McGavran kezdett feltenni furcsa, különös kérdéseket. Válaszai kellene hogy jelentősen megváltozassák a gyülekezet gondolkodását a misszióval kapcsolatban.

McGavran Indiában született, és erősen eltöklelt magában, hogy nem lesz belőle 3. generációs misszionárius. De Isten másként gondolta. Bár McGavran úgy tervezte, hogy ügyvédi karriert csinál, mégis átadta magát Krisztusnak az önkéntes diákmozgalom hatására már diákkorában. Végül is visszatért Indiába és szülei ügynökségében dolgozott. Kezdetben a misszióiskola fejeként, majd gyógyítómunkában is szolgált, részt vett az evangéliumi programokban és lefordította az evangéliumot chhattisgarhi nyelvre.

Más oldalról nézve a missziót

McGavran kitartóan figyelt, nézett és mindenkinek fölött kérdéseket tett fel. Gyakorlati tapasztalata és kielégíthetetlen tudásvágya, hogy minél többet tanuljon más misszionáriusoktól megláttatta vele, hogy szükség lenne egy jól megfogalmazott, helyesen érvelő missziós elmélet kidolgozására, és ettől kezdve idejét és energiáját ennek a tudománynak szentelte. Már régen rájött arra, hogy az a sok munka, amit a misszionáriusok végeznek, nagyon kevés ahhoz, hogy elérjék céljukat, a világ evangélizálását.

Alapos érvekkel és dokumentációs kutatás után McGavran megkérdőjelezte a missziói állomások* létjogosultságát, amennyiben hatékonyan el akarják érni a munkamezőt. Feltette a nyugtalanító kérdést: „Hogyan legyenek az emberek keresztyénné? Felsorolta a már ismert

McGavran már régen rájött arra, hogy az a sok munka, amit a misszionáriusok végeznek, nagyon kevés ahhoz, hogy elérjék céljukat, a világ evangélizálását.

hangzatos, elfogadott módszereket, mint pl. evangéliumi hadjárat, egyéni beszélgetés stb. A társadalmi kutatási mód-

* Missziói állomás = egy olyan terület, ahol misszionáriusok – és gyakran a megtértek is – együtt éltek és dolgoztak. Ez rendszerint elválasztotta őket azoktól az emberektől, akiket el akartak érni.

szereket alkalmaz, szorgalmasan kutató tények után, hogy a valóságos eredményt dokumentálhassa.

McGavran a különböző társadalmi rétegződésről írt értekezésében tette fel a kérdéseket és választ várt rájuk. Sehol máshol, csak Indiában lehetett igazán szemügyre venni ezt a dolgot, ahol ez a sokrétegű kasztrendszer működött. Azok a nehézségek, amikbe beleütközött, mikor egyik kasztól a másikhoz akarta vinni az evangéliumot, arra ösztönözték, hogy levonja a következtetést. Javasolta, hogy a népi-kulturális különbözőség helyes értelmezése azt diktálja, hogy bölcsőbb stratégiát kell alkalmazni Isten országának terjesztésére. A csoportok különös sajátossága elősegítheti a munkát és nem hátráltatja azt.

McGavran úgy vélekedett, hogy figyelembe kell venni az emberek önmagukról mint népcsoportról alkotott véleményét, és úgy kell vinni hozzájuk a jó hírt, az evangéliumot. Figyelembe kell venni természetes környezetüket, a rokoni és családi kötelékeket és nem kell kiszakítani őket, akkor majd többen térnek meg és erősebb lesz a közösség. Ez a meglátás egy másik meglepő következtetéshez is vezetett.

Megváltozott gondolkodási mód a döntésekről

McGavran azt is felismerte, hogy a legtöbb kultúrában a döntéshozatal kulcskérdés. Észrevette, hogy a nyugati stílus, ahol az egyén maga dönt, elfogadhatatlan a keleti gondolkodásban, és kérdéses, hogy eredményesen meg lehet-e őket győzni. Ennek a „csoportgondolkodás”-nak a tanulmányozása néhány ehhez kapcsolódó javaslatot eredményezett.

A nyugati stílus, ahol az egyén maga dönt, elfogadhatatlan a keleti gondolkodásban, és kérdéses, hogy eredményesen meg lehet-e őket győzni.

Hogy lélektanilag is megértsük ezt a számtalan társadalmi rétegből összetevődő nem keresztyén nemzetet, elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyülekezet és a misszió vezetői megpróbálják az életet ezeknek az embereknek a szemszögéből nézni, akiknél az egyéni cselekvés árulásnak számít. Ahol testületileg gondolkoznak, ott csak a lázadó tör ki egyedül és előzetes megbeszélés nélkül. Az egyén nem tekint magát egyedülálló egységnek, csak a csoport egy részének. Összes dolgai, házassága, családi vagy egyéni problémája, házastársi nehézségei mind-mind csoportosan rendeződnek el. Ezek az emberek csak úgy lesznek keresztyénné, ha a csoportgondolkodásukat hozzuk élő kapcsolatba az Úr Jézussal.

Fontos megjegyezni, hogy a csoportdöntés nem a különböző egyéni vélemények összessége. A vezető megköveteli alattvalóitól, hogy ráfigyeljenek. Azok pedig ügyelnek arra, hogy egymást ne előzzék meg. A férjek adnak utasítást a feleségnek. A fiúk szót fogadnak apjuknak. Gyakran elhangzik közöttük ez a kérdés: „Elinduljunk-e mint csoport, ha ez vagy az nem tart velünk?” Ha csoportosan döntenek el, hogy keresztyénné lesznek, akkor felfokozódik a feszültség és izgalomba jönnek. A valóságban egy elhúzó, szabálytalan szavazás alakul ki. A vallás megválasztása magában foglalja a közösség

megváltoztatását. Csak ha együtt mozdul a tagság, akkor lesz a változás építő és egészséges.

Kutatóközpont

A kérdésekből kiindulva és a kutatások alapján McGavran elkezdte továbbfejleszteni ezt a tudományt, amit mi „missziológiának” nevezünk. 1961-ben a Gyülekezet-

McGavran nem alapított érdekeltséget, kutatásainak eredménye hatással volt mindenkire.

fejlesztő Intézményt is elindította, ahol a „missziológiai kutatást teljesebb mértékben fejlesztették ki, mint bárhol és bármikor a keresztyén egyház történetében”.

Teljesen új korszak

Állandóan ismétlődő jelenség, hogy ha egy korszak eléri a csúcspontját, akkor egy új kezdődik el. Townsend és McGavran, egyik egy kollégiumból kimaradt diák, a másik tanult filozófus doktori fokozattal... de mindegyik radikálisan új gondolkodást és módszert alkalmazott a misszióval kapcsolatban. Ez a két egymástól teljesen különböző egyén, szinte egyazon időben hasonló következtetésre jutott, bár különböző okokból indultak ki. Ha egy misszionárius eredményes munkát akart végezni, meg kellett fontolni, milyen az az etnikai csoport, amire mostanában úgy utalunk, hogy „népek” vagy „népcsoportok”. Ez a két úttörő ilyen belső látással tisztázta a missziói feladatokat, ami többé már nem földrajzi fogalomra épült. Ez a világ kétharmad részében megalapozta a misszió fejlődését. Townsend és McGavran által Isten átvezette egyházát a modern misszió harmadik korszakába.

Az átmenet veszélye

Isten az ő munkájában általában az emberi történelmi idő számítását is tekintetbe veszi. Emberileg gondolkozva biztos, hogy mi előbb szeretnénk befejezni azt, ami már folyamatban van, mielőtt valami új, még nagyobb szabású munkába kezdenénk. Legnagyobb sajnálatunkra az ilyen érvelésnek nincs semmi jelentősége, mikor mennyeiekre hivatkozunk. Ha valójában meg kellett volna várni, míg minden ember megtér, vagy minden szükséges megadatik a misszió területén ahhoz, hogy a munka elinduljon, vajon sor került volna valaha is misszionáriusok kiküldésére? Úgy tűnik, Isten módszeresen belevisz minket egyre nagyobb kihívásokba, és egyre többet követel meg tőlünk, függetlenül attól, hogy készek vagyunk-e szembenézni a dolgokkal vagy sem.

A vallás megváltozása magában foglalja a közösség megváltozását is. Csak akkor lesz építő és egészséges változás, ha a tagság együtt mozdul meg.

Az átmeneti időszakokban, mikor az új munka már beindul és előrehalad, a régi pedig lejár, félreértések keletkeznek és fontos események veszhetnek el. Az átmenet fontos, de lehet veszélyes időszak is.

Ford.: Gerő Sándorné

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Bob Russell

Hogyan tudok okosan gazdálkodni a pénzemmel?

A szerző összefoglalója könyvéből
Money: A User's Manual,
Kiadta a Multnomah Books (1997)

Néhány ötlet az okos gazdálkodáshoz

Isten nem csupán hitet vár tőlünk, amikor beosztjuk az általa adott anyagiakat, hanem azt is szeretné, hogy használjuk a józan eszünket és előrelátásunkat is. Ha már a váratlan kiadások vagy csábító dolgok felbukkanása előtt megfelelő stratégiával rendelkezel, akkor a legjobb úton haladsz, hogy elkerüld az adósságokat.

E l ő s z ő r készíts költségvetést! A költségvetés egy olyan iránytű, amely folyamatosan mutatja, jó úton jársz-e. Persze attól, hogy költségvetést készítesz, még nem lesz több a pénzed, de a segítségével mindenképpen el tudod majd kerülni a túlköltekezést, és az adósságokat.

Határozd el, hogy követed a költségvetést! A legtöbb ember egyetért azzal, hogy szükséges egy jó költségvetést készíteni, de csak kevesen teszik ezt meg. Amerikában a családoknak csak 25%-a készít költségvetést, ötven százalék azonban még az elkészítésig sem jut el, bár vallja, hogy szeretne költségvetést készíteni. Te viszont ne legyél ilyen, hanem készítsd el, és ne tágíts tőle!

Rangsorold a kiadásaidat! Készíts egy listát arról, ami számodra a legfontosabb! Kezdd a legszükségesebbekkel (lakás, ételmezt, autó, szolgáltatások, biztosítás és adók). Azután írd fel azokat, amelyeknek „meg kell lenniük” (ruházat, bútor stb.). Végül azokat, amelyeket szeretnél, hogy legyenek.

Mindenekelőtt adakozz az Úrnak! Ha ezt a legfontosabb szabályt betartod, akkor minden további lépés könnyebb lesz. Isten egyértelműen megmondta, hogy bevételeid

„első terméséből” kell kapnia, nem pedig a maradékból. Ha sosem téveszted szem elől, hogy a pénz valójában nem a te pénzed, akkor Istent az anyagi javaiddal is tisztelni fogod. Valójában az egész az ő tulajdona, és úgy adja nekünk, ahogy neki tetszik.

Időben fizess ki a számláidat! Olyan költségvetést állíts fel, amely lehetővé teszi, hogy a számláidat minden hónapban időben és teljes egészében ki tudd fizetni! Ha nem tudod kifizetni mindet, akkor fizess ki valamennyit mindegyikből, és fejezd ki abbéli szándékodat azok felé, akiknek tartozol, hogy mindent ki fogsz fizetni. Ha nem tudod kifizetni a havi számláidat, akkor itt az ideje, hogy kisebb házba költözz, öregebb autót vezess, vagy hathatós kiadáscsökkentéseket hajts végre addig, amíg a bevételed elég nem lesz a megélhetéshez.

Szabadulj meg az adósságtól, amilyen hamar csak lehet! Az adósság komoly felelősséggel jár. Ne válj a kölcsönzők szol-

gájává! Ne vegyél fel kölcsönt addig, ameddig nincs világos terved a visszafizetésére! Különösen akkor tartsd távol magad az adósságtól, ha rossz szokásod, hogy kölcsönöket vegyél fel.

Tervezz szükséghelyzet esetére is! Ha a költségvetésed részeként nem teszel félre külön a különböző sürgős kiadásokra, akkor könnyen előfordulhat, hogy ezek minden hónapban felemészítik a megmaradt pénzedet. Ilyen eset például, ha a kutya megbetegszik, tönkremegy az autód hűtője vagy eljön az iskolaköpeny-vásárlás ideje stb.

Szórakozz egy kicsit! Nyugodtan használd a pénzed szórakozásra is. Miután bölcsen beosztottad pénzedet és bőkezűen adakoztál, itt az ideje, hogy élvezd munkád gyümölcseit.

Ha van családod, vond be őket is! Fontos, hogy a kiadások rangsorolásába az egész családot vondd be, így mindnyájan megértik a fontossági sorrend okát és képesek lesznek követni a célokat.

Ha van feleséged, engedd át neki a számlák kifizetését! Nem arról van szó, hogy irányítod őt, mivel mindkettőtöknek teljes mértékben át kell látnotok a pénzügyi helyzetet és a célokat, hanem arról, hogy ő a legalkalmasabb személy ennek a feladatnak az elvégzésére.

Tanulj pénzügyi bölcsességet Salamontól!
Bizz és örvendj az Úrban, várj rá türelmesen!
Hívd segítségül az Urat a nehéz napokban!
Bízz mennyei Atyádban!
Isten gondot visel azokra, akik bíznak benne.
Tanulj a pénzzel gazdálkodni a bibliai Salamon királytól!

felvirágozik. Ha pedig ez így van, akkor érdemes egy-két fogást eltanulni tőle, amik majd hozzásegítenek pénzünk okosabb kezeléséhez. Szerencsére Salamon sokat elárult pénzügyi filozófiájáról, de az élet más területeiről is beszélt.

Az Úr azt mondta Salamonnak, hogy gazdagsággal, dicsőséggel és bölcsességgel fogja megáldani. Évszázadokon keresztül őt tartották a Földön valaha élt legbölcsőbb embernek.

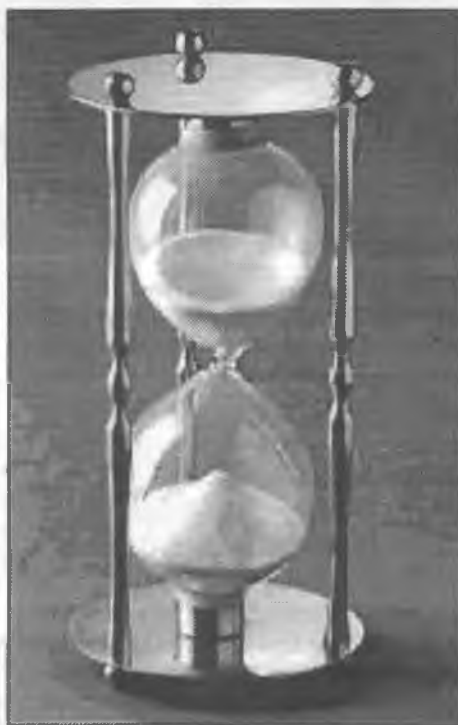
Első alapelv: Állj több lábon! Salamon azt írta: (A pénzedet) „*Oszd el hét vagy nyolcfelé is, mert nem tudod, milyen csapás érheti a földet!*” (Préd 11:2). Oszd fel a vagyonodat (befektetendő tőkédet) több részre, és ne kockáztasd az egészet egyszerre! Életkorodra, bevételeid nagyságára, időbeosztásodra vagy személyiségedre való tekintet nélkül

mindenképpen alapvető fontosságú, hogy a pénzügyekben több lábon állj. Ahogy megtakarításaid nőnek, egyre többféle formában fektess be! Ez persze nem biztosítja a sikert, de csökkenti a kockázatot. Használd ki a különféle befektetési formákat: kötvényeket, hazai és külföldi részvényeket, ingatlant! A közös tőkealapok már eleve magukban foglalják az különféle befektetési lehetőségeket. Ugyanakkor befektet-

hetsz a tőke különféle formáiba: kis-, közép- és nagyhözamú tőke, kibontakozó piacok, terjeszkedés és jövedelem stb.

Második alapelv: Csak etikus befektetéseket válassz! Salamon tanácsa szerint: „*Mindezt hallva a végső tanulság ez: Féld Istent, és tartsd meg parancsolatait, mert ez minden embernek kötelessége!*” (Préd 12:13) A keresztyének számára ez alapvető fontosságú, de igazából mindenkinek meg

kellene fontolnia. Minden lépésnél gondold végig: vajon kedves-e az Úr előtt, amit tenni szándékozol? Ha nem, tartsd távol magadat tőle, függetlenül attól, hogy mekkora hasznot hozhat. Vannak olyan befektetések, amelyek kis kockázattal vagy kockázat nélkül nagy hasznot hoznak. A baj az, hogy ezek rendszerint másokat zsákmányolnak ki. A

keresztényeknek mérlegelniük kell, hogy befektetnek-e olyan cégbe vagy közös tőkébe, amely társadalmilag erkölcsstelennek tekinthető. Néha ezt nehéz leellenőrizni, különösen a közös tőkealapok esetében, mivel a te befektetésed csupán tört része az egész tulajdonnak. A *The Social Investment Forum* című újság nyomon követi azokat a közös tőke alapú vállalatokat, amelyek igyekeznek ragaszkodni a zsidó-keresztény értékekhez. A *Sound Mind Investing* hírújságot is megnevezheted. Elutasításod kimutatásának még eredményesebb módja lehet, ha bojkottárod az adott terméket.

Harmadik alapelv: Fogadd meg a jótanácsokat! Ez nélkülözhetetlen a jó tervezéshez. „Meghiúsulnak a tervek, ha nincs tanácskozás, de megvalósulnak, ha van sok tanácsadó.” (Péld 15:22) Kérj szaktanácsot befektetési tanácsadóktól és pénzügyi szakemberektől! (Keresztények gyakran nem adnak őszinte értékelést mások képességeiről, mert nem akarnak

semmilyen rosszat mondani róluk. Ez nem őszinteség.) Mindig egynél több tanácsadó legyen, a feleségedet is beleértve. Kérd meg őket, hogy olyan őszinték legyenek veled szemben, mint amilyen őszintének ők szeretnék látni téged fordított helyzetben!

Szeretnéd tudni, hogyan oszthatod be okosabban a pénzedet? Ismerd meg a bölcs pénzköltés alapelveit!

Egyéb dolgok, amelyeket a Biblia a befektetéssel kapcsolatban mond:

Kincsek a földön, kincsek a mennyben: Mt 6:1–48; 7:1–27, 8:3, 4; 10–12; Mk 8:2–3, 5, 12, 15, 17–21; Lk 9:25.

A materializmus hamis ígézetéről olvashatunk többek között a Lukács 9:25 és 12:13–21 versekben.

Ford.: Mészáros Gyula

www.ChristianAnswers.Net/hungarian

Dr. John Bechtle

Helyes-e a keresztyéneknek szerencsejátékokkal foglalkozni?

A Biblia nem tilt egyértelműen a szerencsejátékoktól, de több bibliai alapelv – e dologban – a keresztyének részvétele ellen beszél:

vagy megvonása által. d) Mások megsegítése általam. e) Hatalmanak kinyilvánítása csodálatos gondoskodása által. Kérdezd meg magadtól: a hazárdirozás eléré-e ugyanezeket az eredményeket?

Isten a munkát állítja elénk szükséges pénzforrásként (Ef 4:28, 2Thessz 3:12, Péld 31). Ha valaki nem tud dolgozni, a másik lehetőség az imádság (Fil 4:6,19). **Minden bevétel Istené, nem az enyém** (Zsolt 24:1), és én nem használhatom úgy azt, ahogy nekem tetszik. Én csupán tisztartója vagyok, és azt Isten céljainak megfelelően használhatom. A keresztyének rendeltetése, hogy családjuk szükségéit kielégítsék (1Tim 5:8) és megosszák pénzüket másokkal, különösképpen rászoruló keresztyékekkel (2Kor 8 és 9, Gal 6:6–10, 3Jn). Válaszold meg magad: Isten akarata-e, hogy a pénzt lottószelvényre költsem?! **Isten a pénzt életem fontos céljainak elérésére használja fel:** a) Alapvető szükségletek kielégítésére (Máté 6:11, 1Tim 6:8). b) Jellemem építésére (Fil 4:10–13). c) Útmutatás pénzforrások biztosítása

Istentől vagy szerencsejátékoktól várjam szükségem kielégítését? **A kapzsóság és a pénzsóvárság bűn** (2Móz 20:17, 1Tim 6:9, Zsid 13:5), és többnyire ezek vezetnek a szerencsejátékok üzésére. **A Példabeszédek figyelmezteti azokat, akik gyorsan akarnak meggazdagodni** (Péld 28:20, 22). **A könnyedén kapott vagyon könnyedén elszáll** (Péld 13:11). **A hamis úton szerzett vagyon megbontja a család egységét** (Péld 15:27).

A szerencsejáték szenvedéllyé válhat, és ha nem is kerít téged teljesen hatalmába, példád mások rabságba esését eredményezheti (1Kor 8:9, 13).

Ford.: Deák Lehel

www.ChristianAnswers.Net/hungarian.hu

Megemlékezés Bokor Barnabás nagyváradai lelkipásztor születésének 90. és halálának 35. évfordulója alkalmából

Bokor Barnabás (1911–1966)

*Levél ifj. Bokor Barnabás zeneigazgatónak
Nagyvárad*

Kedves Testvérem az Úr Jézus Krisztusban!

Megkaptam leveled és benne a megtisztelő feladatot, hogy édesapádról, a nagyváradai lelkipásztorról írjam meg emlékeimet. Sajnos én csak egyszer láttam őt Dr. Somogyi Imre társaságában, amikor mint serdülő ifjú, de már a gyülekezet tagja (Nap u.) hallgattam igehirdetését, ami engem elbűvölt. Az akkori ifjak divatja szerint volt nálam jegyzetfüzet és ceruza, jegyeztem minden főbb gondolatot, de a füzetet már nem találom.

Sokkal több emlék tolu elém az őt tisztelő munkatársai elbeszélése nyomán, mint pl. Bódi Károly kereskedő, apósom

testvére, aki a negyvenes években Nagyváradon volt mellette előljáró. Bár én csak 1950-ben kerültem a családba, de Károly bácsi Budapesten sokat és szépeket mondott a karizmatikus lelkipásztorról, aki a nehéz dolgokban, pl. a Darabont Gyula–Bordás István közötti feszültség megszüntetésében Oroszlán részt vállalt eredményesen. Hogy a nagyváradai ifjúság nevelése, a „Kontérenciák” szervezése – székelytörök, szügyballai, szilágysomlyói, ágyai, bihari (Nagyváradon), romániai, de még jutott ereje az anyaországi, Tahí, Pirtóra is gondolni.

Ugyanilyen tisztelettel és szeretettel emlékezett róla Bíró Endre, a volt ifjúsági zenei szakosztály vezetője az 1960–70-es években Pécsen, ahova egy időben (1962) kerültünk. Ő vonózenekart szervezett családtagjaival, én pedig másfél évtizedig a gyülekezet lelkipásztora lehettem. Mindig szívesen és nagy átéléssel beszélt Bokor Barnabás testvérről, nemcsak mint nagyváradai lelkipásztorról, hanem bukaresti teológiai tanári, és Dénes Ferencsel együtt a kis magyar gyülekezetben végzett szolgálataikról. Bíró Endrét Bukaresthez kötötte zenei szolgálata. Azóta a pécsi szolgálata is betelt, az Úr hazaszólította már két éve. Sajnálom, hogy valamásaimat nem örökítettem meg magnószalagon.

Mély benyomást tett rám az irodalmi munkássága, amit „A Kürt” hasábjain találtam. Pl. az 1940. október 15. számban lenyűgöző volt számomra a „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr” c. cikke; szinte eufórikus hangulatot árasztott beszámolójának elevensége, mindenre kiterjedő figyelmessége. „Vége a szörnyű lidércnyomásnak”: „hatalmasan cselekedett velünk az Úr”, megszabadított a rabság bilincseitől, visszaadott édes hazánknak, vágyva vágyott drága testvéreinknek, az annyira nélkülözött ifjúsági munkának. Hisszük, hogy elfogadtok, támogattok, segítetek bennünket, s veletek együtt mondhatjuk hálaimánk: „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr! Mily szépen hangzó köszöntés, amelyet így folytat: „Boldog örömmel köszöntünk Benneteket, drága testvéreink. Mámoros örömmel borulunk felénk kitért testvéri karjaitokba. Mint gátját, zsilipjét keresztül szakított folyam hömpölyög felétek huszonnégy esztendőn át bennünk felgyűlt minden szeretetünk, hogy a Krisztusban lelkileg, nemzetségleg elszakíthatatlanul örökre egyesülhessünk. – Hálás szívvel, kitért lelkesedéssel ragadjuk meg a felénk nyújtott jobbot, hogy azt többé soha el ne bocsássuk. És szent ígérettel teszünk hitet amellet, hogy a Krisztus zászlaja alatt veletek akarunk haladni, szívvel-lélekkel, egy akaratall törekedünk behozni a múlt hátrányait és bekapcsolódni az ifjúsági lélekmentő mozgalom nagyszerű munkájába.”

Vallom, hogy ez a lelkesedő és másokat is lelkesítő írása engem is segített a Krisztus melletti döntésemben. Korábban Mészáros Sándor, a „gyermekbarátja”, a Hajnalcsillag szerkesztője hatott rám a személyes találkozáson és a lapján keresztül, de ettől kezdve Bokor Barnabás írása is fokozta

lelkesezésem, és segített abban, hogy Dr. Somogyi Imre országos elnök, Nap utcai lelkipásztor elé álljak és megvalljam, hogy bár érdemtelenül, de én is befogadtam szívembe Jézust, és ő elfogadott engem. Hatvan évvel ezelőtt, 1941 húsvét másnapján a Nap utcai gyülekezet előtt tizen-nyolcad magammal, ahol én voltam a legkisebb, Dr. Somogyi Imre engem is bemerített a Nap utcai templomban.

Szinte hitmélyítő, megerősítő erőként hatott rám ezután Bokor Barnabás „Kereszt és korona” c. előadása, ami szintén megjelent „A Kürt” c. ifjúsági lapban. A „Hogyan viseljük a magunk keresztjét?” alcímben a következőket írta:

„A) Istenbe vetett tökéletes és szilárd hittel. A keresztviselésnek ez a kulcsa és rugója. Ez a csatorna, amelyen keresztül zúg az Isten ígérete felénk. A hit, amely János szerint legyőzte ezt a világot, az tartja meg Jákóbot és Pált, aki úgy nyilatkozik: – Engem senki nem képes elszakítani a Krisztus Jézus szerelmétől. A hit, amelynek segítségével túl látunk a felhőkön.

B) Kitarással, hősies bátorsággal. Aki végig megáll, az tartatik meg. Kereszt nélkül nincs korona.

Kezembe került különkiadványként „Az újjászületés” c. füzet, ami már akkor bevezetett a hit rejtelseibe. Így írásain keresztül ő is lehetett egyik tanárom, hogy felkészítsen a szolgálatra. Életéért és szolgálataiért legyen áldott az Isten szent neve! Az emlékezőkön keresztül pedig legyen fényesebb csilloga!

Bokor Barnabás lelkipásztor személyi adatai

A Bihar megyei Székelyhíd községben született 1911. február 7-én, egyszerű, istenfélő szülők gyermekeként. Szülőfaluja református iskolájából került a kolozsvári református gimnáziumba. Az érettségi után a Bukaresti Baptista Teológiai Szemináriumba került.

Mint hajdan Timóteus, Bokor Barnabás is fiatalon, 15 éves korában jegyezte el magát az evangéliummal, amelynek szolgálatában állt haláláig. Bemerítése 1926. augusztus 29-én volt. *Teológiai tanulmányait előbb Nagyváradon, végzettséget (Görögül), majd Kolozsváron, a Református Gimnáziumban érettségizett.*

A teológia elvégzése után előbb Kolozsváron, majd Nagyváradon lett a baptista gyülekezetek lelkipásztor, nyelvi különbségre való tekintet nélkül, románul és magyarul. 30 éven át szolgálta töretlen odaadással Urát és népét. 1950 óta közkedvelt tanára volt a teológiai hallgatóknak, és szeretett munkatársa tanártársainak.

A nagyváradai gyülekezet és körzetének emlékezetes örömnapja volt 1940. november 17-e, amikor ide érkezett a baptista szövetség elnöksége Dr. Somogyi Imre elnök vezetésével, Baranyay Mihály titkárral és Bányai Ferenc misszióbizottsági titkárral. Dél előtt került sor Bokor Barnabásnak a gyülekezet lelkipásztorává történő beiktatására, amit Dr. Somogyi Imre elnök testvér végzett.

Bokor Barnabás lelkipásztor népszerűségét növelte mondanivalója és hangjának zengzetessége mindkét nyelven végzett szolgálatában. Megkülönböztetés nélküli ember-szeretetét csak pontossága és rendszeretete múlta felül.

Azt képviselte, hogy az embert szeretni a legnagyobb emberi tett ezen a világon, amely Isten művében is a legfényesebb (Jn 3:16).

Sajnos a kérlelhetetlen halál 1966. április 9-én a kolozsvári kórházban őt is utolérte; a mi mércénk szerint korán, 55 évesen, férfi kora delén. Hála érte, nem érte készületlenül, mert ő már előbb „átment a halálból az éltre.” (Jn 5:24)

Vigasztal Spurgeon megállapítása: „A hívő ember mindig idejében, de a hitetlen még agg korában is korán megy el.”

Ő már azok közé az üdvözültek közé tartozik – hitünk szerint megtartotta az Isten parancsolatait és a Jézus hitét – akiről az égi szózat szól: „Írd meg: Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg, mostantól fogva. Bizony, azt mondja a Lélek, mert megnyugszanak az ő fáradságukból, és az ő cselekedeteik követik őket.” (Jel 14:12–13)

Testvéri szeretettel:

Dr. Mészáros Kálmán

Olvasói levél

Nagy örömmel olvasom minden egyes alkalommal a Szolgatársat, hiszen a mi közösségünkben magyar nyelven nincsen lelkészi folyóirat. Jónak tartom az arányt is, ahogyan a hitmélyítő, a lelkesítő, a hír és egyéb cikkeket összeválogatjátok.

Az idei első negyedéves számban, az Innen-onnan rovatban jelent meg „A Mogyorók királya keresztyén volt” című cikk. Itt Schulz testvér mint az „Isten Gyülekezete” volt tagja szerepel. A *Church of God*-ot ebben az esetben „Isten Egyházának” javasoltam volna fordítani, hiszen Schulz testvér a mi közösségünkhöz tartozott, és magyar területen ezen a néven létezőnk.

Ami természetesen ennél sokkal fontosabb, hogy valóban aktív keresztyén volt, és nemcsak egy-egy konferenciánkon jelentett színfoltot, amikor rajzaival és ötleteivel hozzájárult, hanem helyi gyülekezetének is hűséges, szolgáló tagjaként járt a Krisztus útján.

Munkátokhoz további áldást kívánva.

Steiner József
lelkipásztor

Vasadi Lajos

A reformáció radikális ága nem volt anabaptista

Történelmi forrásokat idézve szeretném felmutatni ebben az írásban, hogy Múnzer Tamás és az 1525-ös németországi forradalmárok nem voltak anabaptisták. Az újszövetségi gyakorlatot nem követte sem Múnzer, sem a thüringiai paraszti táborok. A reformáció radikális ágát Múnzer képviselte.

1. A lutheri reformáció

Luther Márton (1483–1546) Eislebenben született egyszerű bányász családban. Tanulmányait az erfurti egyetem jogi karán kezdte. Egy lelki megrázkódtatása következtében szakított a világi pályával, és 1505-ben Ágoston-rendi szerzetes lett, de a legszigorúbb önsanyargatással sem tudta megnyugtatni lelkét. A Szentírás tanulmányozásával jutott ki csak vívódásaiból, azzal, hogy világosság gyúlt elméjében és lelkében: hit által van a bűnbocsánat, kegyelemből az üdvösség. Ez lett tanításának fő tétele is.

Egy ideig nem volt tudatában, hogy milyen nagy horderejű felismerése, amit 1511 körül szerzett. Lelkiismerete és a történelmi körülmények vitték a nyílt kiállásig.

Luthert 1517-ben *Johannes Tetzel* búcsúcédula-árus háborította fel annyira, hogy 95 tételét megfogalmazza és kiszőgezza a wittenbergi vártemplom kapujára. Ezzel vette kezdetét a lutheri protestantizmus, ill. a reformáció. Téziseiért Luthert perbe fogták, megidéztek a wormsi birodalmi gyűlésre (1521), eretnokséggel vádolták. Tarthatott attól, hogy Husz János sorsára jut, de bátran elment a gyűlésre és nem vonta vissza tanait. Szabadon elmehetett Wormsból, de kiközösítették a birodalomból őt is, meg követőit is. Mivel a wormsi ediktumot nem hajtották azonnal végre, így időt kapott a reformáció ügye.

Bölcs Frigyes szász fejedelem támogatta a reformáció eszméit, ezért biztonsági okokból Luthert Wartburg várába rejtette el egy időre. Itt fordította le német nyelvre a Bibliát. „Azonban wittenbergi hívei az ő távollétében elhamarkodott reformokba kezdtek. Ennek nyomán vallásos rajongás és társadalmi zűrzavar támadt.” (*Révész Imre*: Egyháztörténelem 1936. 59. o.) Az idézetből láthatjuk, hogy a vallásos rajongás és társadalmi zűrzavarkeltés nem az anabaptistáktól indult el, hanem Luther wittenbergi híveitől.

2. Múnzer Tamás Luther munkatársa

Múnzer Tamást a reformáció éveiben a Luthert körülvevő prédikálók között sorolja fel *Richárd Friedenthal*: Luther élete és kora c. könyvében (Gondolat, 1983) „A prédikálók között akadtak volt diákok, kiugrott szerzetesek, bibliai stúdiumokban jártas emberek, mint Thomas Múnzer, szociális agitátorok...” (386. old.)

Zwickau Wittenbergtől délre fekvő város, ahol két templom volt, a Szent Mária és Szent Katalin: „Az előbbi templomban Egranus működött, s vele érkezett 1519 végén vagy elején Múnzer Tamás; mindketten Luther Márton ajánlólevelével.” (*Szebeni Olivér*: Anabaptisták 15. o.) A további

idézetek is azt igazolják, hogy Múnzer nem az anabaptistákkal volt kapcsolatban, hanem a pikkárdokkal. (A pikkárdok előreformációs gyülekezet.) „Miután Múnzer lelkész is” behatolt ebbe a templomba, nagy lelkesedéssel hallgatta a két „zwickaui prófétát” (*Thomas Mark Stübner* és *Nikolaus Storch* a két próféta), és egy feljegyzés szerint „többet tanácskozott velük, mint a papokkal”. Prédikációjukat többre becsülte a papokénál, mert abban „belső megvilágosodás” erejét érezte. „Luther munkatársa, *Melanchton Fülöp* (1497–1560) viszont fölismerte „veszélyes nézeteiket”, amelyek eltértek Luther tanításaitól. Föltűnt neki a gyakran idézett Ószövetség a lutheri újszövetségi nézetekkel szemben. Különösen az eszkatológus Dániel idézését találta soknak.

3. Múnzer Tamás élete, teológiai munkássága

Múnzer Tamás radikális reformátor 1490-ben született Stolbergben. Egyetemi tanulmányai alatt megismeri az antik és humanista irodalmat. Nyugtalan természetű férfi. Egy ideig a hallei egyetemen tanít, majd apácákat gyóntat. Nyugtalan jelleme miatt nem marad sokáig egy helyen. „Amikor Luther tanításáról tudomást szerez, hozzá csatlakozik.” (*Szebeni Olivér*: Anabaptisták 16. o.)

Múnzer harcos természetű ember volt; támadta a szerzetesrendeket, a klérust, Luther „sola fide” tanát „kitalált” hitnek nevezte. Elfogadhatatlan volt számára, hogy a társadalmi életet ne változtassák igazságosabbá a reformáció hívei.

Múnzer 1523-ban házasságot kötött: *Otilie von Gersent* volt apácával.

Teológiai munkásságának kiemelkedő eredménye volt a mise liturgiájának reformja. „Múnzer Tamás elsőnek alkalmazta a nemzeti nyelvet az egyházi liturgiában valamennyi reformátor közül. A német mise nagy népszerűségnek örvendett.” (*Szebeni Olivér*: Anabaptisták 18. o.) Luther először ellenzi Múnzer „Misé”-jének a kinyomtatását, később az eredményes igehirdetés kizárólagos feltételül állította a nemzeti nyelvet.

Múnzer írt még hitvédelmi iratokat, védte Lutherrel szemben a nézeteit. Alstedtben mondott beszédét kinyomtatta, melynek ezt a címet adta: „Múnzer a pörölyvel, Jeremiás 23:29”, s amivel megütközést keltett.

4. Múnzer és a forradalom

Zwickauban egy idő után nem nézték jó szemmel a polgárok, hogy mi történik a Szent Katalin templomban és a városban. Múnzer és a Szent Mária templom lelkésze, Egranus között fokozódott az ellentét. 1521-ben a Szent Katalin templomba járó posztós legények zavargása miatt Múnzert kitiltották Zwickauból, jöllehet tagadta részvételét a zavargásban.

Múnzer 1521-ben szakít Lutherrel és Prágába utazik, ott fejti ki tanait: „Meg kell az egész világot változtatni, hiszen minden a gonoszok kezében van”. Az igazi megigazulás a világ megtisztítása a gonosz hatalmától. Úgy vélte: Luther és követői „csak prédikálnak, de a néppel nem törődnek”.

(*Szebeni Olivér*: Anabaptisták 17. o.) Prágában felhívta a csehek, hogy irtsák ki a nép elnyomóit. Tanait elutasították, a radikális reformátort a csehek Prágából kiutasították.

Münzer visszamegy Németországba és Alstedtben telepszik meg. Itt sikerül neki megnyerni kisnemeseket is radikális reformációja számára, a városi polgárság is rokonszenvez tanáival.

Thüringia városaiban ebben az időben a munkások, parasztok elégedetlensége fokozódik, forradalmi hangulat van ezen a vidéken. A bányászok, parasztok „Cikkelyek” (Artikelbrief) forradalmi program szellemében, az isteni jog alapján álló társadalmat akartak. A cikkelyek Münzer tanai alapján készültek, de ő maga nem ismerte el, hogy azokat személyesen készítette.

Alstedtből 1524-ben el kellett menekülnie. Mühlhausenbe ment, de innen is tovább kellett mennie. Dél-Németországba menekült, Nürnbergben adta ki utolsó füzetét „Védőbeszéd” címmel. Ebben vádolja Luthert és a hatalmaskodó fejedelmeket. A „Védőbeszéd”-ben azt írja: „Az urak az okai, hogy a szegények ellenségükké válnak. Ha ezt mondom, lázadónak tartotok? Legyek hát az!”

A Svájcban élő anabaptistáknak is írt levelet. A társadalmi reformok kérdésében alapvetően más volt a látásuk, ezt levélben meg is írták Münzernek. Grebel Konrád és Mantz Félix zürichi anabaptista vezetők 1524. szeptember 5-én kelt levelükben ezeket írják a „Schwert” (karddal) kapcsolatosan, ami radikalizmust, társadalmi változtatást jelent a korabeli gondolkodásban: „Az evangéliumot és annak vallóit nem szabad karddal megvédelmezni, ahogyan... te vélekedel. Az igazak juhok a farkasok között, áldozati bárányok. Szorongattatásban és szűkségben ők nem használhatják az e világi kardot, háborúskodniuk nem szabad, mert az ember megölése tilos.” Tehát a Svájci anabaptisták nem értettek egyet Münzer radikális gondolkodásával. Nem csatlakoztak hozzá később sem.

Münzer továbbmegy Nürnbergből dél felé, a svájci határ mentén tartózkodik. *Bullinger Henrik* (1504–1575) (reformátor, Zwingli utódja Zürichben) szerint Bazelban is „hintegette a parasztfelkelés mérgezett magvát”. Svájcban népszerű, a nép követelte, hogy prédikáljon.

Münzer Tamás 1525 elején visszatér Thüringiába. Fegyveres paraszttal találkozik Németországban, akik a „Cikkelyek” elnevezésű program szellemében új társadalmi rendet akarnak. „Keresztyén Egyesülést” hoznak létre a forradalmárok. Ezek nem voltak anabaptisták, hanem fellázadt parasztok, akik Münzer radikális reformátor tanait követték.

Münzer a forradalmár parasztnak lelkesítő beszédet mondott és visszatért Mühlhausenbe. Innen küldte leveleit a tanait követő paraszti táborokba, személyesen is buzdította a forrongó tömegeket. A városi lelkész – Pfeiffer Heinrich – és a polgárság egy része, ha bizonytalanok is, de együttműködtek Münzerrel.

Mühlhausenben, 1525. március 17-én átvették a hatalmat az úri tanácstól. A tanács tagok helyükön maradhattak, de a nép beleegyezése nélkül nem dönthettek semmiben. Kivették a kezükből a „kardot”. A mühlhauseni kommuna feloszlatta a kolostorok lakóit, birtokait, vagyonát szétosztotta. A városi kispolgárok révén Pfeiffer lelkész volt népszerűbb. Münzer Tamás hamarosan elhagyja a várost – 300 fegyveres paraszt élén – és csatlakozik 1525. május 14-én a fegyverben álló sváb parasztszereplőkhöz a déli határvidéken.

Eddig csak lelkesítő beszédével állt a felkelő parasztok, bányászok és munkások mellett, most a gyakorlatban is közéjük áll, ezzel megpecsételi sorsát.

5. A parasztforrhadalom leverése, Münzer Tamás kivégzése

A felkelő csapatok széttagoltak és nem olyan népesek, mint egyes egyházi, ill. világi történétírók sugallják: „A felkelők és bányászok tábora egyáltalán nem népes, de az ellenfél erőviszonyai sem kedvezőek. A felkelők 8000 főnyi csapata éppen béketárgyalásokat folytatott, amikor – május 14-én – közéjük érkezett Münzer Tamás” radikális reformátor.

A nemesi seregek minden ellenállás nélkül zárták körül a legerősebbnek tartott frankenhauseni tábor. A grófi csapatok nem várták meg a béketárgyalásokra kért három órai türelmi idő felét sem, amikor eldördültek az ágyúk, amiktől már korábban is tartottak a parasztok, de Münzer lelkesítő beszédére kiálltak a harcra. Rövid időn belül 6000 felkelőt lemészároltak, a nemesi seregek alig volt néhány fős vesztesége. A nemesi csapatok lelkesítője – Luther Márton reformátor volt.

Luther nemesi csapatoknak szóló írása enyhén szólva is radikális: „Aprítsátok, szúrjátok, fojtsátok és vágjátok őket nyíltan és titokban, ahol éritek, és arra kell gondolnotok, hogy nincs mérgezőbb, ártalmasabb és ördögibb valami, mint egy lázadó ember. Agyon kell verni, mint a veszett kutyát! ...én ütöttem agyon a felkelő parasztokat, mert én mondtam, hogy agyon kell őket ütni. Vérük az én lelkemen szárad!” (Karl Kautsky 435. o.)

Hangsúlyos, hogy Luther „felkelő parasztnak” írja a lázadókat, nem anabaptistáknak. Ha azok lettek volna az ő szemében, ezt a jelzőt sem hagyta volna ki.

Münzer a hősiessé védekező kis csapattal visszavonult Frankenhauseenbe. Ott fogták el és a grófok elé állították. Mielőtt kivégezték, kegyetlen kínzásokkal tanai visszavonására akarták rávenni. Nem vonta vissza tanait; helyesnek tartotta cselekedeteit. Az urak Münzer nevében írtak egy levelet a még el nem foglalt városok védőihöz, hogy legyenek hűek uraikhoz, és kérjenek kegyelmet tőlük. A kínzásokkal kikényszerített vallomások, kérelmek már nem tárgyilagosak. Azt sem lehet pontosan tudni, hogy ilyenkor mi hangzik el és mi nem. A kínvallatás után Münzer Tamást kivégezték.

6. Münzer radikális reformátor volt, a parasztfelkelés forradalom

A fentiekből látjuk, hogy Münzer Tamás a reformáció első szakaszában Luther munkatársa volt. Társadalmi kérdésekben nem értettek egyet, ezért később ellenfelek lettek, és híveik fegyveres harcot folytattak egymással.

Az anabaptistákkal csak minimális kapcsolata volt Münzernek, határozottan elvetették a radikális teológiáját és gyakorlati megoldását.

Sebastian Franck (1499–1542) kortárs történétíró a következőket írja: „Münzernek még 1531-ben is sok titkos híve van Thüringiában, de ezek nem újrakeresztelők, ő maga sem keresztelkedett újra, amint ezt nekem szavahihető emberek elmondták.”

Folytatás a 36. oldalon

Billy Graham: Élő, mégis holt

„Ismét máskor Jézus naphosszat prédikált sok embernek. Estére kelve az idő, a tanítványok kérék őt: »Menjünk a túlsó partra!«”

Elbocsátották a népet, s engedték, hogy vízre szálljon velük. Támadt azután nagy vihar, a hullámok csapdostak, úgyhogy a habok elborították a sajkát. Jézus beljebb nyugodott, egy nyoszolyán. „Ekkor felébresztették, és így szóltak hozzá: »Mester nem törödsz vele, hogy elveszünk?« „Ő pedig felkelt, ráparancsolt a szélre és azt mondta a tengernek: »Hallgass el, némulj meg!« És elállt a vihar és nagy csendesség lett. Akkor ezt mondta nekik: »Miért félték ennyire? Miért nincs hitetek?« Nagy félelem fogta el őket, és így szóltak egymáshoz: »Ki ez, hogy a szél is, a tenger is engedelmskedik neki?«”

„Azután elmentek a tenger tulsó partjára, a gadaraiak földjére. Amikor kiszállt a hajóból, egyszer csak szembejött vele a sírboltok közül egy tisztátalan lélektől megszállott ember, akinek a sírboltokban volt a lakása, és akit már láncokkal sem tudott megkötözni senki.” Vasba verték a lábainál, ő azonban széttépte a láncokat és kötélkeket: senki nem tudta már fékentartani. „Éjjel-nappal mindig a sírokban és a hegyek között tartózkodott, kiáltozott és követelődte magát. Amikor távolról meglátta Jézust, odafutott, leborult előtte és hangosan felkiáltott: »Mi közöm hozzád, Jézus, a magasságos Isten Fia? Az Istenre kényszerítelek, ne gyötörj engem!« Jézus ugyanis ezt mondta neki:

»Menj ki, tisztátalan lélek, ebből az emberből!« Azután megkérdezte tőle: »Mi a neved?« Az így felelt: »Légió a nevem, mert sokan vagyunk.«” (Mk 4:35–5:9)

Sírok közt élt

Mi is történt? Miután a hajó Jézussal és a tanítványokkal a túlsó partra ért, vad lármát hallottak a tengert szegélyező sziklákról. Botorkálva jött valaki velük szemben. Meztelenül, sebesen, vérzőn. Kezeiről, lábairól láncok csüngtek alá. Nyilvánvalóan azzal kötözték meg őt. Elvadult, összetört ember. Talán előkelő házból származott. Talán jó nevelésben részesült valaha. Most azonban „tisztátalan lélekkel” terhelt, amint a Biblia mondja. S az fogva tartotta őt. Embertelen életmódra kényszerítette, úgyhogy már azt sem tudta, mit tesz. Ez az ember a sírkertben, szó szerint „a kriptákban” élt (Mk 4:15).

Közületek is milyen sokan – látszólag lelkiek – hasonlóképpen, kriptákban éltek. Az emberek lelke – akikkel nap mint nap találkozunk az utcán – halott Isten számára. A bűn által távolodtak el Istentől, amint a Biblia mondja, hogy mi mind-annyian vétkezünk s kivontuk magunkat Isten fősége, szentsége és igazsága alól (Róm 3:23).

Só a sebben

Ki a ti uratok? Talán elegáns házban éltek. Talán elégséges pénzetek van. Csak Istent, őt nem ismeritek. Sose gondoljatok arra, hogy számára elveszettek vagytok. Elveszettek, mivel Fia, Jézus Krisztus nem érdekelt titeket,

vagy mert olyannyira elhajoltatok tőle. S most senkitek nincs, aki bűneiteket megbocsássa. Számotokra olyan ez, mint só a sebben vagy mint korbács a lázadó hátán.

Amint az ember Jézussal találkozott, kiáltozta: „Mi közöm hozzád, Jézus, a magasságos Isten Fia? ... ne gyötörj engem!” (Mk 5:7) Sok ember szól hasonlóképpen, amikor Jézussal találkozik: „Mi dolgom veled? Mit törödsz velem?”

Némelyek elmondják, mennyit buzdítottak Krisztus ügyében. Mások azt fejtegetik, hogy a vallás nyújt valamit a szegény emberiségnek. Az intellektuel hangsúlyozza, hogy mindez csak a műveletlenek számára jelentős, a radikális pedig ingerülten így reagál erre: „Nem forradalmi kellőképpen”. Mindegyikük érvel. Mégis, akár tetszik nektek, akár nem, egy napon, amikor Isten ítél, nem vehetitek könnyen. „...hogy a Jézus nevére minden térd meghajoljon..., és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére” (Fil 2:10–11). Akkor ti is térdre kényszerültök.

Veszélyes csapdák

Amikor Jézus az összetört emberrel találkozott, megkérdezte tőle: „Mi a neved?” És a démon, aki a férfiben volt, így válaszolt: „Légió a nevem, mert sokan vagyunk” – akik e férfiú lelkét uralják. A Biblia ismét azt mondja, hogy miként vettek lakozást a démonok emberben. Ma is sokféle démon van: a szexuális perverzió, hazugság, a dühöngés, a narkotikum, az alkohol démonai. Akin ezek uralkodnak, az nem szabadul tőlük. Többé nem tud egyébire gondolni. Hogy fest ez külsőleg? Kezdetben talán még vannak érzések, s keresik az ellenállás módját. Azután mindjobban átadják neki magukat, fogságban tartják az embert, mintha az a gyönyör és szenvedély csapdájába esett volna.

Csak Jézus képes az embert gyöttrő démonnak parancsolni: „Menj ki, te tisztátalan lélek, ebből az emberből!” Abban a pillanatban változás állt be az emberben. Izmai megfeszültek, hagyta, hogy a kövek lehulljanak...

Arcán a torz vonások kisimultak, megnyugodott. Akkor az egyik tanítvány hoválépett és lemosta orcájáról a vért.

A másik leplet borított rá.

Három kérdés

Ebben az üzenetben három kérdésre figyelhetünk fel. Az első a démonoktól jött. Amikor Jézus találkozott az emberrel, 2000 sertést látott legelészni a szomszédos domboldalon. Kérlelni kezdték hát Jézust a démonok: „Küldj minket a disznónyájba, hogy beléjük mehessünk!” Hogy Jézus ezt megengedte, a nyáj belevetette magát a tengerbe s odaveszett.

A második kérdés a kondát örítők ajkáról fakadt. Futottak a városba, hogy elmondják az embereknek: a disznónyáj félelmetes katasztrófa áldozata lett. A pásztorok pénzükért szolgáltak az ólaknál. Most észlelték, hogy milyen változás történt a megszállott emberrel. Ahelyett, hogy örültek volna, bérükért aggódtak. S kérlelték Jézust: „Hagyj nekünk békét! Menj máshová innét. Nem igényeljük ittléted. Csak zavart keltesz köztünk...” (Mk 5:13–17 nyomán)

Jézus e vidék embereit mind a szentség és megmentettség állapotába akarta juttatni, mégis a pénz és az anyagi dolgok inkább érdekelték őket, mint az Úr. Épp így van ez ma is. Mily sokan mellőzik őt az úton. Félnék, hogy forradalmi változást hoz életükben, ha bíznak benne. Félnék attól, hogy betekint titkaikba. Pedig Jézus keresztre ment bűneinkért. Onnét tárja karját minden ember felé. Csak meg kell ragadni azt, s ő megtart.

A környék lakosai azt mondták mégis: „Hagyj minket egyedül, jó nekünk úgy, ahogy vagyunk!” Jézus hajlott kérésükre. Soha sem tért vissza arra a vidékre. Milyen félelmetes, ha az ember megtagadja Istent. Hálákat kellene adni azért, hogy döbbenetet okozott, hogy felelősségvállalásra ébresztette a lelkiismeretet, hogy az értelemhez szólt.

Talán sokan felkeresték már a Niagara-vízesést. Van ott egy hely, amit „Mentésen túli pont”-nak („Beyond Redemption's Point”) neveznek, amelyen túl menthetetlenül elvész az ember. Ennek ellenére sokan próbálkoznak a sebes vízzuhataggal. Ha e ponton túlra merészkednek, senki meg nem mentheti őket. – Isten számára azonban nincs „túl késő”. Mindig szeret téged, s újólaj csak önmagához akar vonni téged.

A harmadik kérés a meggyógyult emberé. Olyannyira hálás volt megmentőjének, hogy azon nyomban Jézushoz akart szegődni. Őnála akart maradni, mellette élni. Jézus mégis azt mondta: „Nem, hanem menj vissza házádba, szomszédaidhoz, barátaidhoz, és beszélj el nekik, milyen csodát tett veled Isten!” (Mk 5:18–20) Nekünk is ezt kellene tennünk mindannyiunknak, akik Jézussal találkoztunk. Új életet találhatsz, büntől menteset, amikor szíved neki ajándékozod! A megmentettel együtt imádkozzatok: Úr Jézus, kérlek, hogy bocsásd meg bűneimet! Megbántam azokat teljes szívemből. Óhajtom a bizonyosságot, hogy a menny felé tartok. Befogadlak téged mint Uramat és üdvömet további életemben.

A golgotai köntös

A kriptából jött embernek három dologra volt szüksége. Nyugodalmat kellett találnia. Jézus mondta: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és megterheltek vagytok, és én megnyugtattam titeket!” (Mt 11:28) Mezt kellett magára öltenie, hiszen lerongyolódott. A bűn lemeztelenít. Jézus azonban a Golgotánál felékesít bennünket. Isten igazságosságának köntösével fedez be minket. Amikor Isten énreám tekintett, nem Billy Grahamet nézte, nem a haragos szívet, amilyen az enyéem, nem a bűnöket, amelyek cselekedtem – az igazságot nézte, amit Jézus Krisztus ajándékozott nekem. Ő az én palástom. A Biblia azt mondja: „Mert kegyelemből váltattatok meg hit által, és ez nem töletek van, Isten ajándéka ez, nem cselekedetből, hogy senki se kérkedjék.” (Ef 2:8–9) Mennyei lakhelyedért nem lehet megdolgozni, nem lehet azt megvásárolni, mert Isten ajándéka az, Fiának keresztyje által.

A magához tért ember talált azután még valamit: életének értelmet. Nem volt már többé deviáns, ismét „normális” lett. A bűn megzavarja az értelmet, tönkreteszi a gondolkodást. Sokan, akik morálisnak tetszenek, valójában önmagukból kifordultak. Ám Jézus gyógyít, tisztít s átváltoztat. Ezt akarja tenni veled is.

Entscheidung – Ford.: U. E.

(Vasadi L.: *A reformáció harmadik ága...*)
Folytatás a 34. oldalról

Az „anabaptista” nevet a reformáció idején ragasztották az újszövetségi gyakorlatot követő gyülekezetekre. Egyrészt azt a benyomást lehetett kelteni vele, hogy új mozgalom jött létre; másrészt a társadalmi igazságosságért harcoló csoportokra is kezdték ezt a nevet használni, hogy összemossák a két csoportot: „A hivatalos egyház jó úrügyet talált üldözésükre; tettüket azzal indokolták, hogy hiszen veszélyes rendbontókat nyomnak el, ha üldözik őket.” (E. H. Broadbent: *Zarándok gyülekezet* 151. o.)

Münzer teológiájában elvetette ugyan a csecsemőkeresztséget, de a hitvalló keresztséget nem gyakorolta. Elsősorban társadalmi téren kívánt reformálni, a gyakorlatba ott kapcsolódott be.

A thüringiai parasztek sem voltak „újrakereszteltek”, különösen nem voltak az újszövetségi gyakorlatot követők sem keresztség, sem úrvacsora, de a társadalmi kérdések megoldása vonatkozásában sem (Róm 13:1). Társadalmi átalakulást követeltek, „Cikkelyeikben”, amikor „isteni jog alapján” kifejezéseket használnak, messze vannak az újszövetségi tanítástól, gyakorlatukkal egyre távolodtak. Némely történetírók „paraszti gyülekezet” elnevezést használnak; ez nem jelenti azt, hogy újszövetségi gyülekezetről van szó. Népgyűlésre (ApCsel 17:32) is használták a gyülekezet elnevezést, és ma is előfordul, hogy politikai pártokra is gyülekezetet mondanak. Az összefüggésekből lehet megtudni, miről van szó.

Tárgyilagosan nézve az anabaptisták történelmét megállapítható, hogy Münzer Tamás nem volt anabaptista, és a thüringiai parasztek sem. Következésképpen nem kell őket radikális anabaptistáknak tartanunk, csak azért, mert egyes egyházi történetírók az anabaptistákhoz utalták. Feltehetően azért, hogy negatívan tüntessék fel az anabaptistákat. A jó szándékú, nem keresztyén történetírók, mint pl. a marxista K. Kautsky: a „szocializmus előfutárainak” és „haladó társadalmi erők”-nek mondja az anabaptistákat. Az elmúlt rendszerben esetleg jól hangzott, de azt igazolják, hogy társadalmi változásért küzdöttek. Robert Friedmann (1891–1970) izraelita származású tanár megállapítása elismerő, de nem az újszövetségi gyakorlatukat mutatja fel: „a radikális anabaptista reformáció a maga korában nem volt kisebb jelentőségű, mint a lutheri vagy a kálvini, és elterjedését létszáma tekintetében sem lehet az említettek után rangsorolni.” Újszövetségi alapon a radikális és az anabaptista kizárják egymást; vagy radikális vagy anabaptista, mind a kettő nem lehet egyszerre. Feltéve, hogy anabaptistán újszövetségi gyakorlatú hívőket értünk.

Természetesen nem kell azt gondolnunk, hogy az anabaptisták tökéletesek voltak, nem követtek el hibát. Nem zárható ki, hogy egyesek nem csatlakoztak közülük valamilyen szélsőséges csoporthoz, de nem kell elfogadnunk túlzó általánosításokat sem. Az apostolokra Thesszalonikában ezt mondják: „Ezek, akik az egész világot felforgatták, itt is megjelentek” (ApCsel 17:6). Ilyen nézőpontból nyilván voltak radikális anabaptisták, de érthető, miről van szó. Az anabaptista mozgalom nem volt uniformizált, ez a gyülekezetek önrendelkezéséből eredt. Münzer Tamás és a németországi forradalmárok nem voltak anabaptisták, a reformáció radikális ágának tekinthetők.

Majnár Zsolt

A keresztényesség és a keleti vallások tanításainak összefüggései és ellentmondásai

(2. folytatás)

(E tanulmány szövege az 1996. november 8-i LMK-n, Békésen elhangzott előadás átdolgozása)

2. A titokzatos Isten és a szellemvilág

Az emberben már ősidők óta megvan a természetfelettitől való félelem és az ismeretlen felé a kíváncsiság, a tisztelet. Ezt Pál apostol a következőképpen fogalmazza meg: „*Mert mikor bejártam és szemléltem szentélyeiket, egy olyan oltárra is akadtam, amelyre ez volt írva: az Ismeretlen Istennek. Akit ti tiszteltek, anélkül, hogy ismernétek, azt hirdetem én nektek.*” (Acta 17:23)

Nézzük meg akkor, hogy ki-ki milyen módon értelmezi az ismeretlen Isten kiletét!

Először szólunk az árja vallás és a védikus korszak istenhitéről! Legősibb formája, amelynek emlékét a Rigvéda himnuszai (rics) őrizték meg, sokféle isten tiszteletéből állott, ezek az istenek túlnyomórészt természeti jelenségeket, pl. ég, föld, nap és hold, tűz stb. személyesítettek meg. Indra isten például, aki eredetileg, akárcsak az ósskandináv Thor, bizonyára viharisten volt, később mint a harciasság példaképe, az istenek királya jelentős szerepet játszott. A perzsa

Brahma, Visnu és Laksmi. Visnu Ananta, a hétfejű kígyó testvére vetett virágszerű ágyon hever, nyakán csillagokból készült nyaklánc, a köldökéből kinyúló virágszáron nőtt virágok kelyhében a négyarcú Brahma. Visnu lábainál Laksmi, az urát gondozó feleség, a szépség és a szerencse istennője – a mitologikus képzetek szerint.

Mathrasszal rokon Mitra eredetileg valószínűleg napisten volt; Varuna égistenként, holdistenként, vízistenként, az eskü és a büntetés isteneként jelenik meg. Mitra és Varuna az örök világrend „ritá”-jának őreiként tevékenykednek. A rita és Veda egyes helyein a világ legfőbb elveként szerepel, amely felette áll valamennyi istennek. A monoteizmus, vagyis az a hit, amely szerint egy meghatározott isten mindig a legfőbb isten, és ő uralkodik az összes többi felett, még nem jelent meg ekkor, hanem csak az egyistenhit előzménye, az ún. „honeteizmus”, amely az istenek közül egyszer az egyiknek, máskor a másiknak adományozza a világ feletti mindenhatóságot, a legfőbb hatalmat. Ezzel szemben áll a Biblia szava: „*Ne legyen más istened rajtam kívül!*” (Ex 20:3)

A hindu gondolkodásban a Trimurti fogalma, három istenség egy képzetben, a folytonosság és változás jelképe, a vallásuk egyik legfontosabb jelensége. A Trimurti azokat az árja és indus hagyományokat tükrözi, amelyek szerint három istenség: Brahmán, a teremtő, Visnu, a megtartó és Siva, a romboló és megújító valójában az Upanisadokban megjelenő Brahmának, az egyedülvaló Istennek, az egyetemes szellemnek három megtestesülése. A klasszikus hinduizmusban jelentős szerepet kapnak a női istenek is. Brahmán, Visnu és Siva hitvesei Szaraszvati, Laksmi és Párvati, valamint az árájtól átvett anyaistennő, Sakti tisztelete. A hindu panteon sok istenalakot ismer, kezdve a lokális faluistenektől, betegségdémonoktól és a természeti jelenségek (Nap, vihar stb.) urai és bizonyos események (szerelem, halál) védnökei. A földművelő öslakosság istenei közül a termékenység és a halál elvét megszemélyesítő földistennő, s a megtermékenyítő férfiistenek tiszteletét vették át. Ekkor terjedt el a totemisztikus „szent állatok” (tehén, elefánt, kígyó, majom, krokodil) és „szent növények” (fügefa) kultusza is. A hindu vallásban az isteneken kívül még számos természetfeletti lény is beletartozik (természetszellem, nágák, jaksák, aszurák, kinnarák, gandharvák, vidjádharák, bhúták, pisácsák, préták stb.), és a rendek számtalan alkasztra oszlanak. Tanításuk szerint még maguk az istenek is (az örök világszellem kivételével) alá vannak vetve a lélekvándorlásnak, és ezért előfordulhat, hogy valamelyikük a jövőben ismét a természetes hierarchia alacsonyabb helyére kerül. A hinduk maguk dönthetik el, hogy személyes vagy személyiség feletti isten manifesztálódik bennük, aminthogy tőlük függ az is, vajon a panteon számos istene közül Visnut, Sívát vagy egy másikat a

többiek fölé emelnek-e vagy sem. A hinduizmus bálványimádó vallás, amely démonokat, természeti erőket és embereket is tisztel, dicsőít. A Biblia szerint egyetlen Isten van, akit az imádás megillet. „Az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr!” (Deut 6:4)

A Krisna-tudatú hívők közösségének tanítása szerint Brahman elpusztíthatatlan, örökké létező és természete sohasem változik. A Brahmanon túl létezik a Parabrahman. Brahman az élőlényekre utal, a Parabrahman pedig az Istenség Legfelsőbb Személyiségére. A HARE KRISNA mozgalom egyik képviselője Gaitanya Mahaprabu (1486–1534) a legismertebb hindu szent könyvből, a Bhagavad Gitától inspirálva, Ciatanya Krisnának mint végső és személyes istennek fanatikus szeretetén és szolgálatán keresztül nyerhető szabadságra tette a hangsúlyt Bengálban. „Mivel szereted a halotti máglyát, Lángra gyújtom érted a szívem, Hogy Te, sötét Úr, a Máglya vadásza tovább táncolhassad örök táncodat.”¹ – mondja ezt a bengáli himnusz. „Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága” – fogalmazza meg Jézus (Jn 8:12).

A brahmanizmus – amint azt a rövid ismertetőben említettük – azonos a hinduizmussal, vagy pedig annak az előzménye volt. Ilyenformán az előbb már ismertetett hindu istennevekről essék még néhány szó! Brahman a dolgok végső oka és eredete. Néha négy fejjel és négy kézzel is ábrázolják. Négy arca a négy Védát, az idő négy szakaszát és a négy varnát jelképezi. Négy karja a világegyetem négy negyede. Rózsakoszorúja irányítja az időt, a kezében található könyv tartalmaz minden tudást, a vizeskorsó pedig a teremtés vizeit jelképezi. Négy karja a világegyetem négy negyede. Szarasztvati, Brahman hitvese, kezében könyv és hangszer. Ezek jelképezik, hogy ő a tanulás és a művészetek istennője. Visnu a főisten. Az emberek jóakarója, a mindenség ura, világmegváltó, aki – ha az emberiség bajban van – alászáll és megszabadítja az embereket. Tíz ilyen alászállása ismeretes. Gyakran hagyományosan tíz inkarnációjának valamelyik formájában jelenik meg: Matszja a hal, Kurma a teknős, Varaha a vaddisznó, Parasurama a brahmána, Ráma herceg, Krisna, a Buddha és Kalki az eljövendő inkarnáció. Laksmi Visnu hitvese, a kezében tartott lótusz, a szépség szimbóluma, híveinek aranypénzt osztogat. Siva, akinek három szeme van – a rombolás istene, aki azonban építeni és megújítani is tud. A teremtés kozmikus táncosaként látható a tűzgyűrűben, amely a világ periodikus elpusztításának és újjáteremtésének jelképe. A felső jobb kezében tartott dob a teremtés ritmusát szabályozza, a balján látható tűz pedig megemésztja a világot. Jobb lába a tudatlanság démonán tapos, felemelt bal lába és leengedett bal keze pedig a megszabadulást jelenti. Gurga (Dárvati, Amba, Káli) Siva felesége, oroszlánokon lovagol. Nyolc karja a nyolc irányt jelöli, fegyvereket tart velük, amelyekkel híveit megvédi a gonosztól.

A Biblia Istene is beszél hasonlóról, de más szempontból. Először is azt taglalja, hogy Izráel megértse: nincsen Isten rajta kívül. Egyedül neki van hatalma a halál és az élet felett (Deut 32:39). A következőt Elifáz mondja Jóbnak, hogy az ő megpróbáltatásai fegyelmező jellegűek: Isten helyreigazítja őt, ezért Jóbnak örömmel kell fogadnia Isten fegyelmezését, nem pedig megvetni. Ha Jób hozzáállása megfelelő volna, akkor Isten megáldaná. Isten ugyan büntet (megsebez és

összezúz), de helyre is állít (bekötöz) és meggyógyít (Jób 5:18). Végül, de nem utolsó szempontból esik szó Izráel helyreállításáról: „Jöjjetek, térjünk meg az Úrhoz, mert ő megsebez, de meg is gyógyít, megver, de be is kötöz bennünket” (Hós 6:1).

Brahma és Sarasvati. Tulajdonképpen az imádság, az istenekre ható szó, melyet e hitrege megsemélyesít. Brahmát négyarcúnak és négykezűnek ábrázolják. A négy arc azt jelenti, hogy mindenfelé ellát, a négy kéz azt, sokat, szinte mindent megtehet. Sarasvati a felesége, az ékesszólás és a tudomány istennője, akit négyarcúnak vagy szarvastehénnek is ábrázolnak

A dzsainizmus felfogása szerint a világot teremtő, fenntartó és kormányzó isten nem létezik. A világ teremtetlen, öröktől fogva létező és örökkévaló: szellemi és anyagi elemek sokasága. A dzsainizmus tudatos tiltakozást jelent a brahmanizmus kasztrendszerre, vallási-filozófiai-etikai tanításai, a brahmának papi elhivatottsága ellen. Ennek a vallási szimbóluma a szvásztika (napkereszt). A szvásztika a négy „létfokot” (Isten világa, pokol, emberi világ, állati világ) jelképezi. A három pont a három „életkövet”, életutat, és a félhold a ponttal a megváltást jelenti:

¹ Huston, Smith: A világ nagy vallásai, 55. o.

„Ő a láthatatlan Isten képe, az elsősülött minden teremtmény közül. Mert benne teremtett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralkodók, akár fejedelmek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtett. Ő előbb volt mindennél, és minden őbenne áll fenn.” (Kol 1:15–17)

A dzsainizmus kifejezései

ahimsza: az indiai dzsainák szemében a legalapvetőbb erkölcsi erény – sem tudatosan, sem tudtukon kívül nem szabad ártani semmilyen élőlénynek

dzsina: olyan személy, akinek sikerült megszabadulnia a reinkarnációs láncolattól

guru: szellemi mesternek tekintett bölcs Indiában. Feladata a felsőbb kasztokhoz tartozó fiatal fiúk vallásos nevelése; a szikhek-nél a guru a legfőbb vallási tekintély

illumináció: az emberi lélek és a világ teljes megértéséhez történő eljutás – a megvilágosodás

dzsainista tisztaság: önmegtartóztatás, a szexuális örömeiktől való teljes tartózkodás

vegetariánus: aki sohasem eszik húst

A kínai univerzizmus szerint a világot számos isten és démon, a legkülönbözőbb jó és rossz szellemek népesítik be. Az isteneknek állatokat: baromfit, kutyát, disznót, szarvasmarhát és lovat áldoztak. A kínai panteon szellemei között jó szellemek (sen) és gonosz szellemek, démonok (ku) vannak. A démonoktól igen félték. Gonoszságuk elleni védekezésül sokféle eljárást, ráolvasásokat és amuletteket alkalmaztak. A gonosz szellemek és tevékenységük magas szférákba is kiterjedt a kínaiak hite szerint. Ilyen kozmikus démon az Égi Kutya. Ez a vérszomjas, emberevő démon egykor földi lány volt. Korai halála után démon lett belőle.

Mindezzel szemben áll a bibliai kinyilatkoztatás: „mert ő (Jézus Krisztus) engesztelő áldozat a mi bűneinkért; de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is.” (1Jn 2:2)

„Ő szabadított meg minket a sötétség hatalmából, és ő vitt át minket szeretett Fiának országába, akiben van megváltásunk és bűneink bocsánata.” (Kol 1:13–14)

A konfucianizmus szerint minden

létező egy szellemet és egy démont hordoz magában, és ezek nélkül egyáltalán nem létezhet. A természeti jelenségekben, az esőben, szélben, mennydörgésben, napsütésben is szellemek tevékenykednek. A fény szellemei jók, a sötétségé gonoszak, olyanok is vannak, akik ezekhez imádkoznak.

Felajánlás Bahubali hatalmas szobrának lábánál

Természetvallás: vannak égi- és földi istenek. A föld termékenységét jelképező Földistennő a jin, a nemzetség fennmaradását megszemélyesítő Ősanya pedig a jang elvének megszemélyesítője. A Sang ti, a legfőbb megistenült ő (a főisten), és az ég mozdulatlan pontján, a sarkcsillagon lévő biborpalástjában lakik, és ő az, akinek tekintete előtt a világtörténelem lezajlik. A Sang ti személyes jellegű istensége fokozatosan átlényegül személytelen istenséggé. A Tien, az égbolt veszi át a legfőbb principium szerepét. Konfuciusz már következetesen használja a Tien személytelen főisten fogalmát. Szerinte az Ég minden dolog oka, ő hoz létre mindent a neki alárendelt Föld istenséggel együtt. Az Ég uralkodik a világ és az emberek felett. A hivatalos birodalmi vallás, az ősi vallási hiedelmek szellemhitéből, az ősök szellemeinek és a természeti szellemeknek összekombinálásával, rendszerezésével panteont alkotott.

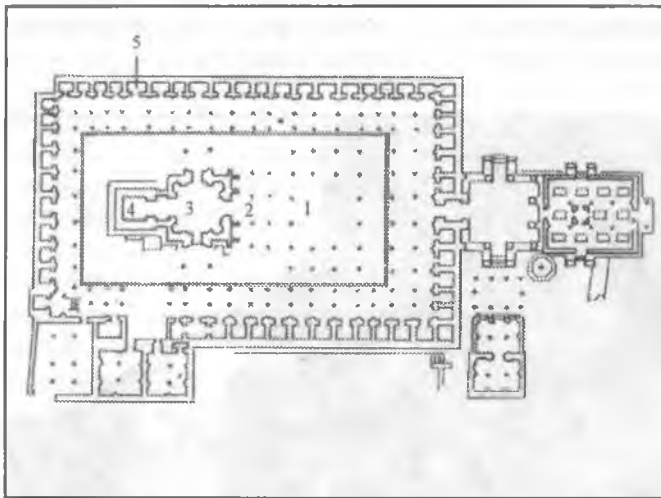
Elsőrendű istenek: az Égisten, a Földistennő, a császári ősök szellemei. Másodrendű istenek: a Nap istene, Hold istene, az isteni szántó-vető (sen nung, a földművelés istene), égítetek (felhő, szél, eső, mennydörgés istenei), földistenek (hegyek, folyók, tengerek istenei), Konfuciusz és tanítványainak isteni szellemei stb. Harmadrendű istenek: a városfalak istenei, tűz-, víz istenei, egyéb foglalkozások istenei, helyi eredetű istenségek (házi szellemek, talaj istene).

A Szentírás így szól az előbbieken említett „isten-ségekről”:

„Te alkottad a holdat, hogy jelezze az ünnepeket, és a napot, amely ismeri pályáját.” (Zsolt 104:19)

„Mert ami megismerhető az Istenből, az nyilvánvaló előttük, mivel Isten nyilvánvalóvá tette számukra. Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható. Ennélfogva nincs mentségük, hiszen megismerték Istent, mégsem dicsőítették vagy áldották Istenként, hanem

hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, és értetlen szívük elsötétedett.” (Róm 1:19–21)

Dzsaina templom alaprajza, Vimala sah-templom, Ábu-hegy (India)

1. rangamandapa (a rituális táncok csarnoka)
2. oszlopcsarnok
3. gúdhmandapa (négyzet alakú nagyobb előcsarnok)
4. garba-griha (kamra) valamely Tirthankára kultuszképével
5. 52 fülke koszorúja a többi Tirthankára számára

A taoista istenvilág csúcán a „három tiszta” háromsága áll:

1. Jü Haung Sang ti, az égisten, akit „felséges Jáde Császárnak” neveznek, 2. az „őskezdet” (Tai ki), a megszemélyesített tao, aki az első ember alakjában saját óriástestéből létrehozta a világot, 3. az istenné lett Lao-ce. A panteonban nagyszámú természetisten, oltalmazó isten és védőszellem kapott helyet, akik részben istenített hősök és bölcssek voltak. A bolygók kultuszában egy-egy isten-császárt rendeltek melléjük. „Sárga Császár” (Szaturnusz), a Fehér Császár (Vénusz), a Fekete Császár (Merkur), a Vörös Császár (Mars) és a Kék Császár (Jupiter). Az öt vezetőjeként szerepelt a Sarkcsillag, amit a taoista misztikus istenséggel, a „Tökéletes Elsővel” (Tai ji) azonosítottak. A varázslás hagyományos értelmében érvényes ez a szó a taoista vallásra, amely független varázslókkal, ördögűzőkkel és sámánokkal osztozik a terepen, hogy elősegítse a magasabb hatalmak felhasználását emberi célokra.

„Ne forduljatok halottidézőkhez, és ne tudakozódjatok jövőmondóknál, mert tisztátalanokká teszitek magatokat velük! Én, az Úr, vagyok a ti Istenetek!” (Lev 19:31)

A korai buddhizmus nem tagadta ugyan az istenek létét, de azokat a megvilágosodott embereknél alacsonyabb rangúaknak tartotta, és így tulajdonképpen az ateizmus határát súrolta. A buddhista nem hisz a sorsban, sem a teremtő istenségben, aki életét befolyásolná. Buddha elismeri túlvilági lények létezését az égben és a szellemek birodalmában, valamint az alvilági lények létét a pokolban és a kísértetek birodalmában.

„Fennhéjázva mondja a bűnös: Nem lesz számonkérés, nincs Isten! Ez minden gondolata.” (Zsolt 10:4)

„Mielőtt hegyek születtek, mielőtt a föld és a világ létrejött, öröktől fogva mindörökké vagy te, ó, Isten!” (Zsolt 90:2)

A kínai buddhizmusban főleg három istenség köré fonódott kultusz alakult ki. 1. Maitréja, az „eljövendő Buddha”

személyét emelték isteni rangra és rituális imádás tárgyává. 2. Amitábha (Amida) – „A nyugati paradicsom Buddhája” (A végtelen fényességű). A kínai buddhisták „túlvilági jövőjüket” sohasem az elenyésztésben, eltűnésben (nirvána), hanem a paradicsomi boldogságban képzelték el. 3. Avalókitésvara bódhiszattva (Kuan-jin), Kínában a jószívűség és eredményesség istennőjévé avatták. Kuan-jin az a bódhiszattva, aki feláldozta magát mások megváltásáért. Avalókitésvara eredetileg Kínában férfi alakban vált ismertté. A VIII. századtól kezdve (részben a tantrizmus hatására) női alakot öltött.

„Ne tévelyegjetelek, szeretett testvéreim: minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről, a világgosszág Atyjától száll alá, akiben nincs változás, sem fénynek és árnyéknak váltakozása.” (Jak 1:17)

Dzsaina-templom, 13. sz. Ránakpur (India)

A buddhizmus a VI. sz. első felében került át Japánba. Az ókimi család őseit ünneplő Isze-szentély felállításával és más szentélyek létrehozásával lassanként kialakult az ókimi istenségek hitvilága. Ennek a korai japán hitvilágnak és kultusznak nem volt eredetileg külön neve. A sinto: „az istenség útja” elevezés kínai eredetű. A legfőbb Buddha-isten (Bucu) az égi, történelmi buddhák és bódhiszattvák személyében testesül meg. A mennyei buddhák közül a legnépszerűbbek Vairócsana, Amida (Amitábha), valamint gyógyító és csodatevő Jakusi Niorai. Ez utóbbi Amidával és Kvanonnal együtt „a Nyugati Paradicsom” urai. A bódhiszattvák közül Kvanon a főalak. Mellette a Nap és a Hold is a bódhiszattvák közé tartozik. A pokol uralkodója: Emma-ó, akinek több hűbérese van. A japán buddhisták angyalokban (tennin) és démonokban (tengu) is hittek. A Napistennő körül a mitológiai rendszerbe foglalt istenségeket az udzsik őseivel azonosították, meghatározva azok alá- és fölrendeltségű helyzetét. A kami az istenekben megtestesülő szellemiséget jelöli. Kamiknak

hívják az Ég és a Föld isteneit, a rossz szellemeket, akik félelmet keltenek, a kiváló és tiszteletre méltó embereket, különleges állatokat, növényeket, természeti jelenségeket és bizonyos tárgyakat is. A sintó: természetimádás, szellemek és istenek imádása. Istenei száma valósággal megszámlálhatatlan. Az égi szférát hármasság uralja: – az Ég Ura (Ameno-minaka-Nusi) – az Isten Atya (Takami-muszubi) – az Isten Anya (Kami-muszubi). Eme istenhármasság csak a világmindenség, az időfolyamat kezdetén jelenik meg.

„Mert ha vannak is úgynevezett istenek, akár az égben, akár a földön, mint ahogyan sok isten és sok úr van, nekünk mégis egyetlen Istenünk az Atya, akitől van a mindenség, mi is őérte, és egyetlen Urunk, a Jézus Krisztus, aki által van a mindenség, mi is őáltala.” (1Kor 8:5–6)

A Vimala sah-templom belső körfolyosóival. Ábu-hegy, India

A Mahayana-buddhizmusban a „nagy szekér” tana volt Buddha személyének istenítése. Eszerint Buddha tudott repülni, vízen járni, emlékezett korábbi létformáira, sőt másokéra is: ő az abszolútum, az ős valóság; újra meg fog jelenni mint a Jóságos Buddha, Buddha Maitreya. A klasszikus buddhizmusban nincs szükség közbenjáró imádságra, mivel az embert nem tudják megszabadítani az istenek a szanszárából, a nagy körforgásból, hiszen annak maguk is alá vannak vetve. A Mahayana-buddhizmus meghirdeti a mennyország, az ún. Tiszta ország vagy Buddhák országa örömeit. Az ország ura a földi Buddha legendás transzcendens megfelelője, Amida Buddha. A mahayana Tibetben és Kelet-Ázsiában hindu istenségeket is bevett panteonjába. A mahayana kozmológiája szerint a mi világunk csupán porszem a világmindenségben, amelyben igen sok hasonló másik világ is van. Minden egyes világnak megvannak a maga

buddhái. Vannak olyan világok is, amelyeket csak buddhák népesítenek be. Ebből következik, hogy kell lennie Mindenség-Buddhának (Ádi-Buddha) is.

„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és az Isten volt az Ige. Ő kezdetben az Istennél volt. Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött.” (Jn 1:1–3) „Egy az Úr, egy a hit... egy az Istene és Atyja mindeneknek; ő van mindenek felett és mindenek által és mindenekben.” (Ef 4:5–6)

A Tibeti buddhizmus (lámaizmus) sok Buddhát, Bodhiszattvát és démont imád. A tibetiek ősi vallása a bon-vallás. Benne animista és sámánista elemek keverednek az ősök tiszteletével és a halottkultusszal. E hit szerint a földet és az eget démonok, szellemek, istenek sokasága népesíti be. Szellemeik vannak a hegyeknek, folyóknak, forrásoknak, tavaknak. Az istenek közül a legnagyobbak a föld és az ég istenei. Az ég istenét, Nemlakarpot fehér ruhában járó, kékhajú, kutyán lovagoló aggastyánként ábrázolták. Az istenekkel, szellemekkel a varázslók közvetlen kapcsolatot tartottak fenn. A bon-hit démonai, istenei bekerültek az új vallás panteonjába.

„Ekkor így szólt hozzá Jézus: „Távozz tőlem, Sátán, mert meg van írva: Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” (Mt 4:10)

A vadzsarayánában a női istenségek a férfi istenek kiegészítő aspektusaként jelennek meg. A nemek polaritása misztikus analógiát képez a szanszára-nirvána dualizmusával e felfogás szerint. A szexuális egyesülés ábrázolása az abszolútummal való egyesülésnek a szimbóluma. Elterjedt az istenségek jam-jum (apa-anya) ölelkező ábrázolása is. A különféle mágikus eljárásoknak az volt a céljuk, hogy elűzzék a gonosz szellemeket, a közelgő halált, vagy pedig odacsalogassák a jó szellemeket.

„Ezt mondja az Úr, Izrael királya és megváltója, a Seregek Ura: Én vagyok az első és utolsó, rajtam kívül nincs isten.” (Ézs 44:6)

„Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus” (1Tim 1:5).

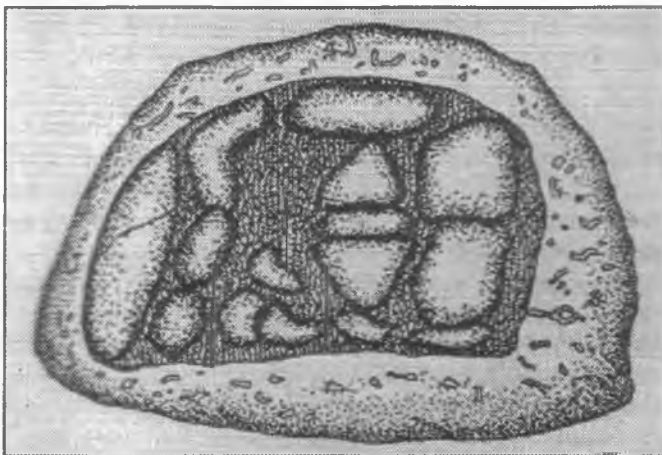
A szikh vallás egyszerű egyistenhit. Tanítása közelebb áll a Visnu-hithez, mint az iszlámhoz: megtartotta a lélekvándorlás tanát; Krisnát éppoly tiszteletben részesítette, mint a hinduk. „Isten egy a mindenségben s minden az egységben, benne élünk, mozgunk és vagyunk. Isten minden szeretetnek, jónak és igazságnak a forrása.”²

„Az egész emberi nemzetséget is egy vérből teremtette, hogy lakjon a föld egész felszínén; meghatározva elrendelt idejüket és lakóhelyük határait, hogy keressék az Istent, hátha kitapinthatják és megtalálhatják, hiszen nincs is messzire egyikünktől sem; mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk. Ahogy a ti költőitek közül is mondják némelyek: Bizony, az ő nemzetsége vagyunk... A tudatlanság időszakait ugyan elnézte Isten, de most azt hirdeti az embereknek, hogy mindenki mindenütt térjen meg” (Acta 17:26–28, 30)

Az iszlámban az isten örök összehasonlíthatatlan lény, nem nemzették, sem nem nemzett; minden dolog teremtője és a világegyetem irányítója. Láthatatlan, alakatlan és semmilyen helyhez nem kötött. Allah örökkévaló (transzcendens), mindent tudó és mindenható szellemi lény. Ő teremtette meg a

² Szimonidesz Lajos: A világ vallásai 301. o.

semmből a világot, az angyalokat és az embereket. Az angyalok közül némelyek Ibbisz vezetésével fellázadtak Allah ellen. Ezek a gonosz szellemek, démonok (dzsinnek). Míg a jó szellemek, az angyalok Allah akaratát valósítják meg és az emberiségnek is segítségére vannak, addig a dzsinnek azon fáradoznak, hogy az embert bűnre csábítva félrevezessék, isten (Allah) ellen fordítsák. A jó angyalok közül négy emelkedik ki az iszlám szerint: Gábriél, Mikail, Azráíl és Iszráfíl. Az angyalokon kívül számtalan sok dzsinn (szellem) létezik, akiket az isten a Számúm (A sivatag forró lehelete) tüzeből alkotott. Az emberekhez hasonlóan a dzsinnek haláluk után a paradicsomba vagy a pokolba kerülhetnek. Ilyenfajta géniuszok (jóságos védő, vezérlő szellem, amely az embert egész életen át óvja), már Ádám teremtése előtt benépesítették a világot. Mohamed egy darabig vallotta, hogy Allahnak három leánya van: Allat, Al-Uzza és Manat. Később ezeket közbenjárókká fokozta le, majd szégyenkezve megtagadta és elutasította ezt a gondolatot.

A mekkai fekete kő. Valószínűleg meteoradarabok, melyek a Kaaba-szentély keleti falába be vannak falazva. Ehhez zárandokolnak az egész világ mohamedánjai

„Ezután hívjátok segítségül a ti isteneteknek nevét, és én is segítségül hívom az Úr nevét! Amelyik isten tűzzel felel, az az Isten. Erre az egész nép megszólalt, és ezt mondta: Jó lesz így!... amikor látta ezt az egész nép, arcra esett, és ezt mondta: Az Úr az Isten, az Úr az Isten.” (1Kir 18:24, 39).

„Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.” (Róm 8:38–39)

A szúfik (misztikus kisebbség az iszlámban) még szorosabbá tették a korábbi állítást: „nincs semmi más, csak isten”. Az egyszerű muszlimok számára ez majdnem istenkáromló tételnek hangzik. Az egyistenhit számukra több annál az elméleti tételnél, hogy nincs két isten. Figyelembe véve a teizmus egzisztencialista értelmezését, mely szerint isten az, akinek odaadjuk (vagy oda kellene adnunk) magunkat, a szúfik egyetértettek azzal, hogy a „nem isten, hanem Allah” mondás eredeti értelme az volt, hogy ne adjuk át magunkat senkinek, csak istennek. A szúfik azzal egészítik ki, hogy Allah nevének gyakori ismétlésével emlékeztetnek rá.

„Akik pedig befogadták, azokat felhatalmazta arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek; mindazokat, akik hisznek az ő nevében, akik nem vérből, sem a test, sem a férfi akaratából, hanem Istentől születtek.” (Jn 1:12k)

„Aki befogadta (Jézus) bizonyágtételét, az pecsétet tett arra, hogy Isten igaz.” (Jn 3:33)

A baháizmus az iszlámhoz hasonlóan szigorúan egyisten-hívó. Egy személyes, mindenható istenben hisznek, aki a világot teremtette és irányítja. A Zarathustra vallás (mazdaizmus) középpontjában a Jó és Rossz örök harca áll. Ahura-Mazdá (Ormuzd) az örök fényességben hódoló istenség. Akaratának végrehajtói a magasabbrendű szellemek (ameszák): a Jóindulat, Igazság, Hatalom, Mértéktartás, Egészség, Halhatatlanság, valamint ikergyermekeinek egyike: Szpenta-Majniu (szent szellem), aki mindenben apja tükörképe. A másik ikergyermek Ahra-Majniu (Ahrimán ellenséges szellem), minden apja ellentéte. Ő minden rossznak összefoglalója; a sötétségben teljesül meg. A későbbiekben a jóságos segítő istenek közül királyként emelkedett ki a mindent tudó és látó Ahura-Mazdá (bölcсs úr). Zarathusztra vallásának, az ősi perzsa hitnek mai hívei a párszizmus követői, a párszik. Hisznek egyetlen Jó Istenben (Ahura-Mazdá), akinek Zarathusztra a prófétája. Az iráni népek ősi vallásában legnagyobb jelentőségre a bikakultusz emelkedett. Hittek a szellemekben is, és mágikus gyakorlatokat is folytattak. Mithrász mint bika-isten, majd pedig mint Hold-, Nap- és világrendező isten élt az emberek képzeletében. A New Age-ben pedig isten személytelen világszellem.

„Jézus ezt mondta nekik: Még egy kis ideig közöttetek van a világosság. Addig járjatok világosságban, amíg nálatok van, hogy a sötétség hatalmába ne kerítsen titeket; mert aki sötétségben jár, nem tudja, hová megy. ...Én világosságul jöttem a világba, hogy aki hisz énbenem, ne maradjon a sötétségben.” (Jn 12:35, 46)

Végül nézzük meg a keresztyénség istenfogalmát a Biblia írásainak segítségül hívása által! Isten „kezdettől” létezik (Gen 1:1, Jn 1:1), léte a mindent megelőző tény erejével hat ránk, nincs szüksége semmi magyarázatra. Istennek nincs eredete, Isten nem alakul. Az Ősz nem ismeri a régi Kelet vallásaiban szereplő teogóniákat, amelyek a világ keletkezését az istenek születésével magyarázzák. Minthogy ő az egyedül „első és utolsó” (Ézs 41:4, 44:6, Jel 1:17k, 2:8, 22:13), a világ mindenestül az ő műve, az ő teremtése. Minthogy Isten az első, nincs szüksége arra, hogy „bemutakozzék”: isten-voltának pusztá tényével hatalmában tartja az ember lelkét. A keresztyén istenfogalom abban tér el más vallásoktól, hogy az Istenben három személy van: Atya, Fiú és Szentlélek. Az egy Istenben három „személy” létezik, és ez a három személy az egy isteni természet. Mindegyik személy az „egy Isten”. Mindegyik isteni személy egészen benne van bármelyik másikban, mindegyik az egy igaz Isten. Ő az egy élő, valóságos és örök Isten, az Atyának, fiúnak és Szentléleknek jelenti ki magát a Szentírásban. Ez számunkra misztérium. (Deut 29:28) A Biblia Istene összegzésül a következőt javasolja: „Mert a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen...” (Ef 6:12k).

(Folytatása következik)

Szemelvények a századelő baptista sajtójából

III. Jahrgang.

1914

Friedensklänge

Beitschrift der Baptisten-Gemeinden in Süd-Ost-Europa.

Ein Herr — Ein Glaube — Eine Taufe.

1917. május

A harangtoronyból

Ha az Isten házában vagy, akkor

Az Úr napján a legjobb helyen vagy, feltételezve: olyan helyre ültél, ahonnan a prédikátort jól láthatod. Amikor Jézus Názáretben tanított, minden szem őrá irányult; egy szót se veszítsenek abból, amit mond. Jelenlegi és eljövendő életünkre az Úr szavainak nagy jelentősége van, ügyelj rá: hogyan hallgatod, s megértsd, amit mond! Űlj olyan helyre, ahol az istentisztelet minden áldásában részed lehet. – Világi emberek szórakozóhelyeiken a legkedvezőbb helyek elfoglalására törekcsenek. Miért elégednénk meg éppen Isten házában eldugott sarkaiival, amikor előlis kínálják a helyet?

Szeresd helyed! Ne Űlj ott úgy, mint akinek „leülni valója” van, hanem engedd tested, lelked örülni annak, hogy a világtól elkülönülten az élő Isten lábánál lehetsz! Éber légy és imádkozz, hogy az álomosság és közöny ne kísértsen, mert a test erőtlennel!

Nem tudom, hogy a Dávid korabeli Isten-háza szebb volt-e, mint a mienk... csak azt, hogy nagyon szerette. Halljad, hogyan irt róla: „Uram, szeretem a te házában való lakozást, és a te dicsőséged hajlékának helyét.” (Zsolt 26:8) „Mert jobb egy nap te tornácaidban, hogysen ezer másutt; inkább akarnék az én Istenem házában küszöbén ülni, hogysen lakni a gonoszok sátorában!” (84:11) „Egyet kérek az Úrtól, ezért esedezem: hogy lakhassam az Úr házában életemnek minden idejében...” (27:4). „...s az Úr házában lakozom hosszú ideig” (23:6).

Ha egy királynak, akinek otthonában minden kényelme megvolt, és házában fogadhatta a prédikátorokat, Isten háza mindennél kedvesebb volt, akkor mennyivel kedvesebbnek kell lennie nekünk, akik szűkösen élünk, fülledt műhelyekben tengődünk, az Isten háza, melyben frissebb a levegő, mint otthonainkban...

Ha Isten házában ülsz: igaz áhítattal hallgasd a szép isten-szolgálatokat, és te is járulj hozzá, hogy szépek legyenek általad is; fecsegő ne légy; ne a divatot nézd; felebarátodat hamisan ne ítéld; ne olvass újságot; ne kritizáld a prédikációt;

önmagadnak, és ne a szomszédodnak hallgasd! Az áldások órája gyorsan tovaszáll, ha üresen távozol onnan, lelked szenved kárt; rosszul táplált lesz benső embered. A neked szóló üzenetért Istennek vagy felelős. Gyors légy a hallásra, lassú a bírálatra! Bensőségesen vegyél részt az istentiszteleteken: szívből énekelj az énekeket; lélekben imádkozz együtt a prédikátorral; figyelemmel hallgasd az Igét! Arra is gondolj: Jézus látja, mit teszel a tányérba! A prédikáció és ima után hangosan mondj áment! Számomra olyan ez, mintha szívből jövő köszönetet hallanék ki belőle, s azt érzem: megértették és velem imádkoztak.

Mindenkinek, aki Isten házába jött kívánom, hogy ezzel a hitvallással távozzon:

Ó, boldogság: Isten láttam!

Mily öröm, hogy ily jól jártam!

Édes mézzel megrakodva

Térek vissza otthonomba;

Táplálékot kapott lelkem;

Áldásokkal telt meg szívem.

Hírek a gyülekezetekből

Bibliakurzusok

A Budapesten tartott legutóbbi konferenciánkon született határozat alapján Meyer testvérrel október 30-tól november 15-ig több magyar és román gyülekezetet látogattunk meg, s egy-két napig voltunk mindenütt: Bihardiószezen, Félegyházán, Kémeren, Szilágynagyfalun, Perecsenyben, Szilágyballán, Érszöllősön, Vámoslázán, Szalárdon és Nagyszalontán tartottunk gyülekezeteket érintő előadásokat. Utunkon mindjobban bizonyosodott, hogy a gyülekezetek látogatására, tanításukra, bátorításukra nagy szükség van.

Január 18-tól 28-ig Bihardiószezen Haffner testvér tolmácsolásával magyar testvéreknek tarthattam bibliakurzust, melyeken általában huszonnyolc testvér vett részt, de az órákon sok testvérmő is jelen volt.

Estéknként összejöveteleket tartottunk, melyeket éneklések és hozzászólások tettek igen vonzóvá. Emiatt a terem annyira megtelt, hogy sokan kívülrekedtek. Január 28-án, vasárnap tizenkét lélek – akik Kornya testvér betegsége miatt

hosszabb ideje várták bemeztetésüket – a teljesen megtelt kápolnában elnyerhette a bibliai keresztséget.

Bihardíószegről román testvéreinkhez utaztunk. Három helységben tartottunk bibliakurzusokat Berbekar testvér tolmácsolásával: Körösbökényen két napig voltunk, és mintegy 36 testvér volt jelen. Világosan 3 napig voltunk és a Körösbökényről ájtott testvéreken kívül mintegy 36 helybeli testvér vett részt a kurzuson. Talpason egy hetet töltöttünk, és csak a helybeli testvérek vettek részt a kurzuson. Az ottani énekesek öröme énektanítást is tartottunk. Általában tapasztaltuk, hogy az éneklések a gyülekezetekben igen élénkítően hatottak; minél tovább voltunk valamelyik helység testvérisége között, annál jobban megszerettük egymást, és szinte el se akartak minket engedni...

Február 21-től március 6-ig Budapesten a misszió szölgálatában álló testvéreknek tartottunk bibliakurzust. Az oktatás szölgálatát H. Meyer, R. Scheffler és alulírott végezte. Mintegy 28 magyar, román és német ajkú testvér vett részt a tanításon. (A. Zdráhal)

Sopron

Sok olvasó tudja már, hogy gyülekezetemet és családi tűzhelyemet otthagya a frontra kellett mennem. Tíz hónapi megterhelés után reumában betegedtem meg. Isten segítségével feleségemnek sikerült engem idehozatni, ahol gondos kórházi ápolással annyira javultam, hogy ígével szolgálhatok a gyülekezetben. Az eddigi pásztorhiány érezhető ugyan, de Isten megőrizte a nyáját, és húsvétkor együtt örvendezhettünk a Feltámadottnak. Az angyali híradáson (Mt 28:5–7) való dél-előtti felüdülés után öt lélek megkeresztelésére „Jordánunkhoz” vonultunk. Krisztusban a világ számára meghalt: egy házaspár, ahol a férj kétévi frontélet után betegen, de hívőként jött haza; egy másik harcos, valamint egy ifjú és egy leány.

Az új tagok ünnepi gyülekezeti bevezetése délután történt, azután az Úr asztalához járultunk. Szeretett Üdvözítőnk közelségét eddig, ennyire még nem éreztük.

Az esti összejövetel igazi toborzó ünneppé alakult: a felszólalások, karénekek, szavalatok mind azt célozták, hogy lelkeket nyerjünk a Bárány számára.

Máshonnan érkezett testvérek bizonyágtétele után fél tízkor fejeztük be az estét.

Hétfő délelőtt újra a feltámadás-történeten épültünk és a háború mielőbbi befejezését kértük az Úrtól; kényszerítsen erre mindenkit, hogy országa épüljön, és neve dicsőíttessék.

G. Walter

1917. június

A harangtoronyból

Ha Isten házából távozol, zabolázd meg nyelved: hiábavalóságot ne szóljon! Lásd Jak 1:26-ot: „Ha valaki istentisztelőnek látszik köztetek, de nem zabolázza meg nyelvét, sőt megcsalja a maga szívét, annak az istentisztelete hiábavaló.” Nagy hálával menj otthonodba; a prédikációt, az énekelte és hallott énekeket tartsd emlékezetedben: senki el ne vegye az áldásokat tőled! Lelkeden hagyd újra átvonulni az egészet; tanulmányozd az Írást: azt tartalmazza-e valóban, amit prédikáltak neked!

Szombatonként, amikor heti bérét a munkás megkapja, szinte állandóan rajta tartja kezét: el ne veszítse, el ne lopják tőle. Így helyes, hiszen egy egész hétnek izzadságát, minden

fáradtságát, szorgoskodását és az elkövetkező hét megélhetését tartalmazza. A vasárnapi istentisztelet és a prédikáció hasonlóképpen ad erőt az elkövetkező hét harcaihoz; tanítást és vigaszt a hit útjára. Ez történik veled, amikor az Isten házából távozol? Az Úr Jézus az elvetett magot fölcsipegető madarakról szóló példázatában azt tanította, hogy a gonosz az, mely a szívből kiragadja az ígét. Akitől az ígét és prédikációt elragadja, az éppoly rosszul jár, mint az az asszony, akitől a piacon minden pénzét már akkor ellopták, mielőtt 10 fillérnyit is vásárolt volna. Üres kosárral kell hazamennie. Ezért vigyázz! – Senki el ne vegye koronádat!

Isten házából azért ne úgy menj el, mint egy tolvaj, aki lopott; testvérekkel, barátokkal beszélgethatsz – örömmel is, de óvakodj az üres fecsegéstől, mely az áldást rontja! Megesett, hogy a prédikáció, a prédikátor, a testvérek, az énekek szeretetlen bírálata valakinek teljes vasárnapi áldását rontotta el. Ilyesmik miatt családon belül is támadhatnak veszekedések, melyek a lelki tartalmat teljesen betemetik. Becsvágyó szülők gyakran sértődnek meg amiatt, hogy gyerekeiket nem dicsőítették eléggé. Mások meg túlzott szigorral szidják rendetlenkedő gyerekeiket. Ilyeneknél borúban nyugszik le a vasárnap.

Jó dolog: istentisztelet előtt elmenni az egészségesekhez és elhozni őket az Isten házába, utána pedig meglátogatni a beteget; elbeszélgetni velük a prédikációról, az énekekről és egyéb jóról. Így az áldás megsokszorozható.

A vasárnap estje is szent. Ha Istennél kezdted, akkor:

„Add, hogy zárjam úgy e napot,
ahogy Veled kezdhettem!

Áldj meg, nevelj és öntözzess,
ki Úr vagy ez ünnepen,
míg majd örök napodon
Nálad töltöm szombatot!”

Jonathan Krause énekének
HH (régi kiadású) 268. – 8. strófája.

Gyülekezetek hírei

Budapest

Június 3-án, vasárnap szép bemeztítő ünneppel örvendeztetett minket az Úr. Ha nem a mi munkánk gyümölcsei voltak is ők, azért az evangélium győzelmének mégis örvendezhettünk Budakeszin. A hadifogolytáborban néhány orosz testvérünk is van, akiknek ténykedését az Úr megáldotta. Tizenketten csatlakoztak most a korábban megkeresztelt tízhez, és velük egy férfiból álló közösség alakult. Sajnáljuk, hogy testvéreinknek csak keveset szolgálhatunk, mert nincsen alkalmas tolmácsunk. A 12 orosz mellett 2 román katona is volt, akik a fronton ismerték meg Megváltójukat, és átutazásuk alatt itt kívántak Istennel szövetséget kötni. Ilyen alkalmak tanítanak minket arra, hogy nagy Istenünk minden népek üdvözítője, és hogy az evangélium nem ismer országhatárokat.

Az alkalom szorongat, hogy a betegségem alatti együttérzésért és az értem történő könyörgésekért ezúton is köszönetet mondjak.

Annyira jól még nem vagyok, hogy a szölgálatot teljesen felvegyem, s így a fent említett bemeztéseket Bauer testvérünknek (Csepel) kellett elvégeznie, de reménységem, „hogy a ti imádságaitokért néktek ajándékozotom.” (Filem 22)

(R. Scheffler)

Budafok–Csepel

E helységek testvérisége, akik a harangozó prédikációit hallgatják, pünkösd hétfőjén vidáman vonultak a Duna csepeli partjához, ahol három budafoki és két csepeli lélek – egy aszszony és négy leány – keresztségben is követte az Urat. A kék ég alatt, a zöld parton, szépen látogatott ünnepen sokan tapasztalhatták a keresztségről szóló üzenet gyakorlati megvalósítását.

Cservenka

Május 9-e óta lakom Cservenkán, és ha az Úr megsegít, itt is az ő napszámosa akarok lenni. Szép – 60–80 gyerekből álló – vasárnapi iskolánk van. Az Úr szép, nagy összejövetelei helyet adott nekünk, melyet pünkösd első napján avattunk föl. Kedves prédikátorunk, Julius Peter testvér vezette az ünnepi alkalmakat első nap délelőtt, délután, és este a zsúfoltan megtelt teremben. Másnap újra összejöttünk az ige meghallgatására, azután J. Peter búcsút vett tőlünk. Pünkösd gazdag áldásáért köszönetet mondunk az Úrnak és kérjük: áldja meg sok hallgatóban az ígét, neve dicsőségére.

(Franz Schenk)

Sajkásszentiván

Május 12-én hetekig tartó szenvedés után gyomorrákban meghalt kedves Jakob Wagner testvérünk. Halandó testét 14-én adtuk át a földnek.

Adottságaival igyekezett szolgálni az itteni gyülekezetnek kezdete óta, és osztozott annak örömeiben, bánatában.

50 évet és 1 hónapot élt; bár makkegészséges évek óta nem volt, ennek ellenére egy évet szolgált Galíciában. – Soraink ritkulnak. Nagyszámú gyászgyülekezet előtt szólt a Krisztusban való reménységről M. Wolf (Titel), Sepper testvér (Feketehegy), Ries testvér (Zsablya) és alulírott. A helyi gyülekezet, az újvidéki, a titeli és zsablyai énekkarok igyekeztek éneklésükkel közelhozni az evangéliumot az emberekhez. Az Úr vigasztalja meg a gyászolókat!

(Julius Peter)

Gyászjelentés – Szeretett apánk, nagyapánk, testvérünk és bácsikánk, id. Adolf Hemt, rövid, súlyos szenvedés után 1917. május 15-én éjfélét, az Úrban boldogan elhunyt.

Gyermekei:

Dr. Adolf Hemt, törzsorvos,
Eduard Hemt, örmester,
Kathe Hemt, tanítónő.

1917. július**A harangtoronyból**

Préd 4:1–3

Salamon király királyi méltóságának magaslatán – oly gazdagsággal, bölcsességgel, dicsőséggel bírt, mint egész Napkeleten senki más – s meglátta a szegényeket és az elnyomottakat.

Ifjú, szeretett királyunk, Károly is barátja a munkásnak és elnyomottaknak. Figyelmességének jóvoltából sokan kaptak már segítséget. Salamon király meglátta az igaztalanságokat elszenvedők könnyeit; látta, hogy nincs, aki segítsen rajtuk, s megvigasztalja őket, mert elnyomóik túl nagy hatalommal bírnak.

Mily szomorú sors az elnyomottaké! De sokan vannak most is a nép között, a katonaságnál és fogságban. Milyen sok könnyet sírhatnak; mennyi szív fájdalom és lelki kín gyötörheti őket; mennyire kereshetik a vigasztalót, de nem lelik, mert elnyomóik túlzottan hatalmasok. Arra sincs lehetőségük, hogy levélben közöljék bánatukat, vagy hű barát-nak öntsék ki szívüket, és ily módon vigasztalódjanak. A szerencsétlenek megvigasztalására gyakran a királyoknak sincs elég hatalmuk. Ezt felismerve tartja Salamon király az élőknél boldogabbaknak a halottakat, sőt még inkább azokat, akik meg sem születtek, mert nem láttak gonosz dolgokat, amelyeket elkövetnek a nap alatt. Tehát nem a gazdagokat, a bölcseket, a hatalmasokat mondja boldognak. Nem, mert a maguk gondját, baját nekik is el kell viselni, hanem azokat, akik e gonosz világba be sem léptek. Hogy nagy bajukban, emberek születésük napját megátkozták, az Jób 3:1–10 és Jer 20:14–18-ban olvasható. Én magam is hallottam már: hogyan átkozza valaki az ő apját, amiért őt nemzette... Viszont sokkal többben vannak az olyan szerencsétlenek, akik halálukat kívánják, sőt sokan életüket vetik el azt remélve, hogy azzal nyomorúságuktól szabadulnak meg: fáradt testüknek nyugalmat szerezhetnek.

Jakab apostol is ír levelének 5. részében olyan férfiakról, testvérekről, akiknek az igazságtalan hatalmasságok miatt sokat kell túrniuk és szenvedniük. De ő vigasztalásul írta mindezeket: türelemmel legyenek az Úr közeli eljöveteleig. Zúgolódással, gonosz tettel, bosszúállással ne kövessenek el bűnt. Várjanak türelemmel, ahogyan a földműves türelemmel várja a sokáig nélkülözött esőt!

Kedves testvérünk, Pál azt mondja nekünk, hogy sokféle szomorúságon át jutunk az örök dicsőségbe. Tehát, nem a halálba, a sírba, hanem Isten országába. Ezért Isten iránti bizodalmatokat, melynek igen nagy a jutalma, ne vessétek el! Vegyetek példát a prófétákról, Jóbról és főleg az Úr Jézusról, akinek nagy harcot kellett megvívnia, amikor kereszthalálával a megváltást véghez vitte!

Van hát vigasz azok könnyeire, akiket borzalmak sújtanak; azoknak is, akiknek királyok sem adhatnak vigaszt. Mindenféle szomorúságból való talpraállítás, a megsomorodott lélek számára a legjobb felüdülés Istentől jön, aki menyeyei eszközökkel képes megbékéltetni.

Kegyelem, jóság, hatalom stb., ezek azok a gazdag források, melyekből a legédesebb, legerőteljesebb vigasz folyik azok számára, akik szilárdan bíznak Őbenne. A Szentlélek pedig olyan vigasztaló, aki mindörökké velünk marad. (Jn 14:16)

Katonalevél

Komoly, nagy időkben oly harcosként köszönhetlek titeket, aki már három éve van a fronton. Hatalmas ellenséggel szemben kellett védekeznünk az elmúlt időben, de Istennek hála, az ő segítségét tapasztaltuk meg. Az Úr továbbra is kegyelemmel tekint hazánkra. Kedves Friedensklänge-olvasók, bizonyára segítőtök kívántok lenni. Sok itt a tennivaló. Küldenétek-e olvasnivalót a frontra? Minden katona hálásan fogadja az olvasnivalót; a traktátusokban sok vigasztalót talál. Néha a fedezékeket végigjárva osztogatom a lapokat, melyeket nagyon hálásan fogadnak. Néhányan az én állásomra jönnek el, és ott kérnek olvasnivalót.

Nemrég egy Igét szerető jó barátomhoz mentem át a gépfegyveres kompániához. Kis társaságot láttam ott, akik kimentek a szabadba kártyázni. Játékuk nem tartott sokáig, mert az ellenség gránátokkal köszöntötte őket. Ijedten futottak a fedezékbe; gondolkodásuk is megváltozhatott, mert olvasnivalót kértek a barátomtól. Sokan csak a veszély idején gondolnak az Úrra.

(J. Martin)

L...O... S...

(Bizonyára: Kedves Scheffler Testvér! – megszólítás kezdőbetűi)

Közlöm Önnel, hogy az Igazság Tanúja és a Friedensklänge lapokat örömmel megkaptam. Címem ismét változott. A kórházban egy nagyon kedves testvért ismertem meg. Nagyon fájlaltuk, hogy el kellett válnunk. Akkor ismertem meg őt, amikor két huszárnak tett bizonyosságot az Úrról. De barátságunkat főleg a traktátusok és a Friedensbote alapozták meg. (A Friedensbote = német Békehírmök – a fordító megjegyzi.)

Hogy az iratmissziós anyag milyen jó szolgálatot végez, azt Isten csodálatos vezetése folytán tegnap tapasztalhattam:

Este az „Igazság Tanúja” olvasása közben odajött hozzám egy férfi, megnézte a lapot és azt kérdezte: miféle újság ez? – Keresztény füzet – válaszoltam. Elkérte, beleolvasott, majd azt mondta: „baptista”. Igen – válaszoltam. Ezután megmutatta nekem a Friedensbotet és az Ein guter Kameradot (németországi lap). Így jutottunk a felismerésre: hiszen testvérek vagyunk a Krisztusban!

(Johann Wahl)

Úti beszámoló – Joh. Gromentől

A kedves Harangozó szívós ember, újra-újra beszámolóért kopogtat nálam. Kívánságát most teljesíteni akarom.

1916. augusztus 28-ig Nagyszebenben, távol a háborútól nyugalomban éltünk; a háborúról csak az újságokból és sebesültek szájából értesültünk. Mindig reméltük: ha Románia nincs is velünk, de semleges marad, akkor nincs miért félnünk. Augusztus 28-án viszont keservesen kellett csalódnunk. Nagyszeben helyőrségét éjjélkor riasztották, mert Románia hadat üzent nekünk. A háború sanyarúságait meg kellett ismernünk.

Hétfőn kihirdették a parancsot: „A várost kiüríteni!” A bankok és üzletek bezártak; ezrek hagyták el a várost. Mi szerdáiig maradhattunk, akkor viszont házunkat nekünk is be kellett zárunk. Az ellenség 4 km-re közelített meg minket. Bár a magyar és német hadsereg feltartóztatta őket, de erősítést kaptak, maradni így vakmerőség lett volna. Szerda este Szászsebesen át Allwinzbe utaztunk, és csütörtök délelőtt értünk oda. Minden baktérháznál újabb menekülteket vettek föl. Allwinzben fél napot kellett várakoznunk, azután mehettünk tovább Piskibe. Itt sebesült- és katonavonatok áthaladása miatt megint egész éjjel kellett várakoznunk. Nehéz órákat éltünk át ezalatt, mert Szebenről és Petrojenről ágyúzás hallatszott; félt volt, hogy bekerítenek minket. Péntek este végre elindulhattunk. Ekkor tanultuk meg a zsoltáros szavait igazán megérteni és cselekedni: „A mélységből kiáltok hozzád, Uram!”

Szombaton érkezünk Aradra. Itt elengedték azokat a menekülteket, akik barátokhoz, rokonokhoz kívántak menni. Egy napra mi is elmehtünk magyar testvéreinkhez, akik barátságosan befogadtak minket. Vasárnap prédikálhattam is, lányom volt a tolmácsom.

Hétfőn, mivel a vonatot katonaság vette igénybe, motoron utaztunk Szegedre. Itt újra egy negyed napot és egy éjszakát kellett várakoznunk. Végül Szabadkán, Eszéken, Villányon át kedden 9 órakor fáradtan, letörtén érkezünk meg Pécsre, gyermekeinkhez. Ők és a testvérek Budapesten csep-pet sem aggódtak miattunk. Aradról küldött üzenetünk csak utánunk jött meg. A viszontlátás öröme nagy volt. Scheffler testvér, aki éppen Bonyhádon volt, Pécsre sietett, hogy szerencsés megmenekülésünkkel köszöntsön minket. Örültünk, és megköszöntük az Úrnak. Azután beszéltük meg a feladatot, mit kell végeznem: el kell látnom Bräutigam, Kreis és Potzner testvérek munkamezejét. A bonyhádi testvérek szíves meghívásukat küldték: lakjam náluk. Október 3-ig Pécsről utaztam be a fent nevezett területeket, azután átköltöztem a testvérek által följánlott lakásba.

Látogattam a testvériséget; házaknál megtörtük a kenyeret, és az evangéliummal szolgáltam.

Decemberben ismét felkerestem régi munkaterületemről való nagyszebeni és brassói testvéreket. Isten mindnyájukat – az elmenekülteket és az otthon maradottakat – megővta. Urunknak köszönhető, hogy lakásom is sértetlen maradt. 1917. február 10-ig maradtam ott, és szolgáltam a testvéreknek, ahogy lehetett. Azután újra Bonyhádra utaztam, és az állomásokat látogattam. Isten kegyelméből öt lelket kereszteltem meg két alkalommal; más gyülekezetből érkezett négy testvérnek nyújthattam testvérkezet, egy lelket pedig újra felvehettem. Egy gyülekezeti tagot sajnos fenyíték alá kellett helyezni. Június 18-án Budapestre utaztam, hogy kötelességemnek tegyek eleget: felülvizsgáljam a nyomda 1916/17-es mérlegét. Két hét alatt végeztem el. A nyomdában is kegyelmes volt az Úr; három háborús veszteséges év után, pénzügyi helyzete ismét javulóban van. Mivel Bräutigam testvér tartós szabadságra hazajött, nagyszebeni gyülekezetemhez megyek újra vissza. Ha akadályoztatás nem gátolja őket, családom Bonyhádról utánam jön. A bonyhádi, a ráczkozári, a paks-györkönyi gyülekezeteknek szívből jövő köszönetet mondok 9 hónapon át kinyilvánított szeretetükért. Isten áldását kívánom mindnyájuknak. Bocsánatot kérek, hogy beszámolóim kissé hosszú lett. Kérlek benneteket, imádkozzatok értünk és a súlyosan megpróbált két erdélyi – a nagyszebeni és a brassói – munkamezőért!

(Joh. Gromen)

Hírek a gyülekezetekből

Újvidék

Hempt testvér hazaköltözéséről már tudósítottunk e helyen. 1856 óta zarándokolt a gyülekezettel. 26 éven át gyakran osztotta meg örömét, bánatát az alulírottal. Néhány évvel ezelőtt betegsége miatt Szarajevóból Bécsbe költözött, majd újra Boszniába. Lukavacra ment. 1878-ban ment először bibliát terjeszteni e sokfelekezetű országba, ahol Isten országának építése nem könnyű. Nem kelthette a „vallási béke megbontásának látszatát”, mert ezt az ország törvénye szigorúan bünteti. Ennek ellenére gyakran örvendhetett olyan – belföldről és külföldről érkezett – tudósításoknak, hogy munkája gyümölcsöző volt. Szemei a boszniai hegyekről azokra a hegyekre néztek, ahonnan a segítség jön (Zsolt 121:1)

(J. Peter)

Kókai Nagy Viktor

A predestináció tan mint aktuális tanítás

Előszó

Gondolkozzunk együtt és beszéljessünk egymással azokról a Szentírásból eredeztetett tanításokról, melyek – mint a predestinációról szóló tanítás is – nagy hatással formálták a keresztyén gondolkodást. Mit gondol erről egy fiatal református doktorandusz, és mit egy baptista lelkipásztor? Vajon mi, baptisták tudunk-e, akarunk-e a szeretet és a türelem nyelvén hozzászólni e tanításhoz? Igen, tesszük is. Szívesen meghallgatjuk a némiképpen eltérően érvelő, de a közös alapon, Jézus Krisztusban nyert kinyilatkoztatáson megalapozódó hitű testvéreink érveit. Saját látásunktól hidat építhetünk, beszélgetni kezdhethetünk, és ha kell – a testvéri szeretet légkörében – egy kicsit vitatkozhatunk is. (A szerk.)

A szerző

Kókai Nagy Viktor, e tanulmány szerzője 1973. február 20-án született Budapesten. A teológiát is itt végezte 1996-ban a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán. Az első lelkészképzés vizsga után két évig Németországban, Jénában volt ösztöndíjasként. A második évben már tutori állást töltött be a Jénai Egyetemen. Görög olvasóórákat tartott. Ebben az évben segédlelkészként is dolgozott a rudolstadt-i evangélikus gyülekezetben. Az ösztöndíjas évek után hazajött és elkezdte a Károli Gáspár Református Egyetem PhD programját. Jelenleg is ezt végzi, és szolgálatot végez egy vallási műsorban az EstFm 98.6-on, minden vasárnap 21:00–23:00-ig.

***

„Mert az Istennek igazsága jelentetik ki abban hitből hitbe, miképpen meg van írva. Az igaz ember pedig hitből él.” (Róm 1:17)

I. Bevezető

Ezen írás témáját tekintve a predestináció tanról szól, de annak nem annyira a dogmatikai vonatkozásait kívánja tárgyalni, hanem a figyelmet inkább e tan *locus classicusaira*, a Róm 8:18–39-re, illetve a 9. fejezetre szeretné irányítani. Napjainkban nagy kihívásnak gondolom ezt a tant, még akkor is, ha bibliai ihletettségében és hitelességében soha sem kételkedtem. Céлом az volt, hogy egy félév szemináriumát foglaljam össze, és ehhez tartottam is magam, annak ellenére, hogy ez a szeminárium – rajtunk kívülálló okok miatt – nem valósulhatott meg. A szeminárium a Római levél fentebbi passzusainak hatástörténetével kívánt volna foglalkozni. Mindezt azért bocsátottam előre, mert ez a tény erőteljesen befolyásolta annak a hatalmas irodalomnak a szelektálását, ami a predestináció tannal foglalkozik.

Úgy gondolom, rögtön egy magyarázattal kell kezdenem, miért szűkítettem le a kört csupán a 9. fejezetre, amikor min-

den exegetikai tanulmány együtt tárgyalja a 9-11. Döntésemet azzal tudom egyedül igazolni, hogy a tulajdonképpeni predestináció tanról csak ez a fejezet szól, a következőketően ennek kifejtését olvashatjuk Izraelre és a pogánykeresztyénekre nézve.

A szeminárium feladata tehát a szövegek hatástörténeti vizsgálata volt, éppen ezért két, a református teológiai értelmezést meghatározó személyiség témához kapcsolódó műveit próbáltam feldolgozni. Azért véltem szerencsésnek ezt a választást, mert mindketten írtak kommentárt is a Római levélhez, de ugyanakkor dogmatikai műveket is hagytak hátra, melyekben a predestináció tan jellegzetes, karakterisztikus vonásokat ölt. Két hősöm *Kálvin János* és *Barth Károly*. Az ő írásaikon keresztül szeretném megmutatni a predestináció tan bibliusságát és fejlődését, majd végezetül saját véleményemet e témával kapcsolatban.

II. A szöveg maga

Ha az ember a kezébe veszi a Római levelet, rögtön feltűnik, hogy olyan témákat érint, melyeket nem csupán ebben a levélben tárgyal Pál, hanem inkább, mint valami testamentum, egész addigi tanítását foglalja össze. E tény ismeretében még feltűnőbb, hogy a predestináció tanítása ebben a levélben a legrészletesebb. Hogy ennek mi lehetett az oka, azt igazából nem vizsgáltam, megpróbáltam egyszerűen csak az adott szövegre koncentrálni és abból megérteni, mit mondott ugyanaz a *textus Kálvinnak* és *Barthnak*, illetve nekünk ma. Lehet, hogy elvetemültnek tűnik az ötlet, hanyagolni a kortörténetet, de a Biblia átlagos olvasója sem fog feltétlenül foglalkozni ezzel a kérdéssel, én pedig neki szerettem volna segíteni. Arról nem is szólva, hogy ez a megértés semmivel sem kisebb rangú, mint az alapos filológiai, történeti vizsgálatok konklúziója. „Mit jelent tehát a megértés – elsajátítás az adott szövegé? Nem jelenti a szerző szándékát, amely feltételezetten a szövegben rejtőzik; nem jelenti az eredeti olvasók váradalmát és érzéseit, még csak a történelmi és kulturális fenomenológiaként való megértésüket sem. Amit el kell sajátítani, az maga a dinamikus felfogott szövegjelentés, mint a szöveg által felfogott gondolatvilág.”¹

Csupán egyetlen támpont marad tehát, a kiemelt szöveg maga amit azonban nem szabad a levélben belül elszigetelten értelmezni. Ha elfogadjuk, hogy a Római levél esetében egy irodalmi alkotásról beszélhetünk – és miért ne tennénk –, úgy nyilván különösen nagy jelentőséggel bír a levél bevezetése. Itt a köszöntések, üdvözlések és a hálaadás szava után elérkezünk a levél témájának megjelöléséhez (Róm 1:16k). „Ha valóban a Róm 1:17 fejt ki a teljes levél tartalmát, akkor

¹Tökés István idézi *Ricoeurt* (Interpretation Theory 92.) in.: Új hermeneutika. Hermeneutikai füzetek (18.), Hermeneutikai Kutatóközpont Bp. 1999. 48. o.

Isten eszkatológiai igazságosságának fogalma lehet az egyetlen mérce, mely a Római levél összes főtémájának értelmezését meghatározza. ² Ennek deitátásavat' két' mindenkinék hozzákezdni a fentebbi versek vizsgálatához, ami magában hordozza, hogy a teljes igazság egyedül Isten igazságos végzésében lelhető fel. Más szavakkal: „Mindent tudni a predestinációról nem lehet, de egyet biztosan lehet tudni, hogy Isten mindent tud.”³

II/1. A Róm 8:18–39 értelmezése

Elovasva a 8. fejezetet feltűnik, hogy az általam kiemelt rész egy kisebb egységben foglal helyet, melynek témáját a 8:18 adja meg. A 18. versben felvetett tézist „Pál láthatólag háromszor fejti ki és alapozza meg: a 19–21, 22–25 és a 26–27 versekben”.⁴ Tehát a mostani szenvedések miatti elkecseregésre reagál Pál: A vigasztalás és a buzdítás hangja ez. „Pál az ἐγώ és a σὺ helyett ismét a ἡμεῖς -et használja, ez a diatribé-ben mindig a pozitív értelmű szakaszoknál van.”⁵ Érdekes megfigyelni, hogy nem kutatja az okokat. Nem akarja megmagyarázni a szenvedések miértjét, hanem a reménységre (21, 24 v.) és Isten szeretetére irányítja olvasói figyelmét (31k).⁶ „Nem a szenvedésektől óv tehát meg, hanem a szenvedésekben.” Bizonyosan az sem véletlen, hogy éppen a reménységről szólva beszél Pál a természetéről is. Mely velünk ellentétben, még csak nem is tehet róla, hogy a „hiábavalóság alá-vetett” (Gen 3:14-24, 4., Ezsd 7:10-14). Ez a későbbi vigasztalásra nézve válik igazán fontossá, hiszen ha a természet véltensége ellenére is reménykedik majdani romolhatatlanságában, akkor mennyivel inkább kell a „lélek zsenyéjének birtokosai”-nak bízni Isten megváltásában, akik tudják, hogy „maga a Lélek esedezik mi értünk kimondhatatlan fohászokkoddal”. Pál gondolataiban kétfajta mozgás figyelhető meg, aminek a kulcsszava a στενωΰζειν (fohászkodni) (22, 23, 26 versek) kifejezés.⁷ Egyfelől vertikálisan, a teremtett világ felől az emberen keresztül a Lélekig, másrésztől horizontálisan szűkül a kör. ugyanezek a fokozatokon keresztül. Úgy vélem, mondanivalója lényege éppen abban áll, hogy megmutassa, nem vagyunk egyedül a nyomorúságunkban, másfelől, arra is ráirányítja olvasói figyelmét, hogy „az Ember Fiának és gyülekezetének megjelenése a végidők dicsőségében nagy jelentőséggel bír az egész teremtett világra nézve.”⁸ De itt nem áll meg az apostol gondolkodása, ezután következik a témánk szempontjából fontos kifejtése a kiválasztásnak, elhívásnak.

A 28. verset nevezhetnénk „kapcsoló versnek” is, hiszen egyrésztől levonja az előzőekben elmondottak tanulságát, másrésztől elindít egy új gondolatot. Bármi is történjen velünk, az a javunkat szolgálja, együtt munkálkodik (συνεργεῖ) az Istent szerető⁹ érdekében. „Itt a συνεργεῖ nem sok alanynak, sok személynek közös tevékenysége együtt, hanem inkább azt fejti ki, hogy sokféle hatásnak azonos eredménye van, akár több alany sorsában is.”¹⁰ És hogy mi ez az eredmény? Pál nem a jelenre fordítja tekintetét. Ő sokkal jobban érdekli „Isten üdvtervének végső megtapasztalása”¹¹. Ennek az előzménye kell hogy legyen, az „arany-lánc”, mely Isten eleve elrendelésén nyugszik. Feltűnő a lánc háromszoros kapcsolódása (elhív, megigazít, megvált) az Ef 2:4–10-hez, ami viszont arra utal, hogy itt Pál a kereszteselési tradícióhoz kap-

csolódik, és „ezt teszi egyértelművé a római keresztyének számára a „tudjuk pedig” kifejezéssel”.¹²

Látjuk, hogy a predestináció tana ebben az esetben csak a pozitív predestinációt foglalja magában. Szó sem esik a kettős predestinációról. (Legalábbis ez a hagyományos álláspont.) De ugyanakkor azt is világosan látnunk kell, hogy itt Pál a vigasztalás hangján szólítja meg olvasóit, akik a szenvedéseket látva, tapasztalva talán már Istenbe vetett bizalmukat is elvesztették. Pedig nekik is tudniuk kell: Ha az Isten velünk (Immanuel – Ézs 7:14), kicsoda ellenünk? Ezt belátva, már nem lehet kérdéses, hogy ettől a szeretettől, ami Istenben él választottai iránt, semmi nem szakíthatja el az embert, lett légyen az bárminő hatalom, hatalmasság, emberi vagy emberfeletti (vö.38k). Az apostol ezzel tulajdonképpen semmi újat nem mond olvasói számára, ahogy Bolyki János professzor írja, ami eztán következik, az tekinthető öskeresztyén tradíciónak. „Főként a 32. és a 34. versek egészen liturgikus formájúak. Az egész 'mi' stílus, a participiumos szerkezet mind régi formulákra, liturgiára mutat.”¹³ Ha így olvassuk ezeket a sorokat, a vigasztalás mellett megszólal a feddés hangja is: hát elfelejtettétek volna, már nem emlékeztek rá, hogy bármi is történjen veletek, el vagytok hívva? A keresztyének szenvedésének és reménységének a helye és igazi jelentősége az Úr által írt történelemben van.

II/2. A Róm 9. fejezetének értelmezése

Jóllehet a 9. rész egy új témába kezd, mégis látnunk kell, hogy szervesen kapcsolódik az előző fejezetben tárgyaltakhoz. „Isten szeretetének fogalmát (8:39) a kegyelem és a könyörületesség váltja fel, mivel Isten szabadságának és teremtő voltából adódó jogainak (Schöpferrecht) kell kifejezésre jutnia. Ennek ellenére nem veszíthetjük szem elől az új főrészt kapcsolatát a Róm 8:29k-höz. A kiválasztásról szóló részben sokkal inkább a megigazításról szóló tanítás továbbvezetését és annak konzekvenciáit kell látnunk.”¹⁴

A 9. fejezet első öt versét olvasva azt látjuk, hogy Pál valami igazán fontosat készül mondani. Kétszer is megerősíti, hogy igazságot szól. Ugyancsak a mondanivaló fontosságát

² Michel O.: Der Brief an die Römer, Vandenhoeck & Ruprecht, 1966. 17. o.

³ Bolyki J., A Római levél válogatott részeinek magyarázata. KGRE Hittudományi Kar. Bp. 1994. 77. o.

⁴ Stuhlmacher P., Der Brief an die Römer (NTD), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1989. 120. o.

⁵ Bolyki J., A Római levél..., 48. o.

⁶ Bolyki J., A Római levél..., 64. o.

⁷ Michel, 204. o.

⁸ Stuhlmacher P., 122. o.

⁹ Ez a kifejezés vélhetőleg az öskeresztyén tradícióban a hívők önmegjelölése lehetett, mint azt Otto Michel is írja: „Die Liebenden sind die Heiligen und Berufenen.” 210. o.

¹⁰ Bolyki J., A Római levél..., 59. o.

¹¹ Michel, 209. o.

¹² Stuhlmacher P.

¹³ Bolyki J., A Római levél..., 61. o.

¹⁴ Michel, 221k. o.

jelzi, hogy Pál még átokká¹⁵ is válna, vagy akár Krisztustól is eltávolodna, csakhogy üzenete termőtalajra találjon „test szerinti rokonai” körében. Majd rátér Izrael népére, melyről tulajdonképpen aztán egészen a 11. fejezet végéig beszélni fog. Ebben az első öt versben alátámasztja, hogy Izrael választott nép, számtalan ígéret birtokosa. Ez a téma nem új a levélen belül, már a 3:1k-ben találkozhattunk vele. Ami érdekes, hogy itt sem fejt ki igazán Pál ezt a gondolatmenetet, hiszen a tények közlése után egy „Ámen”-nel lezárja a szakaszt, és arról szól, hogy talán mégsem az egész Izrael kiválasztott. Tehát mindenféleképpen törésről beszélhetünk a szövegben, mely törés célja akkor válik nyilvánvalóvá, ha magunk előtt látjuk a teljes három fejezetet.

Pál a 6. versben talán egy fel nem tett kérdésre válaszol. A tények azt mutatják, hogy az előbb elmondottak legfontosabbikát – miszerint Izrael kiválasztottságának legfőbb bizonyítéka, hogy közülük való test szerint a Krisztus – sok zsidó képtelen elfogadni, vagy legalábbis abban a formában, hogy ez a Krisztus a Názáreti Jézus lett volna. Akkor tehát meghíusult Isten beszéde?¹⁶ Ezt a vádat utasítja el Pál, ráirányítva olvasói figyelmét a kettős predestináció tanára. „Mert nem mindnyájan izraeliták azok, akik Izraelből származnak” (6. v.).

Exkurzus: Előző kijelentésem azt gondolom, magyarázatra szorul. Úgy hiszem, ha elfogadjuk, hogy van predestináció, csak kettős predestinációról beszélhetünk. Hiszen ha az ember eleve kárhozatra van ítélve, és egyesek kiválasztatnak az üdvösségre, akkor a többiek nem – ez pedig nem jelenthet mást, minthogy el vannak vetve. „Isten az ami: Ézsau Istene, mert Jákob Istene; Ő a szükségét teremtő, mert Ő a segítséghez; Ő az elvető, mert Ő a kiválasztó.”¹⁷ Ugyanerről tesz bizonyosságot Pál is, amikor párba állítja az üdvtörténet szereplőit. Az egyik elnyerte az elhívást, a másik nem. Hiszen éppen az a kegyelem, hogy Isten megkönyörül, és teljesen jogos ítélet, ha megkeményíti a szívét.¹⁸

De térjünk vissza a szöveghez! Pál három fontos példát emel ki az Ószövetségből, ha tetszik, három ellentétes személyiséget. Izsákot és féltéstvérét, Jákobot és Ézsaut, valamint Mózes és a fáraót. Rajtuk mutatja be, hogy az elválasztás Isten szuverén döntésén múlik, és mint ilyen megmásíthatatlan. Ugyanakkor az is egyértelműen kiderül ebből a láncból, „hogy Ábrahám elhívása, kiválasztása után is mindig kellett egy új elhívás. Tehát az üdvtörténet az elhívás vagy az elhívás-sorozatnak a successioja.”¹⁹ Csodálatosnak vélem a párok kiválasztását. Az első pár esetében felmutatja Pál, hogy a közös apától származás nem jelent semmiféle előnyt. A másodiknál arra derül fény, hogy a közös anyától származás sem ad menedéket az elvettetés elől. Ebből adódóan semmilyen családi, nemzeti kötelékre nem hivatkozhatunk a kegyelmi kiválasztás tekintetében. De hogy mégsem csak egy véletlen számgenerátor dobja ki az adott neveket, arra csak a harmadik példa nyújt megnyugtató bizonyosságot. Itt ugyanis teljességgel Isten kegyelméről beszél a történet, hiszen minden józan érv az egyiptomiak sikerét jövendőlte volna meg abban a situációban, amibe Mózes került. És mégis, annak ellenére, hogy mint látjuk, Izrael maga sem egységes, ők a kiválasztott nép, a fáraónak csupán az marad a feladata, hogy rajta mutakozzék meg Isten dicsősége (8:17). Sőt az apostol még tovább kíséri a választott nép sorsát, amennyiben megál-

lapítja, hogy bármily rosszat tett is a nép, mindig volt „maradék” (27.) – ez a maradék motívum kíséri Pál gondolatmenetét egészen a 11. fejezetig (11:1–5), mint igazolása annak, hogy a kiválasztottság nem múlik el, Isten nem másítja meg a szavát (Róm 11:23–29).

Mindez kiváló előkészítése a további kifejtésnek, melyben azt mutatja meg az apostol, hogy a Teremtő szuverén úr a választásban, és az ember nem teheti felelőssé semmiképp. Hiszen a fazekas²⁰ szabadon dönt, hogy mit készít az agyagból – hangsúlyozottan az agyagból, tehát még mielőtt megalakotná, „mikor még meg sem születtek, sem semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek” (8:11). „Istenben nyugszik mindkét lehetőség, és mindkét lehetőség meg is jelenik a történelemben.”²¹ Pál olyan érveket hoz fel tétele mellett, hogy igazából semmilyen ellenvetés nem állhat meg. Továbbra is *diatribé* a stílus, ez teszi lehetővé, hogy az ellenfél is szóhoz jusson konkrét kérdések formájában (14, 19), vagy legalábbis ott érezzük a háttérben a kérdést, mint pl.: a 9:6–13 versekben képviselt tant is, Isten szabad kegyelmi kiválasztásáról, hasonló provokáló kérdés előzhet meg, mint amit a 3:5-ben látunk. De ugyan ez a stílus szolgál arra is, hogy az ellenvetéseket egyesével meg is cáfolja, és azt is bebizonyítsa, amit állít, azt az Ószövetség alapján teszi, mivel Pál számára a Szentírás nem holt betű, hanem élő, Lélekkel telített beszéde Istennek. Nyilvánvalóvá válik, hogy Isten igazsága nem más, mint szövetségi hűsége népe iránt. Ami viszont gyökeresen új Pálnál és az őskeresztyén hitvallásokban, az ennek az igazságosságnak a hozzákapcsolása a krisztológiához.²² Az apostol gondolkodását csak akkor vagyunk képesek helyesen értelmezni, ha nem felejtkezünk el erről a háttérről, ugyanis csak így érthető meg, az Úr Isten nem önkényes despota, akinek igazságát mint a hatalom kényszerét éljük át, hanem szerető Atya, akinek igazságát mint Krisztus evangéliumát, hittel elfogadhatjuk (2Kor 5:21). Ebben az értelemben a predestináció Isten jóságának és emberszeretetének az aktusa.

III. Kálvin értelmezése

Kálvin János bármelyik művét is vettem kezembe, mindig megdöbbenett, mennyire életszerű. Másként mondva,

¹⁵ Az ἀποθήκη koiné formája a Septuagintában csakúgy, mint a hellenizmusban gyakorta szerepel mint jelző: „átkozott”, miközben eredeti jelentése szerint azt a dolgot jelezte, ami tabunak számított az áldozatbemutatásban. *Käsemann, Ernst*, *Der Brief an die Römer*, J. C. B. Mohr, Tübingen, 1973. 246. o.

¹⁶ Az ἐκπεπτωκεν szó az ἐκπιπτω ki-, leesni igéből való. Jelentése a prepozícióval együtt: megroskadni, ingataggá, credménytelenné válni. Ha színészekkel vagy szónokokkal kapcsolatban használták ezt a kifejezést, akkor a jelentése: megbukni. Vö.: *Bolyki*, *A Római levél...*, 73. o.

¹⁷ *Barth, Karl*, *Der Römerbrief*, TVZ, (zweite Fassung, 1922.) 1989. 365. o.

¹⁸ *Michel Augustinusra* hivatkozik, 237. o.

¹⁹ *Bolyki J.*, *A Római levél...*, 73. o.

²⁰ A fazekas képe nemcsak Ézs 29:16-ban és Jer 18:6-ban fordul elő, hanem a Bölcs 15:7-ben is, és itt egészen hasonlóan alkalmazza a szerző, mint Pál.

²¹ *Michel*, 235. o.

²² *Lohse, Eduard*, *Grundriss der neutestamentlichen Theologie*, Kohlhammer, Stuttgart, 1974. 86. o.

mennyire a hétköznapi életre alkalmazott tudás ez. *Kálvin* soha nem próbál meg elmenekülni a problémák elől, hanem azokat értelmezve magyarázatot keres rá a Szentírás mérlegére helyezve a tényeket. Az ő esetében nem igaz a mondás, miszerint: „*Doctrina est coelum, vita est terra.*” Ugyanez a magatartás figyelhető meg predestináció tana kialakításában is. Az élet valós kérdéseire keres benne választ. Miért gonoszak némelyek? Miért van hitetlenség, jöllehet Isten igéjét már hirdetik szerte a világban? Miért nincs megértés a keresztyének között? És még nyilván lehetne sorolni a példákat, de nem gondolnám, hogy ez lenne a leglényegesebb. Sokkal fontosabbnak érzem viszont azt az odafigyelést, amivel a genfi reformátor pásztázza a környező világot, és nem tudományos tételekre pazarolja az idejét, hanem ízig-vérig teológus, aki Istentől beszél, de az embereknek!

A teremtett világ, *Kálvin* fordításában, várakozván várja *expectatio expectat*²³ az Isten fiainak megjelenését. „Szerintem azonban itt inkább a nagyobbak és kisebbnek az összehasonlításáról van szó, mintha azt mondaná az apostol: ha még az ész és értelem nélkül való elemek előtt is oly nagy a mi jövődicsőségünk kiválósága, hogy szinte égnek az utána való vágyakozástól, akkor sokkal inkább illik nekünk.”²⁴ Ugyanúgy beszél a hívekhez, mint egykoron Pál tette és a történelmi szituáció is hasonló. A protestantizmus mint a keresztyénség zsengeje üldöztetik, sőt a protestantizmus testét belülről ellentétek feszítik, még egymást sem tudják igazán elviselni. De ne feledjétek – így *Kálvin* – a reménység mindig magával hozza a türelmet!²⁵ Sőt, a reformátor a szenvedésekről is úgy nyilatkozik, mint az üdvösségünket elősegítő módokról és eszközökről, ezek tesznek hasonlatossá a Krisztushoz, de hozzáteszi, „hogyan senki se gondolja, mintha a hívők, mivel Istent szeretik, a tulajdon érdemük által érnék el azt, hogy a szerencsétlenségből oly nagy hasznot húznak”²⁶. Az üdvösségre való predestinációt *Kálvin*nál talán egy szóval lehetne helyettesíteni, ez pedig a „fiúvá fogadás” (1Pt 1:2). Ugyanakkor határozottan tiltakozik az ellen, mintha a predestináció valamiféle isteni előretudással lenne egyenlő²⁷ – Isten úgyis tudja, hogyan fog élni az ember. ezért tudja már születésük előtt elválasztani őket. Ezt a tételt azért tagadja *Kálvin*, mert ebben az esetben úgy tűnhetne, hogy az ember későbbi cselekedetein múlik a kiválasztása. Ha ez így lenne, Pál azt írta volna, hogy „Isten előre látta mindkettőjük érdemeit. De mégsem ezt mondja, hanem Isten ítéletéhez és könyörületességéhez folyamodik.”²⁸

Kálvin eredeti szakmáját nem rejtheti el a Biblia magyarázatában sem. És jegyezzük meg, hogy ezen a ponton helyénvaló is a bíróság képének alkalmazása, mivel Pál is jogi kifejezéseket használ leírni a megigazítás processzusát. „Mint ahogy pedig először a vád fenyegeti az ember üdvösségét s azután a kárhuztatás, meg is rendíti azt, első helyen a vádolás veszedelmét hártja el (33). Pál szerint a megigazulás nem más, mint az Isten ítélete által felmentettek igazakká nyilvánítása.”²⁹ Ami viszont már nem írható le a földi bíróság képével, arra a reformátor sem erőlteti rá ezt a sablont. Hiszen Isten döntése megmásíthatatlan, visszavonhatatlan, erről tesz bizonyosságot Pál a 9. rész elején. Az Ábrahámmal kötött szövetség nem hiúsult meg. „Isten a választott népből különleges kiváltság szerint választ ki bizonyos embereket, hogy bennük legyen hatékony és érvényes a közös fiúvá fogadás.”³⁰ Ugyanezt a tényt világítja meg Pál a „Jákób – Ézsau” példával

is, ahol bár ez az elsőszülöttségi jogra vonatkozott, mégis ebben az elsőszülöttségben, mintegy nagyobb dolognak az előképében megnyilvánul Isten akarata. Ezen a ponton érkezi el ahhoz, hogy kikristályosodjon előttünk a *praedestinatió gemina*. Mi is feltesszük Pál vitapartnerével a kérdést: „Vajon nem igazságtalanság-é ez az Istentől?” (14.) „Nem tűrhető el azok finomkodása, akik a botránkozások eltávolításában vagy lecsendesítésében a Szentléleknél okosabbnak akarnak látszani. Félve attól, hogy Istent vád érhetné, aggodalmasan tartózkodni akarnak annak egyszerű megvallásától, hogy az emberek üdvössége vagy pusztulása az Ő szabad kiválasztásától függ. Isten azért, mert elveti azokat, akiket akar, nemcsak feddhetetlen, hanem csodálatra méltó a maga bölcsességében és igazságában.”³¹ *Kálvin* is látja, hogy nagyon kemény szavak ezek, de azzal is tisztában van, hogy: „addig soha nem leszünk olyan világosan és kellőképpen meggyőződve arról, hogy a mi üdvösségünk Isten kegyelmének forrásából ered, amíg nyilvánvalóvá nem lesz előttünk örök elválasztása.”³² Sok kritika érheti ezt az értelmezést, egy azonban bizonyosnak tűnik számomra, a reformátor soha nem kételkedett Isten igazságában, hanem azt szem előtt tartva magyarázta a kinyilatkoztatást.

Összegzőképpen elmondhatjuk, hogy *Kálvin* számára az eleve elrendelés csakúgy pozitív, mint negatív értelemben, személyekre vonatkozó isteni döntés. Nem a cselekedetek számítanak³³, és nem is a származás, hanem csakis Isten kegyelme. „A Szentlélek Krisztus munkáját bennünk érvényre juttató hatása nyomán mindenekelőtt a hit kegyelmi ajándékát kapjuk meg. A hit az embernek a Szentlélek által munkált Krisztushoz való fordulása.”³⁴ Itt kell kitérnünk arra is, hogy miként születik meg valakiben a hit. Nyilván az elhívás által. Itt *Kálvin* kétfajta hívást különböztet meg, az „általános elhívást (*vocatio universalis*), mely által Isten az Ige külső hirdetésével mindenkit egyformán magához hív. Van azután egy különleges elhívás (*vocatio specialis*), amelyre Isten leginkább csak a hívőket méltatja. Az általános elhívás közös

²³ *Kálvin János*, A Római levél magyarázata, A Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje, Bp. 1954. 164. o.

²⁴ *Kálvin*, A Római levél..., 167. o.

²⁵ *Kálvin*, A Római levél..., 168. o.

²⁶ *Kálvin*, A Római levél..., 171. o.

²⁷ *Kálvin* szerint ugyanis így értették *Ambrosius*, *Origenes* és *Hieronimus*, a korai *Ágoston* és *Aquinói Tamás* is. *Kálvin János* Az eleve elrendelésről, Európa, Bp. 1986. 51k. 55. o.

²⁸ *Kálvin János*, Az eleve elrendelésről, 52. o., valamint vö.: *Kálvin*, A Római levél..., 172kk o.

²⁹ *Kálvin*, A Római levél..., 176. o. Ugyanennek a kifejtését lásd: *Kálvin*, Az eleve elrendelésről, 30. o.

³⁰ *Kálvin*, A Római levél..., 190. o.

³¹ *Kálvin*, A Római levél..., 195., 198. o.

³² *Kálvin*, Az eleve elrendelésről, 8. o.

³³ *Kálvin János*, Tanítás a keresztyén vallásra, Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya. Bp., 1991. 197. o. Itt szeretném kritizálni *Otto Michel* véleményét, aki kommentárja 241. oldalán ezt írja: „Es gibt keine Verwerfung durch Gott ohne die menschliche Verantwortlichkeit.” Ha ez igaz lenne, miként lehetne magyarázni a Róm 9:11-et?

³⁴ *Hegedűs Lóránt*, *Kálvin teológiája*, (Szemle füzetek) Kolozsvár, 1996. 58. o.

a gonoszokkal, ez a másik pedig magával hozza az újjászületés Lelkét.”³⁵ A megigazulás nem szűkíthető le nála az élményszerűségre, bár ez is, de sokkal inkább igeszerű. Ami a cselekedeteket illeti, *Kálvin* tanítja, hogy cselekedetektől nincsen megigazulás, mégsem mulasztja el, hogy elhatárolódjon a másik végtől: „Meg kell cáfolnunk azokat is, akik azzal az ürüggyel, hogy teret engedjenek Isten kegyelmének, ásitoznak és tétlenkednek. Mert bár a magunk buzgalomával semmit sem érünk el, mégis, ha a buzgalmat Isten kelti fel (inspirálja) bennünk, megvan a hatása.”³⁶ A genfi reformátor életgyakorlattá, életszemléletté teszi a *praedestinatio geminat*, úgy, hogy a hangsúly az üdvösségre való elhíváson van, a Jézus Krisztusban való kiválasztás vizsgálat, de ugyanakkor intő jellegén.

IV. Barth értelmezése

Engedtessek meg, hogy a *Barth Károly*ról szóló részt egy idézettel kezdjem, mely úgy érzem a barthi predestináció tan lényegét mutatja fel előttünk! E tan „szinte minden 'botránykövét' eltávolította azzal, hogy a predestináció tant a krisztológiába zárta.”³⁷ Ugyanakkor nagyon érdekesnek tartom, ahogyan *Barth* a Római levelet magyarázza, mert ha figyelmesen olvassuk, rájövünk, hogy a krisztológia mellett rendkívül hangsúlyos szerepet kap az ekkleziológia kérdésköre is. Itt érzem az igazi továbblépést Kálvinhoz képest, de ne szaladjunk ennyire előre, térjünk vissza magához a szöveghez!

„Akik Istent szeretik” (28) – „Istent szeretni nem valamiféle lehetősége az emberi magatartásnak. Ott visszhangozhat a fülünkben, ha meghalljuk a teremtmények sóhaját, és az ajkunkra tódul, ha mi magunk sóhajunk. Megnyilvánulhat az imádságunkban vagy az imádkozni-nem-tudásunkban. Isten szeretete a legmélyebb tárgyilagosság életünk problémaival szemben.”³⁸ Amikor az ember eljut arra a kérdésre, hogy tulajdonképpen ki is vagyok én, akkor érti meg, mit jelent szeretni Istent. Amikor meginog az önbizalma, a teremtményi létébe vetett bizalma – szembesülve a múlandósággal, a végességgel, a kiszolgáltatottsággal, és itt látjuk a Pál által hirdetett evangélium hatalmasságát, hogy éppen ezek azok a hatalmak, melyek nem szakíthatnak el Isten szeretetétől (8:38k). De mégsem az emberi teljesítményen múlik, hogy kik szeretik Istent. „Semelyik ember nem jut önmagától abba a helyzetbe, hogy elfogadja a kegyelmet. senki nem tehet ezért semmit, hogy ilyen helyzetbe kerüljön. De már az maga kegyelem. hogy az ember ember lehet, aki kegyelmet nyerhet Istentől.”³⁹ Sőt „*quantitativ* módon fel sem lehet tenni a kérdést, hogy kik azok, akik Istent szeretik”. Csupán egyet állíthatunk biztosan: mindenkinek adott a lehetőség, hogy keresztyénné legyen, ez egy elérhető, de egyben örökké elérhetetlen cél az ember számára.⁴⁰ Erre figyelmeztet bennünket az „arany lánc” – nem a mi akaratunkból és nem a mi igyekezetünk által (vö. 9:15k). Isten végzése szerint hívtak el azok, akik Istent szeretik egyfajta cselekvésre, amire csak és kizárólag Isten hívhat el bárkit is. „Az Istent szeretőket tehát azok, akiket Isten maga és csakis ő erre elhívott.”⁴¹ De többet is mond ennél a Szentírás: „Hanem ha valaki az Istent szereti, az ismertetik ő tőle” (1Kor 8).

A 31–32. versek lényegét *Barth* nagyon jól ragadja meg, és itt utalnék a bevezetőben említett idézetre. Itt vehetjük

észre először a krisztológia jelentőségét a predestináció tanon belül. „Hiszen vele (*mármint Krisztussal*) mi is – ha ő, mennyivel inkább mi – az átok alá vettünk, a mélybe rántatunk, szembesülünk a „nem”-mel, amit Isten kimondott erre az emberre ebben a világban”. Oda vezet el bennünket, „ahol már csak Isten létezése marad meg számunkra, itt döbbenünk rá valódi, élő Isten voltára, itt ragyog fel előttünk dicsőségének reménysége.”⁴² Ez pedig nem a mostani élet nyomorúságában válik nyilvánvalóvá, hanem sokkal inkább Isten jogos elvetésében, mely éppen Krisztus helyettünk való szenvedésében, amivel Isten haragját magára vonta, vált a szeretet szavává. „Isten kegyelmi kiválasztása a Kijelentés valósága. Konkrétan a Szentírás valósága. Még konkrétan: bizonyosság Jézus Krisztusban. Tehát a kiválasztás felismerése nem lehet más, mint Jézus Krisztus felismerése: hiszen benne választatunk ki (Ef 1:4, 11, 3:11).”⁴³

Barth krisztologikus magyarázata akkor válik teljessé, ha észrevesszük, hogy az Izrael elvettetéséről szóló részt úgy tárgyalja, mint az egyházra is vonatkozó igazságot.⁴⁴ Ez egyértelművé válik már abból is, ha csak a főcímetek olvassuk el: *Die Not der Kirche* (9. rész), majd következik, *Die Schuld der Kirche* (10. fejezet), végül a 11. fejezet magyarázatát a *Die Hoffnung der Kirche* címmel jelöli. Ez a tény már magában hordoz egyfajta „fejlődést” Kálvinhoz képest. Látható, hogy már nem az egyéneken van a hangsúly a predestinációról szólva, hanem Isten népének közösségéről.

„Az egyház mindenféle emberi hibáktól szenved. És mi ismerjük ezeket.”⁴⁵ Döbbenetes kijelentés, főleg akkor, ha ezt *Barth* Jákob egyházáról mondja, tehát a kiválasztott egyházról. Miért van az, hogy a Jósias kora óta folyamatosan újabb és újabb lendületet kapó egyházi reformok nem érnek el átütő sikert? Ennek az emberi vállalkozásnak, ami az egyház, a hiányossága éppen ebben áll, hogy Isten örök és abszolút Igéjét kell hirdetni, ami nem emberi szó, mi pedig képtelenek vagyunk másként szólni, mint emberien: emberi füleknek emberi ajkakkal hirdettetik az Úr szava. Az egyház éppen abba hal bele, amiből él.⁴⁶ Akkor mégis mi a különbség Jákob

³⁵ *Kálvin*, Tanítás..., 199k o.

³⁶ *Kálvin*, A Római levél..., 197. o. Bővebben I.: Hegedüs 62k. o.

³⁷ *Bolyki*, Predestinatio..., 193. *Otto Webbert* idézi

³⁸ *Barth*, Römerbrief, 329k o.

³⁹ *Barth*, *Karl*, Gottes Gnadenwahl, Chr. Kaiser, München, 1936. 9. o.

⁴⁰ *Barth*, Römerbrief, 333. o.

⁴¹ *Barth*, Römerbrief, 334. o.

⁴² *Barth*, Römerbrief, 339. o.

⁴³ *Barth*, Gnadenwahl, 13. o. Ugyanezt mondja ki *Kálvin* is azzal a kijelentésével: „Krisztus tehát az a tükör, amelyben elválasztásunkat szemlélnünk kell, és amelyben öncsalás nélkül szemlélhetjük is.” *Kálvin*, Tanítás..., 198. o.

⁴⁴ Ugyanez a nézet jelenik meg még erőteljesebben *Eichholznál*, aki különösen is hangsúlyozza, „hogy az egyház elválaszthatatlanul összetatozik Izráellel, hogy az egyház csak Izráel által, Izráel pedig csak az egyház által érthető meg... Az egyház csak akkor lehet egyház, ha magát Izráel tükrében szemléli” *Eichholz*, George, Die Theologie des Paulus im Umrisse, Neukirchener, 1981. 284. o.

⁴⁵ *Barth*, Römerbrief, 354. o.

⁴⁶ *Barth*, Römerbrief, 354kk. o.

egyháza és Ézsau egyháza között? „Ézsau egyházában nem történik meg a csoda, ezért az Istenről való beszéd és ennek hallgatása csak arra derít fényt, hogy az ember hazug. Jákob egyházában viszont megtörténik az a csoda, hogy az ember hazugságán is keresztülragyog, láthatóvá válik Isten valósága. Természetesen ez a két egyház sehol és soha nem úgy jelenik meg, mint két egymással szembenálló valóság. Ézsau egyháza alapvetően az egyetlen lehetséges, látható és ismert egyház Jeru-zsálemben, Rómában, Witten-bergben és Genfben.”⁴⁷

A Jákob egyházához tartozás csak Krisztusban valósulhat meg, csak így lehetünk az „ígéret fiai”, tehát „Isten fiai”. De a Krisztusban lét csak akkor valósulhat meg, ha megtörténik a csoda Isten szabad elhatározásából és kegyelméből, hogy elhív és kiválaszt az üdvösségre. Hogyan is foghatnánk fel másként Jákob Istenét, mint Ézsau Istene, aki előtt csak rettegve meghajolhatunk, csak az elvetettségben döbbenhetünk rá a kiválasztás csodájára. „Nincs kiválasztás, csak akkor, ha nem-kiválasztás, elvettetés is van.”⁴⁸ Azok, akik Jákóbtól származnak, ugyanazt reprezentálják, mint az egyház, ami alá van vetve a kettősség krízisének, máshogy mondva, a predestináció kettősségének. Ez a krízis pedig Krisztusban tárul elénk. „Izsák nevének jelentése: az ember nevet. Min? Hogyan? Szkeptikusan a lehetetlen lehetőségen vagy entuziaszta módon a lehetséges lehetetlenségen?”⁴⁹ A valójában hozzáférhetetlen örök kettős predestináció nem egy *quantitativ* behatároltság, hanem egy *qualitativ* leírása az Isten tétének (Barth *Kühl*-t idézi: Römerbrief 361.). A kettős predestináció az emberiség titka, de nem ezé, vagy azé az emberé. Nem választja két részre az embereket⁵⁰, hanem éppen egységessé teszi őket, egy sorba állítja az embereket. Amikor az ember szembesül a predestináció tanával, „minden pillanatban egyszerre Jákob és egyszerre Ézsau, de Ézsau örök pillantásával a Kijelentésre Jákob is egyben, Jákob a láthatatlan Ézsau, Ézsau a látható Jákob.”⁵¹ Lehetetlenség bármilyen biztonságtudat, – az üdv bizonyosság (*Heilsgewissheit*) még nem üdvbiztonság (*Heilssicherheit*)⁵² – azon kívül, amit Isten magában hordoz. Azaz Isten, aki ismeretlen, csupán egy híradásból ismerhetjük, abból, amit Krisztusban adott számunkra. *Dies ist die Not der Kirche*.

V. Kísérlet egy másfajta értelmezésre

Összegezve a hatástörténeti vizsgálatot, elmondhatjuk, hogy míg *Kálvin* inkább az egyén sorsát kutatja annak életére keresi a válaszokat az eleve elrendelés tanában, addig *Barth* az egyházat mint Jákob és Ézsau egyházának kettősségét vizsgálja, és ezáltal kívánja megragadni a predestináció titkát.

Ezt látva nagyon nehezen mer az ember bármit is mondani, velük vitába szállni. Csupán egyetlen reménységgel teszem, hogy a Biblia alapján, annak megértésével, esetleges új értelmezésével jutottam el egyfajta álláspontra, mely nyilván ugyancsak vita tárgyát képezi. Előre kell bocsátanom továbbá azt is, hogy nem támadom *Kálvin*, ill. *Barth* álláspontját, mivel azok biblikusságához kétség nem férhet. Hogy mégis elgondolkodtam a predestináció tan mai mondani-valóján, annak az az oka, hogy miközben aktualitásában és igazságában nem kételkedem, látom, hogy a mai emberek számára szinte elfogadhatatlan a *praedestinatio gemina*, pedig csak így van értelme az eleve elrendelésnek.

Egyértelműen kiderül a 8. fejezet olvasása közben, hogy Pál itt az eleve elrendelés tanát a vigasztalásba, lelkigondo-

zásba építi be, mint amire a nehéz körülmények között is feltekinthetünk. A lelkigondozás mellett, ahogyan *Käsemann* is felmutatja Római levél kommentárjában, ez a misszió hangja is, hiszen a vigasztalás egy olyan téma, ami mindenkit megszólít, bármily fenntartásokkal közeledjen is a témához.⁵³ Erőt adó beszéd ez – éppen ezért nem is csodálkozhatunk rajta, hogy csak az üdvösségre való elhívásról esik szó benne. Ezen általános kijelentés alól csak a 8:32–34 versek képeznek

Salvador Dalí: Krisztus a kereszten

⁴⁷ Barth, Römerbrief, 356. o.

⁴⁸ Barth, Gnadenwahl, 18. o.

⁴⁹ Barth, Römerbrief, 359. o.

⁵⁰ „Nem vagyunk hívatottak arra, hogy megállapítsuk, ki van kiválasztva, és ki vettetett el... Sőt arra sem, hogy azt mondjuk, az emberiség két részre osztatott, kiválasztottakra és elvetettekre.” Barth, Gnadenwahl, 26. o.

⁵¹ Barth, Römerbrief, 362. o.

⁵² Käsemann, 228. o.

⁵³ Käsemann, 224. o.

kivételt, ahol Krisztus szenvedéséről szól az apostol. Ha úgy tetszik, Jézus elvettetéséről miattunk és értünk. Tehát már itt is megjelenik a kettős predestináció, ahol az elvettetésre, kárhozatra ítélt, maga Krisztus. Ez nem jelenti azt, hogy ne lenne igaz az állítás, miszerint kettős predestinációval majd csak a 9. fejezetben találkozunk, ezen belül is a 13. versben, ahogyan arra *Bolyki János* is felhívja a figyelmet⁵⁴, de kiegészítésre szorul: az emberekre vonatkoztatott *praedestinatio gemina*-val találkozunk itt. Ebben a fejezetben Izrael kiválasztásáról szól Pál, mely láthatólag kudarcot vallott, hiszen az ígéretet birtoklása ellenére nem voltak képesek felismerni Jézusban a közöttünk élt Krisztust. Ennek magyarázatoként vezeti be Pál az Ószövetségből már ismert „maradék” fogalmát, akihez nyilván ő is hozzátartozik, és ezzel a gondolattal fejtí ki az eleve elrendelés tanát is (az üdvösségre és a kárhozatra).

Ami számomra nagyon feltűnő volt olvasva a 9. részt, azt röviden úgy tudnám megfogalmazni, hogy itt közösségi elhívásról és elvetésről van szó. A három ószövetségi példa, ami alapján az apostol megvilágítja az isteni tanácsvégzést, mindig közösségeket, csoportokat említ, melyeket egy név jelöl. Ábrahám mindkét fia, úgy Izsák, mint testvére, Ismael magában hordozza az ígéretet, hogy nagy néppé teszi őket Isten (Gen 18:18, 21:18). Ugyanezt gondolom érvényesnek Jákob és Ézsau esetében is (Ézsauhoz lásd Gen 36). Őket négyüket nyugodtan említhetjük a *heros eponymos*-ok között. Ugyanahhoz a csoporthoz tartoznak, ahová Hunor, a hunok őse, Magor, a magyarok őse, vagy Aeneas, a rómaiak őse. Ha pedig a fáraó és Mózes esetét vizsgálom, jóllehet ők nem heros eponymosok, mégis úgy vélem, hogy ebben az esetben is két nép sorsáról van szó. Talán nem a legmegfelelőbb a kifejezés, de olybá tűnik számomra, mintha csak közösségi, vagy ha úgy tetszik általános *praedestinatio gemina* lenne. Az

üdvösségre való elhívás közösségnek szól, általános, de szóhoz jut konkrétan az egyén életében mint a vigasztalás, lelki gondozás eszköze, mint a reménység maga. A kárhozatra való elrendelés ugyanígy általános, és csupán egyetlen esetben vált konkrétá, amikor Jézus Krisztusról szól az apostol, az ő elvettetéséről, kereszthaláláról. Krisztus a *medium electionis* és a *finis electionis*.⁵⁵ Benne és általa közölte velünk az Atya az *aeterna sententia predestinationis* titkát. Ezt látva válhat még a kárhozatra való predestináció is képviselhetővé és hitünk alapjává. „A Róm 5:8–10-ben és a 8:33–34-ben nem csak az mutatkozik meg, hogy a megigazítás egy jogi processzus Isten bíróságán, hanem mindennek előtt az, hogy miként válik Jézus engesztelő halála egyszer s mindenkorra a hívők megigazításává Isten által.”⁵⁶

Úgy hiszem, így lehet számunkra is Isten titka valamelyest felfoghatóvá és értelmezhetővé. Ez az a hit, ami az embereket az egyházba húzza, így válik teológiai egzisztenciánk egzisztenciává az egyházon belül⁵⁷, mint Krisztus testén belül. Nem gondolnám, hogy a predestináció tan aktualitása csupán az üdvtörténettel magyarázható, igenis individuálisan megszólít és megrémít mint egy közösség tagját⁵⁸, „melynek én is élő tagja vagyok és az is maradok.” (HK. 59. kérdés felelete) Még akkor is így gondolom, ha igazat adok *Barth*-nak: Egy Istent szerető ember soha nem teheti fel a kérdést: Én üdvösségre vagyok predestinálva? De azt sem kérdezheti meg, hogy te üdvösségre vagy-e predestinálva? Csupán egyetlen értelemben állja meg ez a kérdés a helyét, hogy én vagyok-e, amikor a tanítványok az utolsó vacsora alkalmával ezt kérdezik Jézustól!⁵⁹ Az eleve elrendelés tana sem ad megnyugvást minden kételkedésünkben, viszont nagyon fontosnak vélem *Bullinger* azon felismerését, hogy kérdéseinkre a válaszokat az evangélium hirdetésében, az imádságban és a sákramentumokkal való élésben találhatjuk meg.⁶⁰ Ez is hozzátartozik a predestináció tan valóságához, úgyannyira, hogy ez által értettem meg, miért vezeti be a eleve elrendelés tételét Pál a reménységről szóló igékkel: Ha alázatosan elfogadjuk, hogy Isten kegyelmén múlik üdvösségünk, valóban csak az ebbe vetett hit és reménység marad meg számunkra.

⁵⁴ *Bolyki*, A Római levél..., 76. o.

⁵⁵ *Koch, Ernest*, Die Theologie der Confessio Helvetica Posterior, Neukirchener Verlag, 1968. 90. o.

⁵⁶ *Stuhlmacher*, 127. o.

⁵⁷ *Barth, Karl*, Theologische Existenz heute, Chr. Kaiser, München, 1934. 4. o.

⁵⁸ Tételmet ugyan nem bizonyítja, de megalapozását látom abban is, hogy a reformátorok közül *Beza* a predestináció tant az Istenről szóló tanításhoz és a sákramentológiához, konkrétan a keresztséghez kapcsolta (Vö.: *Adam, Gottfried*, Der Streit um die Prädestination im ausgehenden 16. Jahrhundert, Neukirchener Verlag, 1970. 34kk o.), ez pedig egyértelművé teszi, hogy az egyházba, Krisztus egyházába tagol be az eleve elrendelés.

⁵⁹ Vö.: Römerbrief, 336. o.

⁶⁰ *Koch*, 95. o.

Illusztrációk gyűjteménye

Gyűjtötte: dr. Gerzsenyi László

Sok évvel ezelőtt egy vadászgép lelőtte saját magát Nevada-sivatag felett, miközben kipróbált egy új ágyút, amit a szárnyára erősítettek. A repülőgép szuperszonikus sebességgel haladt, de az ágyúgolyó nem volt szuperszonikus. A gép lényegében belerepült a golyókba, amiket másodpercekkel előbb kilőtt. A gép túl gyorsan haladt. Néha túl sietve megyünk saját lelki céljaink felé. Isten szól, és túl gyorsan szaladunk ahhoz, hogy meghalljuk szavát. Ne menjünk annyira sebesen az életben, hogy elhagyjuk Isten szavának hangját, hanem maradjunk meg akarataiban!

– *Isten akarata*

Kétségtelenül ismerjük a leghíresebb festmények egyikét, *Az utolsó vacsorát*, amit Leonardo da Vinci festett Krisztusról és tanítványairól az asztal körül. Sok művészettörténész úgy véli, hogy amikor először elkészült a festmény, az egy kissé eltért attól, amit ma ismerünk. Ugyanis az asztalterítő szegélye nagyon művészi díszszinórral volt ellátva. A festmény befejezése után da Vinci hamarosan meghívott művészeti hallgatókat, hogy tekintsék meg mester-művét. Nagy benyomást keltett bennük különösen az asztalterítő szegélyén levő zsinór. A fiatal emberek észrevételeit figyelve a művész elővett egy ecsetet, festékbe mártotta, és néhány vonással átfestette a zsinórt. Aztán felindultságában ezt mondta: „Nézzétek Krisztus arcát!”

– *Jézus Krisztus*

Korunk egyik filmjéről egy kritikus ezt írta: „A cselekmény rohamosan halad a pócegödör felé.” Nem lenne ilyen pusztító a film azokra nézve, akik figyelik, ha az ember értelme is föl lenne szerelve olyan szűrővel, mint a konyhai szennyvízfolyó, amiből a szemetet ki lehet venni és be lehet dobni a szemetes kosárba. Az értelmünk nem így működik. Egy egész életre elraktározza a benyomásokat. Csak úgy védekezhetünk ezek ellen, ha értelmünket védjük a rossz hatásoktól.

– *Vigyázás*

Kerüljük el a következő hibákat!

1. *Lelkiismeret-furdalás* a tegnapi kudarcért.
2. *Aggodalom* a mai problémák miatt.
3. *Gyöttrődés* a holnap bizonytalanságáért.
4. *Halogatás* a mai feladatok láttán.
5. *Bosszúság* mások sikere miatt.
6. *Bírálat* felebarátunk tökéletlenségeiért.
7. *Türelmetlenség* a fiatalok hibái miatt.
8. *Reménytelenség* nemzetünk jövőjével kapcsolatban.
9. *Hitelenség* Isten gondviselésében.

– *Bűn*

Egy spanyol közmondás szerint „a zsidók elpusztítják magukat páskáikon, a mórok házasságaikban és a keresztyének pereskedéseikben”. Az 1Kor 6:1–8-ban Pál elítélte a keresztyének jogi vitáit az ősegyházban. Milyen szomorú megjegyzés ez arról, hogy a keresztyének közt annyira

általános volt a pereskedés, hogy közmondásos általánosítás lett belőle!

– *Pereskedés*

A hamis pénz mögött nincs hatósági jóváhagyás. Egy jó hamisítvány becsaphat egyeseket, mert úgy fogadják, mint törvényes fizetőeszközt. De amikor hatósági ellenőrzés alá kerül, hamisnak bizonyul és vége a megsemmisítés. Ugyanígy a hamis evangélium mögött nincs Krisztus jóváhagyása. A hamis evangélium hirdetője becsaphatja magát, esetleg másokat is az üzenetével. De nincs üdvösség az evangéliumában. Pál azt mondja, hogy az ilyen prédikátor fölött majd a mennyei ítélőszék előtt mondanak ítéletet: „Legyen átkozott!” (Gal 1:6–9)

– *Hamis evangélium*

Valaki azt mondta, hogy a gyomorfekélyt nem amiatt kapjuk, amit megeszünk, hanem amiatt, ami minket emészt.

– *Aggodalmaskodás*

Hudson Taylor mondta: „Ha Isten munkáját Isten módján és az ő dicsőségére végezzük, akkor mindig megadják hozzá a támogatást. Isten nem köteles segíteni minket önző terveinkben. Viszont kötelezi magát arra, hogy támogassa az ő szolgálatát!”

– *Isten akarata*

Augustinus töprengett a Szentháromság tanának kérdései felett, miközben egy napon a tengerparton sétált és megfigyelt egy kisfiút, aki vödörrel rohant a vízhez meg vissza egy kis lyukhoz. Augustinus megkérdezte tőle: „Mit csinálsz?” A fiú ezt felelte: „Az óceánt bele akarom önteni ebbe a lyukba.” Augustinus rájött, hogy ugyanígy próbálta a végtelen Istent fölfogni véges elméjével.

– *Szentháromság*

Egy iskolás fiú hazavitt egy hernyógubót, hogy megfigyelje, miként jön ki belőle a lepkévé alakult rovar. Amikor végül a gubót kezdte áttörni a kis rovar, a folyamat nagyon lassúnak és küzdelmesnek tűnt. Ezért segített neki, és egy kicsit kinyitotta a nyílást a gubón. A lepke hamar kikerült börtönéből, de szárnyai csenevészek maradtak, és nem tudott velük repülni. Valami baj történt. A fiú nem jött rá, hogy a gubóból való kimászás küzdelme hozzátartozik a kis rovar izomrendszerének kifejlődéséhez.

– *Próba*

Egyszer valaki odament John Wesleyhez ezzel a nagy „fölfedezéssel”: „Úgy gondolom, tudom már, hogy mi a talentumom.”

Wesley megkérdezte: „Mondja, mi az?”

Ezt a választ kapta: „Az, hogy kimondjam mindazt, ami a szívemen van.”

Wesley ezt javasolta neki: „Nem hiszem, hogy Isten megbüntetné, ha ezt a talentumát eltemetné.”

– *Talentum*

Egy édesapa és kisfia elment a zöldségüzletbe vásárolni. A szorosan az apa mögött haladó kisfiú egy nagy kosarat

cipelt. Az édesapa egyik áru után a másikat rakta a kosárba, míg végül az egyik vásárló sajnálni kezdte a fiúcskát és megjegyezte: „Ez elég nagy teher egy olyan kisfiúnak, mint te vagy?” A fiú odafordul a nénihez és ezt mondta: „Ne tessék aggódni miattam! Apukám tudja, hogy mennyit terhet bírok el.”

– *Gondviselés*

Karl Barthot egyszer arra kérték, hogy foglalja össze néhány szöveget mindazt, amit addig írt a teológia területén. Ez volt az összegezése: „Jézus szeret, jól tudom, Bibliából olvasom.”

– *Teológia*

Egyszer egy ember nevelni akarta az öszvérét. Az első az volt, hogy egy bottal nagyot ütött a fejére a fülei közé. Amikor az öszvér megtántorodott, valaki megkérdezte tőle: „Mi a baj? Miért csinálta ezt?” Az ember ezt válaszolta: „Ahhoz, hogy az öszvért tanítani lehessen, először föl kell hívni a figyelmét.” Ez a megfigyelés lehet igaz is meg nem is az öszvérről vonatkoztatva, de nagyon sok igazság van benne, ha emberre alkalmazzuk. Először az érdeklődését kell fölkeltenünk, mielőtt taníthatnánk valakit!

– *Tanulás*

Sok haszna van az idegen nyelv tudásának. Az egyik fő áldása abban van, hogy növekszik a képességünk mások megértésére és magunk megértetésére másokkal. Ha valaki csak egy nyelvet ismer, esetleg azt gondolja, hogy amit elmondott másnak, azt mind megértették. Ha azonban le kell fordítanunk valamilyen gondolatot egy másik nyelvre, akkor számításba kell vennünk több lehetséges kifejezést és árnyalatot, valamint a nyelv egyéb elemeit. Ez az erőfeszítés megnyitja az ajtót arra, hogy sok új emberrel kapcsolatba lépjünk. A szenvedés olyan, mint egy idegen nyelv ismerete, mivel amit addig rendszerint természetesnek vettünk, amikor zökkenőmentesen zajlott az életünk, új fényben kell meglátunk a szenvedés idején. A szenvedést ismerő ember előtt szélesre tárul a szolgálat ajtaja a szenvedő emberek világa felé.

– *Szenvedés*

Egy bölcs és igazságos uralkodó törvények sorát írta elő népének. Egy napon édesanyja megszegte az egyik törvényt, amiért odavitték az uralkodó elé. Hűsz botütés járt a bűnért. Az uralkodó igazságot akart szolgáltatni, és ugyanakkor eleget akart tenni az édesanya iránti szeretet követelményének is. Magára vállalta a hűsz botütést, és ezzel igazságot szolgáltatott, miközben szeretetét is a legteljesebb mértékben kifejezte.

– *Igazságos szeretet*

Egyszer egy földműves észrevette, hogy tűz keletkezett a búzaföldön és a szél gyorsan üzte a lángokat a tanyája felé. Hogy megmentse a tűztől a házát, ellentüzet gyújtott, és amikor a két irányból érkező tűz összetalálkozott, megszűnt a veszély. A füstölgő hamu alatt észrevette egyik kotlósának elpusztult testét. Lábával megrúgta az elszenesedett holttestet, és alóla négy kiscsirke rohant elő. A kotlós áldozata megmentette a kiscsirkék életét. Krisztus kereszten vállalt áldozata így mentett meg bennünket az ítélettől.

– *Kereszt*

Új Guineából a dzsungelből egy misszionárius levelet küldött haza barátainak a lelki hadviselés természetéről:

„Nagyszerű a harc tűzében szembeszállni a vén ördög legfélelmetesebb fegyvereivel, amikor az elkeseredéssel, csüggedéssel, csúfolkodással és betegséggel támad. Nem pocskolja idejét a légymelegekre. Akkor támad keményen, amikor valaki szembe mer vele szállni. Mindig kiszámíthatod ütésed súlyát abból, hogy milyen visszaütést kapsz. Amikor lázas betegen fekszel és elmegy az utolsó erőd is; amikor valamelyik megtért visszaesik; amikor a legígéretebb érdeklődők csak bolondot csinálnak belőled; amikor leveleidet nem kapod meg, és barátaid sem válaszolnak leveleidre, ez az idő talán a szomorkodás ideje? Ó, nem! Ez az az idő, amikor meg kell állni gyakran és halleluját kell kiáltani! Az ősi ellenséggel szemben ez a legfélelmetesebb ellentámadás, és ezzel lehet őt visszaütni. A mennyekiek az ég peremén figyelik a küzdőteret: ‘Vajon ki tud tartani?’ Amint látják, hogy ki van velünk, és amint észreveszik a kiapadhatatlan erőforrásokat és azt, hogy lehetetlen kudarcot vallanunk, dicsőséget adnak Istennek. Nem hátrálunk meg! Kitartunk a végsőkig!”

– *Lelki harc*

Képzeld el, miként érezne az a szülő, aki karácsony napján átadja az ajándékokat a gyermekeinek, és a gyermekek csak átveszik azokat, de félreteszik azonnal, ki sem bontják és nem kíváncsiak az ajándékokra. Gondoljuk el, hogy az Úr hogyan érez, amikor ajándékokat ad nekünk, hogy használjuk azokat, de mi sohasem akarjuk megtudni, hogy mik azok az ajándékok, sohasem használjuk azokat, hanem azzal mentegetőzünk a gyülekezetben, hogy semmit nem tudunk csinálni!

– *Lelki ajándékok*

William Booth egy éjjel nem tudott aludni, ezért kiment az éjszakában sétálni. Végigment London szegénynegyedén, és a sötétség leple alatt látta az elszegényedett és összetört embereket. Az eső verte némelyik hajléktalant, akik a járdaszélen aludtak. Amikor Booth hazatért, ezt mondta feleségének: „A pokolban jártam.” Ebből a rémületes élményéből fakadt az Üdvhadsereg látomása. Ha Booth nem hagyta volna el otthonának biztonságát, talán sohasem jutott volna tudatára a hajléktalan tömegek nyomorának.

– *Együttérzés*

Évekkel ezelőtt nagy vulkánkitörés következett be Washington államban, a St. Helens hegyen. Már azelőtt is az emberek állandó veszélyben voltak a hegy körül, mert figyelmen kívül hagyták az útlezárásokat. Ezért a vulkánkitöréskor számosan meghaltak és megsebesültek. Még ha a fizikai veszély a küszöbön áll is, az emberek nem engedelmessé válnak az előírásoknak. A bűn vagy az engedetlenség mindig életveszéllyel és pusztulással jár.

– *Bűn*

Sok évvel ezelőtt az egyik híres prédikátor templomában volt egy óra, ami hírhedt volt pontatlanságáról. Néha sietett, néha késett, és nem tudták megjavítani. Végül, amikor már széles körben elterjed a híre, a prédikátor feliratot tett az órára: „Ne a mutatókat hibáztasd, a baj mélyebben van.” Ugyanez érvényes az emberekre is: a baj mélyebben van, mint ami a felszínen látszik.

– *Bűn*

A szex olyan, mint a tűz. A kandallóban melegít és élvezetes. A tűzhelyen kívül pusztító és fékezhetetlen.

– *Szex*

Azt mondják, hogy valaki szerszámüzletbe ment és kért egy fűrész. Az üzletes elővett egy láncos fűrész a polcra és azt mondta, hogy ez a legújabb típus, a legfejlettebb technikával, és garantálja, hogy naponta tíz köbméter fát is el tud vele aprózni. A vevő úgy gondolta, hogy ez nagyon jó ajánlat, ezért megvette a fűrész. Másnap visszament az üzletbe eléggé kimerülten és így panaszkodott: „Valami baj lehet ezzel a fűrészsel. Olyan keményen dolgoztam, ahogy csak bírtam és három köbméter fánál nem vágtam föl többet, pedig a hagyományos fűrészsel is föl vágok négy köbmétert egy nap”. Az eladó nem tudta mire vélni a helyzetet, ezért a vevőt kihívta az üzlet raktárába és ott ellenőrizte a motoros fűrész. Bekapcsolta és felzúgott a motor. A vevő felkiáltott: „Mi ez a zaj?” Ő szabadkézzel vágta a fát az új fűrészsel anélkül, hogy rákapcsolta volna az áramra. Így vagyunk mi is mint keresztyének, ha nem a Lélek hatalmával működünk és élünk naponta.

– *Szentlélek*

Egy idős néger rabszolgaként dolgozott valakinél, aki semmit nem törődött a keresztyénséggel. Kedvenc szórakozása az volt, hogy élcélődött a színes bőrű rabszolgával. Megkérdezte: „Sambo, nem félsz attól, hogy az ördög elvisz?” „Nem félek” – válaszolta a néger. „Sambo, gyakran támad téged az ördög?” – kérdezte ismét. „Gyakran” – válaszolta a néger, miközben mosolygott és ragyogtak fehér fogai. „Mit csinálsz ilyenkor?” „Föltekintek a mennybe és ezt mondom: »Mester, vigyázz a tulajdonodra!«”

– *Megtartó*

Valakinek a szívét nagyon megérintette egyik barátjának a halála, ezért kifejezte vágyát, hogy keresztyén életet kezd. Ezt elmondta egy lelkipásztornak is: „Csak egy ok miatt tétovázom: félek attól, hogy nem tudok kitartani. Tudja, ahol dolgozom, elég sok durva fickó van. Nem hiszem, hogy egyetlen keresztyén is lenne köztük.” Válaszul a lelkipásztor kiemelt egy virágot az asztalon levő vázából és ezt mondta: „Látja ezt a virágot? Ez a mocsárban nőtt fel. Nézze, milyen tiszta és folt nélküli. Ez azért van, mert Isten megőrizte. Ő önt is meg tudja őrizni.” Minden keresztyénnek elég, ha tudja, hogy Isten az ő megtartója.

– *Megtartó*

A Biblia azt mondja, hogy „az Úr megőriz minket”. Sohasem értettem ezt teljes mértékben, amíg be nem mentem a konyhába, ahol feleségem befőttet rakott el. Meghámozta az őszibarackokat, feldarabolta és jó csomó cukrot öntött rájuk, és beletette mindezt egy fazékba, majd így szóltam: „Mit csinálsz?” Ezt válaszolta: „Őszibarackot teszek el télire. Ezzel a cukorral tartósítom.” Némelyik kötözködő, vitatkozó és zúgolódó keresztyén azt gondolja, hogy gyümölcsbefőttként tették őket félre, pedig csak savanyú uborkához hasonlók.

– *Keresztyénség*

Van egy ősi hagyomány a zsidók között, mely szerint a manna mindig olyan ízű volt, mint amilyenre valaki vágyott minden reggel. Ha például fölkel és egyiptomi uborkára vagy hagymára vágyott, de nem zúgolódott, hanem hálásan elfogadta a mannat, akkor a mannat uborkának vagy hagymának érezte. Isten a mi életünk, ő a mi erőnk, megtartónk és mindaz, amire szükségünk van. Barátot akarunk? Isten a mi támogatónk. Akarjuk, hogy valaki megvédjen a küzdelemben? Isten a mi vezérünk. Akarjuk, hogy valaki szószólónk legyen és képviselje ügyünket? Isten a mi pártfogónk. Ő mindig pon-

tosan alkalmazkodik ahhoz a helyzethez és körülményhez, amiben vagyunk.

– *Gondviselés*

Bonaparte Napóleon állította, hogy a csatamezőn való jelenléte annyit ér, mintha százezer katona lenne ott. De Napóleonnak ott kellett lennie minden harcban, hogy győzzenek. Amikor a trafalgári katasztrófális tengeri csata hírért vitték hozzá, egyszerűen ezt mondta: „Nem tudok mindenütt ott lenni.” Nem így van Istennel. Az ő megtartó jelenléte népével van mindenütt, ahol az ő igazságáért harcolnak, és a próba minden tüzes kemencéjében megjelenik, hogy győzelmet adjon övének.

– *Mindenütt jelenlevő Isten*

Heimdall volt a skandináv istenek őrállója. Kevesebbet aludt, mint egy madár. Látása olyan éles volt, hogy ezer mérföldnyi távolságban is meg tudta különböztetni a legkisebb tárgyat a legsötétebb éjszakában. Hallása tökéletes volt, és meghallotta, amint a gyapjú növekedett a juhok hátán és a gabona kikelt a földből. Amikor megfújta kürtjét, annak hangja mindenhova eljutott, a világmindenség legtávolabbi zugába is.

– *Mindenható Isten*

Livingstone úgy tervezte, hogy Kinába megy, de Isten Afrikába vezette, hogy ott legyen misszionárius és fölfedező. Alexander Mackay a Madagaszkár szigetén akart munkálkodni, de Isten Ugandába irányította, hogy segítsen megalapítani az egyik legjelentősebb missziómunkát a világon. Carey a déltengeri szigetekre készülődött, de az isteni vezetés Indiába irányította, hogy Bibliát adjon saját nyelvükön az ott élő millióknak.

– *Isten vezetése*

Valaki azt mondta, hogy a kis légy Nóé bárkájában éppen olyan biztonságban volt, mint a nagy elefánt. Nem az elefánt nagysága és ereje adta neki a biztonságot, hanem a bárka mentette meg az elefántot meg a legyet is.

– *Gondviselés*

Spurgeon mondta el a következő illusztrációt. Egy ősi példázat szerint a galamb szomorúan panaszkodott a madaraknak, hogy a héja szomjazik a vérére. Az egyik madár azt tanácsolta, hogy szálljon alacsonyabban – de a héja lecsaphat prédájára. Egy másik ajánlotta, hogy magasán repüljön – de a héja még magasabbra is tud szállni. A harmadik azt mondta neki, hogy rejtőzködjék el az erdőben – de a héja otthona az erdő. Végre egyikük azt mondta neki, hogy bújjék el a sziklahasadékban. A jelentés világos. A galamb szegény, védtelen lény. A Sátán a héja. A szegénység nem véd meg tőle. A gazdagság nem ad biztonságot. A visszavonulás sem ment meg, mert vannak bűnök, amelyek különösen a nyugalomban támadnak. Csak egyetlen védelem van, Krisztus, a Kőszikla.

– *Krisztus*

Róma megengedte alattvalóinak, hogy bármilyen vallásos eszmét követhettek, ha az nem gyengítette a császár iránti hűségüket. Róma azonban nem készült föl arra a vadonatúj gondolatra, hogy egy gyermek születik egy jászolban, majd fölnevekedik egy ácsműhelyben, és ő a menny királyi fejedelme, maga Isten Fia. Ez megrengette Rómát alapjaiban. Tiberius napjaiban tízezer rabszolgát öltek meg az arénában egyetlen bemutatón, és jött egy új vallás, amely állította, hogy

minden emberi élet szent Isten előtt, és még a királyok is felelősek a koldusokért. Ez a forradalmi gondolat Betlehemből indult el, és lerázta a királyokat trónjaikról.

– *Krisztus tanítása*

Kína belsejében, miután egy ideig egy keresztyén miszióállomáson tartózkodott egy bennszülött, odament a miszionáriushoz egy reggel boldogan és ezt mondta: „A múlt éjjel álmodtam és most már értem. Mintha beleestem volna egy mély gödörbe, ahonnan senki nem tudott kiségetni. Egy konfuciósi pap lehajolt a gödör széléig és ezt mondta: „Hadd adjak néhány tanácsot, barátom, ha kikerülsz a bajból, soha ne kerülj bele ismét!” Egy buddhista pap jött arra, kinyújtotta karját, de nem tudott segíteni. Ezt mondta: „Ha fel tudsz emelkedni eddig, akkor kiemellek a gödörből.” Aztán Krisztus jött arra. Leeszkedett a gödörbe, ölébe vett és kivitt a mélységből.”

– *Krisztus segít*

Corrie ten Boom a megbocsátást egy harangkötélhez hasonlította. Ha harangozni akarunk, akkor egy darabig húzni kell a kötelet, mire megszólal a harang. Ten Boom mondta, hogy a megbocsátás a kötélet húzása, hogy szóljon a harang. Ez ennyire egyszerű. Amikor rendszeresen meghúzzuk a harangkötéletet, a harang egyenletesen szól, a lendület viszi tovább. Ha a kötelet elengedjük, a harang még szól egy darabig, de végül elhal a hangja. Ha elhatározzuk, hogy megbocsátunk valakinek, a régi érzések még továbbra is bennünk vannak a keményszívűségéből. De ha a megbocsátásnak adunk helyet, a keményszívűség lassan elhal. A megbocsátás nem érzés, hanem cselekedet.

– *Megbocsátás*

Évekkel ezelőtt tengeri sirályok egy csoportja éhenhalt az Atlanti-óceán egyik partszakaszán. Nem élelemhiány miatt pusztultak el, hanem azért, mert elfelejtették a halfogást. Éveken át a partszakaszon működő halászflootta munkájából éltek, mert a halászok az értéktelen tengeri lényeket, főként a garnélarákokat kidobálták a hálóikból és a sirályok megették azokat. Amikor a halászflootta délebbre húzódott, az ottmaradt sirályok elpusztultak, mert elveszítették természetes halászó képességüket. Ez a természet szabálya. Ha nem használjuk azt, amink van, akkor elvételük tőlünk. Ez a talentumok példázatára emlékeztet. Aki nem használta talentumát, attól azt is elvették, amije volt.

– *Talentumok*

Egy ősi történet szerint Caesar egyik barátjának rendkívül értékes ajándékot adott. Barátja nem akarta elfogadni: „Ez túl sok nekem, hogy elfogadjam” – mondta. A császár ezt válaszolta: „De nem túl sok nekem, hogy odaadjam.” Bűnös lázadásunk ellenére Isten bűnbocsánatot ajánlott fel nekünk Krisztusban, ami túl soknak tűnik, hogy elfogadjuk, de nem túl sok neki, hogy részesítsen benne. Amikor Isten megbocsát, akkor minden bűnt eltöröl.

– *Bűnbocsánat*

Egy sikeres üzletembertől egyszer megkérdezték sikerének titkát. Válaszát három szóban foglalta össze: „és még valamit”. Korán megtanulta az életben, hogy az átlagember és az igazán sikeres ember között ebben a három szóban lehet megfogalmazni a különbséget. A jól menő emberek megtették, amit vártak tőlük „és még valamit” azon túl is. Jézus tanította ezt az alapelvet, amikor hegyi beszédében ezt mondta:

„Ha pedig valaki egy mérföldnyi útra kényszerít, menj el vele kettőre!” (Mt 5:41) „És ha csak atyátokfiat köszöntitek, mennyivel tesztek többet másoknál? Nem ugyanezt teszik-e a pogányok is?” (Mt 5:47)

– *Második mérföld*

Egy vak indiai koldult egy útszélen, miközben ujjaiával kavarta az edényében levő rizsszemeket. Ha néha arra ment valaki, dobott egy kis rizst az edényébe. Egy napon hintőzörgést hallott a távolból. A maharadzsza közeledett kíséretével. Ilyen pillanat még nem volt az életében. Arra gondolt, hogy ez a nagy ember megáll és egész zsák rizst ad neki. Valóban, az aranyozott hintó megállt a szegény koldus előtt. A nagy ember lelépett, és a koldus leborult előtte. Aztán csaknem leszakadt rá az ég, mert a nagy ember ezt mondta: „Add nekem a rizsedet”. Félelem és gyűlölet vonult a koldus arcára. Belenyúlt edényébe és odadobott egy szem rizst a maharadzsza felé. A nagy ember ezt kérdezte: „Ez minden?” A koldus a földre köpött, átkozódott és még egy rizsszemet odadobott. A nagy ember megfordult, föllépett hintójába és elhajtott. A koldus dühösen és összetörten tapogatta ujjával a megmaradt rizsszemeket az edényében. Valami keménységet érzett, ami más volt, mint a rizs. Kiemelte. Egy arany szem volt. Kiöntötte a rizst, és már nem törődött vele. Egy másik arany szemet is talált. Ha bízott volna a nagy emberben, akkor minden rizsszemért arany szemeket kaphatott volna.

– *Adakozás*

Két gazdag keresztyén, egy ügyvéd és egy kereskedő is volt abban a csoportban, amely föld körüli útra indult. Mielőtt elmentek volna, lelkipásztoruk nagyon kérte őket, hogy figyeljenek meg minden szokatlan és érdekes eseményt vagy látványt, amivel különösen a miszionáriusok által bemunkált területen találkozhatnak. A két férfi felületesen mindent megígért. Egy napon Koreában látták, hogy az út melletti szántóföldön egy fiú húzza az ekét, miközben egy idős ember tartja az eke szarvát és irányítja azt. Az ügyvédnek ez nagyon tetszett és felvételt készített a jelenetről. „Ez érdekes kép. Feltételezem, hogy nagyon szegények” – mondta a miszionáriusnak, aki tolmácként és kalauzként vezette a csoportot. „Igen – válaszolta a miszionárius. – Ez Csi Noui családja. Amikor imaházat építettek, akartak valamit adni, de nem volt pénzüik, ezért eladták egyetlen tehenüket, és a pénzt odaadták a templomépítésre. Ezen a tavaszon maguk húzzák az ekét.” Az ügyvéd és az üzletember csendben ült egy darabig. Aztán megszólalt az üzletember: „Ez igazán nagy áldozat.” A miszionárius ezt mondta: „Ők nem így nevezik. Szerencsésnek tartották magukat, mert volt egy tehenük, amit eladhattak az imaházépítés érdekében.”

– *Áldozat*

Mi a tized? *Matematikailag* ez tizedrésze a jövedelmünknek. „bármit adsz nekem, a tizedét neked adom” (1Móz 28:22). *Bibliailag* ez törvény: „Add meg a tizedet vetésed minden terméséből” (5Móz 14:22). *Erkölcscileg* ez tartozás: „Mivel akarunk becsapni? – A tizeddel és a felajánlásokkal!” (Mal 3:8) *Gazdaságilag* ez beruházás: „hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben” (Mt 6:20). „Adjatok, és adatik nektek” (Lk 6:38). *Lelkileg* ez áldás: „Meglátjátok, hogy megnyitom az ég csatornáit, és bőséges áldást árasztok rátok” (Mal 3:10).

– *Adakozás*

V I D Á M E S E T E K

Gyűjtötte: dr. Gerzsenyi László

Az egyik kaliforniai gyülekezet megváltoztatta bevásárló központját. De vajon miért? Azért, mert amikor kis ceruzákat rendelt, amiket a padokban helyeztek el, hogy a látogatók följegyezzék vele a nevüket, az üzletvezető olyan golyóstollakat küldött nekik, melyek a golfozás örömeit hirdették. Az íróeszközökre ez volt rányomva: JÖVŐ VASÁRNAP MENJ GOLFOZNI!

Az egyik lelkipásztor egy könyvüzletben vásárolt, és engedményt kért a könyvek árából ezzel az indoklással: „Szegény prédikátor vagyok.” Az eladó így válaszolt: „Tudom. Hallottam a múlt vasárnap.”

Nyugalomba vonult egy kis gyülekezet lelkipásztora. A gyülekezet egyik tagja odament hozzá és így siránkozott: „Úgy sajnálom, hogy elmegy. Sohasem tudtam, mi a bűn, amíg ide nem jött a gyülekezetünkbe.”

Családi összejövetelen többen részt vettek a gyülekezet tagjai közül, és a lelkipásztorra várt az a feladat, hogy az együttlét végén majd elmondja az áldást. Közben hirtelen el kellett mennie a lelkipásztornak, és megígérte, hogy igyekszik vissza még az esti összejövetel idején. A háziasszony sokáig várt és húzta az időt, de a lelkipásztor csak nem jelent meg. Végül férjét kérte fel, hogy mondja el az áldást. A férfi nem szeretett nyilvánosság előtt beszélni, és főként nem szeretett hangosan imádkozni. Láthatóan remegett, amint fölállt és tiszteletudóan bejelentette: „Mivel lelkipásztorunk nincs jelen, ezért adjunk hálát Istennek!”

Egyik prédikációjában a lelkipásztor ezt mondta: „Minden egyes fűszál egy prédikáció.” A következő kedden az egyik gyülekezeti tag látta őt, amint a háza körül fűnyíró géppel vágta a pázsitot és megjegyezte: „Úgy látom, igyekszik rövidre vágni prédikációit.”

Legnagyobb rémületére a prédikátor az istentisztelet kezdetén fedezte föl, hogy otthon felejtette prédikációs jegyzeteit, ezért így mentegetőzött a gyülekezet előtt: „Ma reggel teljesen az Úrra kell támaszkodnom, de a következő vasárnap jobban felkészülök.”

Országos közgyűlésen közeledtek a konferencia végéhez, és az egyik tisztségviselő felállt, hogy összefoglalja a gyűlést. Mondott néhány visszaemlékező mondatot, majd elvesztette gondolatainak fonalát és ezt kérdezte: „Hol is tartottam?” Felesége elég hangosan odasúgta neki: „A befejezésnél!”

Egy katolikus pap találkozott városának egyik protestáns lelkészével és érdeklődött tőle, hogy miként halad az új protestáns templom építése. A lelkész kedvesen meg-

jegyezte: „Minden nagyon szépen megy, atyám” – aztán megkérdezte: „Talán ön is szeretne hozzájárulni valamilyen összeggel az építkezéshez?” A katolikus pap tiltakozott: „Mindenképpen szeretnék, de püspököm sohasem járulna hozzá, hogy adakozzam egy protestáns templom építésére.” Másnap azonban, amikor a protestáns lelkész felbontotta a postai küldeményeket, kapott egy csekket is ötven dollárról a katolikus pap aláírásával és ezzel a megjegyzéssel: „Jóllehet püspököm sohasem egyezne bele, hogy protestáns templom építésére adakozzam, de bizonyára lesznek kiadások a régi templom lebontásával kapcsolatban. Biztos vagyok benne, hogy püspököm sohasem ellenezné, hogy arra bőkezűen adakozzam.”

Turista látogatott egy Mexikóhoz közeli üdülőhelyre és megkérdezte az egyik bennszülöttől: „Itt sohasem esik az eső?” A bennszülött ezt válaszolta: „Uram, emlékszik ön Nóé és a bárka történetére, és arra, hogy miként esett az eső negyven nap és negyven éjjel?” „Természetesen emlékszem.” „Nos, mi akkor csak öt centit kaptunk belőle.”

Az egyik árverésen az árverést vezető megállította az eljárást és bejelentette: „Egy jelenlevő a teremben elveszítette a pénztárcáját, amiben százezer forintot tartott. Főljánl 20 ezret a becsületos megtalálónak.” Erre az egyik jelenlevő bekiabál: „21 ezret adok.”

Hárman nézegették a Grand Canyont – egy festőművész, egy lelkipásztor és egy cowboy. Amint ott álltak a nagy mélység szélén, mindegyikük felkiáltott. A művész ezt mondta: „Ó, milyen csodálatos és lefesteni való ez a látvány!” A lelkipásztor így folytatta: „Dicsőség az Úrnak! Milyen csodás példája ez Isten keze munkájának!” A cowboy így sopánkodott: „Hű, micsoda szörnyű hely ez ahhoz, hogy elvesszen a tehenünk!”

Amikor az első óceánjáró elindult a túlsó partra, egy utas a fedélzetről leesett a tengerbe. Tehetetlenül vergődött a vízben, kiabált, integetett és próbálta felhívni magára a hajón utazók figyelmét. Végül egy ügyvéd, egy politikus és egy evangélikus észrevette küzdelmét. Az ügyvéd odakiáltott neki: „Ne készítem el a vádiratot, hogy bepereljem az ön nevében az óceánjáró tulajdonosát?” A politikus megígérte, hogy törvényjavaslatot készít elő a kongresszus következő időszakára, hogy tegyék biztonságosabbá a hajókat. Az evangélikus mosolyogva mondta: „Igen, testvér! Már látom az egyik kezed! Főlemelnéd a másikat is?”

Egy hajótörött tengerész több évet töltött egy lakatlan szigeten. Az egyik reggel izgalomba jött, amikor meglátott egy hajót közeledni, majd egy kisebb csónak tartott a part felé. Amikor a csónak megállt partközélen, az egyik tengerész egy

csomó újságot adott át neki és ezt mondta: „A kapitány küldi köszöntését. Azt üzeni, hogy olvasd el ezeket, és tudasd velünk, ha továbbra is akard, hogy megszabadítsunk!”

1962-ben, amikor John Glenn mint első amerikai föld körüli pályára ment egy űrhajón, honfitársai ujjongtak örömben. Másnap Sára büszkén és izgatottan ment el Rózsához és újságolta: „Mit gondolsz John Glennről?” Sára zavartan kérdezte: „Kicsodáról?” Rózsa meglepődött Sára tudatlanságán, hiszen ez a hír ott volt minden újság első oldalán, és így szólt: „Hát John Glennről! John Glennről! Csak most ment körül a világon háromszor egymás után.” Sára megrántotta a vállát és így válaszolt: „Hát igen, ha valakinek van pénze, megengedheti ezt is magának.”

Mexikó egyes részein a forró és a hideg források egymás mellett találhatóak – és éppen ezért a nők gyakran odaviszik a mosnivalót, hogy a forró vízben kimossák és aztán a hideg vízben kiöblítsék ruháikat. Az egyik turista, amikor látta ezt, így kommentálta a mexikói turistavezetőnek: „El tudom képzelni, milyen hálásan gondolnak Természet Anyára ezért a pompás ellátásért: tiszta forró és hideg víz egymás mellett ingyenes használatra!” A vezető megjegyezte: „Nem, uram, inkább mindig morognak, hogy nincs szappanforrás is a közelben.”

Az egyik utasnál a vámtisztek találtak egy háromliteres üveget tele valamilyen itallal. A tiszt megkérdezte az utast, hogy mi van az üvegben. Ezt válaszolta: „Csak szentelt víz van benne. Az egyik szenthelyről hoztam, amit meglátogattam. Azt mondják, csodatevő ereje van.” A vámtiszt gyanakodott és kinyitotta az üveget, majd egy kicsit megszagolta. Felkiáltott: „Ez nem szentelt víz, ez whisky!” Az utas tágra nyitott szemmel föltekintett az égre és ezt kiáltotta: „Szent ég! Egy újabb csoda!”

Valaki nem volt nagyon vallásos, de szüksége volt harmincmillió forintra, hogy egy telket megvásároljon. Ezért elment a helyi zsinagógába, hogy imádkozzék a pénzért. Véletlenül mellette térdelt egy férfi, aki csak tízezer forintért imádkozott, hogy kifizesse lakbérét. A mi emberünk kihúzta zsebéből a tízezerest és odaadta a mellette imádkozónak. Az túláradó hálálkodásuk után felkelt és elhagyta a szent helyet. A mi imádkozó emberünk föltekintett az ég felé és így kezdett imádkozni: „Uram, most, hogy már osztatlan figyelemmel rám tekinthetsz...”

Az egyik diák berohan a professzor szobájába és így méltatlankodik: „Professzor úr, nem gondolom, hogy ilyen jegyet érdemeltem, mint amelyet adott.” Erre a professzor így válaszolt: „Egyetértek, de sajnos, ennél nincs alacsonyabb jegy, amivel intézetünk jutalmazhatná tanulását.”

Valaki először került a vasfüggöny mögül Amerikába, és első élményeiről ezt írta barátjának: „Nem voltam felkészülve a termékek hihetetlen gazdagságára, amiket az itteni üzletekben lehet találni. Első bevásárló körutam alkalmával láttam ezt a feliratot: Powdered milk–(tejpor), az ember csak vizet ad hozzá és tej lesz belőle. Aztán láttam ezt: Powdered orange juice (narancspor), az ember csak vizet ad hozzá és narancsi-

tal lesz belőle. Aztán láttam ezt: Baby powder – ezt gondoltam magamban, micsoda ország!

Valaki ezt mondta lelkipásztorának: „Prédikációi olyan jók, hogy ki kellene nyomtatni őket.” A lelkipásztor szerényen megjegyezte: „Posztumusz, ugye ezt gondolja?” „Igen, igen, minél előbb, annál jobb!”

Az egyik lelkipásztor gyakran büszkélkedett azzal a barátainak, hogy neki csak annyi idő kell a vasárnapi prédikáció előkészítéséhez, mint amennyi ideig tart, hogy a lelkipásztorlakásból átmenjen a gyülekezetbe. Hamarosan a vének új lelkipásztorlakást vásároltak öt kilométerrel távolabbi helyen.

Egy kiránduláson a vasárnapi iskolai tanítót egy baseball ütővel véletlenül fejbe ütötték. A mentők bevitték a kórházba röntgenezésre. Vasárnap délelőtt a segédlelkipásztor bejelentette a következőket: „A vasárnapi iskolai tanító állapota kielégítő. A röntgen semmit sem mutatott ki a fejében.”

Egy gazdag embertől az egyik újságíró megkérdezte egy napon: „Ugye, nagyon boldog életet él mint országunk leggazdagabb embere?” Ezt a választ kapta: „Boldog? Egyáltalán nem. Egész életemet azzal töltöttem, hogy vagyont tegegyek szert, és most rájöttem, hogy annak felét az orvosokra költöm, hogy megmentsenek a sírtól, a másik felét meg az ügyvédekre, hogy megmentsenek a börtöntől!”

Egy különös repülőgép szállította a pápát, az ENSZ főtitkárát, a világ legokosabb ügyvédjét és egy cserkész, amikor nemzetközi jóakarát tūrara indultak. Nemsokára viharba kerültek. Amikor a négy közül három motor és a hidraulikus rendszer is csődöt mondott, a pilóta a rádión át így tájékoztatta az utasokat: „Uraim, ez a repülőgép nem ér céljához. Ezenkívül csak négy ejtőernyő van gépünkön, de a korán kelő madár szedi fel a kukacokat.” Ezután az utasok rémületére a pilóta kiugrott az első ejtőernyővel a hátán. Az ENSZ főtitkára kifejtette, hogy életben maradása döntő fontosságú a világ béke és biztonság szempontjából. „Nekem gondolnom kell a világ népeire... és meg kell mentenem magam.” Erre megragadott egy ejtőernyőt, és hátára akasztva kiugrott. Az ügyvéd azonnal felugrott és megmagyarázta, hogy végül is ő a világ legokosabb ügyvédje: „Ebben a pillanatban öt ügyem van a Legfelső Bíróság előtt, amin nemzedékek polgárjogi szabadsága fordul meg. Életpályám utat mutat ezreknek, és nem engedhetem meg, hogy ilyen hamar véget érjen.” Az ott levő ejtőernyőkből az egyiket megragadta, hátára akasztotta és kiugrott. A pápa nagyon kedvesen odafordult a cserkészhez: „Én már sokáig éltem, és eléggé felkészültem arra, hogy találkozzam Urammal és Megváltómmal. Fiam, vedd az utolsó ejtőernyőt magadnak!” A cserkész mosolyogva válaszolta: „Ne aggódjék, szentatyám! A világ legokosabb ügyvédje az én cserkész-hátizsákomat kapta fel és azzal ugrott ki a repülőgépből.”

Janka felkiáltott: „Nagymami, nem akarom, hogy megmosd az arcomat.” Nagymama ezt válaszolta: „Gyere csak gyorsan, én naponta háromszor mosakodtam, amikor olyan kicsi voltam, mint te.” Janka rátekintve nagymamája arcára ezt mondta: „Igen, és nézd meg, hogy milyen ráncos lettél!”

Egy vasárnapi iskolai tanító mesélte osztályában Dávid és Góliát történetét. Nagyon feldíszítette a történetet, és ráadásul még gesztikulációival és testmozgásaival is kiegészítette a magyarázatot. Végül nagyon részletesen leírta, hogy a kis Dávid miként ölte meg Góliátot a parittyájából kiröpített kis kavicssal. A történet végén megkérdezte a vasárnapi iskolásoktól, hogy milyen tanulságot vonnak le a történetből. Az egyik kisfiú felállt és így szólt: „Azt, hogy bukj alá, ha lönek.”

Néhány kisgyermek egy öregotthonba látogatott, és ott föltek egy pár kérdést a bentlakóknak. Az egyik kisleány ezt kérdezte egy nénitől: „Hány éves a néni?” „Kilencvennyolc” – válaszolta a megkérdezett hölgy. A gyermeket nagyon meghatotta a válasz és csodálkozással kérdezte tovább: „Az 1-nél tetszett kezdeni?”

Egy idős ember elmélkedései: „Ki változtatott meg mindent, amikor nem figyeltem oda? Észrevettem az utóbbi időben, hogy minden távolabb van tőlem, mint lenni szokott. Sőt, most kétszer olyan távol van a saroktól, és még domb is került közénk. Már nem futok többé a busz után, mert hamarabb indul a megszokottnál. Úgy tűnik, hogy a lépcsők is magasabbak, mint a régi napokban. Aztán észrevettem, hogy az újságokban kisebb betűket használnak, mint régen. Már nincs értelme, hogy bárkit hangosabb beszédre kérjek, mert olyan halkán szólnak, hogy alig hallom őket. A ruhaanyagokban is olyan spórolások mostanában, különösen a derék táján, és a ruhák mérete is kisebb a régen megszokottaknál. Most már két számmal nagyobb ruhát kell vásárolnom, mint amit régebben viseltem, hogy jól simuljanak hozzám. Az emberek is változnak. Sokkal fiatalabbak, mint akkor, amikor hozzájuk hasonló korú voltam. Másrészt a saját kortársaim sokkal idősebbek, mint én. A minap összetalálkoztam egyik régi osztálytársammal, és annyira megöregedett, hogy nem ismert föl engem. Kezdem gondolkodni öreg barátomról, amikor ma reggel fésülködtem, és közben beletekintettem a tükörbe. Ez nem lehet igaz! Mostanában már nem gyártanak jó tükroket. Mondd meg nekem, ki változtatott meg mindent körülöttem?”

Egy idős hölgy, aki a kilencvenedik éve felé közeledett, mindig ajándékokat kapott barátaitól és rokonaitól karácsony közeledtére, és már alig tudta hova tenni a sok csecsebecsét. Végül, amikor elérte kilencvenedik évét, megkérdezte tőle egyik barátja, hogy mit szeretne kapni ebben az évben. Ezt válaszolta: „Csókolj meg, mert azt nem kell leporolni!”

Sok év telt el a legutóbbi szemvizsgálatom óta, és a feleségem állandóan zaklatott, hogy menjek el egy újabb vizsgálatra. Minél jobban unszolt erre, annál makacsabbá lettem. Végül ő beszélt meg egy időpontot a szemvizsgálatra nézve. Egy nappal a vizsgálat előtt jó hangulatban voltam, megcsókoltam feleségemet, majd átöleltem és ezt mondtam neki: „Nekem igazán jól nézel ki még mindig.” Erre így válaszolt: „Töröltetem a szemvizsgálatot.”

Egyházvezetők és üzletemberek szervezetei egy időben tartották közgyűléseiket ugyanabban a szállodában. Az étkeztetőknek alig volt idejük arra, hogy mindkét csoportnak felszolgálják a vacsorákat. Az üzletemberek egy este gyümölcsként alkoholos folyadékba vagdalt görögdinnye

szleteket rendeltek. A zaklatott szakács későn fedezte fel, hogy tévedésből az egyháziaknak szolgálták fel a gyümölcskompozíciót. Gyorsan küldte a pincért, hogy ha még nem ették meg a görögdinnyét, hozza vissza és adja oda az üzletembereknek. A pincér pillanatokon belül visszatért és közölte, hogy már elkésett, mert az összes görögdinnyét elfogyasztották az egyházvezetők. Az izgatott szakács megkérdezte: „Mit mondtak? Hogyan ízlett nekik?” A pincér ezt felelte: „Nem tudom, hogy mennyire szerették, de a dinyenyemagvakat szétosztották maguk között és szalvétába csomagolva a zsebükbe tették.”

Élt egyszer egy gézengúz kisfiú. Bármit próbáltak tenni vele a szülei, ő továbbra is önző, magának élő, csintalan és haszontalan gyerek maradt. Közeledett a karácsony, és a kisfiú, szokásos önző módján, egy tizenkét oldalas levelet írt a kis Jézusnak, és a levélben felsorolta azokat a játékokat, amiket karácsonyra szeretett volna kapni. Amikor szülei meglátták a terjedelmes levelet, dühösek lettek. Az édesapa felkapta a kisfiút, bevitte a társalgóba, leültette a karácsonyfa alá helyezendő, jászolos jelenetet bemutató kis doboz elé és ezt mondta: „Itt kell ülnöd mindaddig, amíg eszedbe nem jut, hogy mire való a karácsony. Aztán majd írhatasz levelet a kis Jézusnak.” A kisfiú ott ült egy darabig, aztán visszatért hálószobájába. Egy papírlapra ezt írta: „Drága Úr Jézus, ha megadod nekem mindazokat az ajándékokat, amiket szeretnék, jó leszek egy egész esztendeig.” Aztán egy pillanatra gondolkodott, és székszakította a levelet, majd megint írni kezdett: „Drága Úr Jézus, ha megadod nekem azokat az ajándékokat, amiket szeretnék, jó leszek egy egész hétig”, de ismét szétszakította a levelet. Ezután óvatosan visszament a társalgóba és a karácsonyi születési jelenetet ábrázoló figurák közül gyöngéden kiemelte Mária alakját, visszatért szobájába, beletette a kis szobrot egy cipősdobozba és elrejtette szekrényének az aljában. Ezután újabb levelet kezdett írni: „Drága Úr Jézus, ha valaha ismét látni akarod az anyukádat...”

Három asszony panaszkodott egymásnak amiatt, hogy újabb olyan kevesen vesznek részt az istentiszteleteken. Az egyik ezt mondta: „Mostanában előfordul, hogy már csak harmincan-negyvenen vagyunk együtt egy-egy alkalommal.” A másik így folytatta: „Nálunk néha már hat-hét személynél tartunk.” A harmadik, egy hetvenes éveiben járó hölgy ezt mondta: „Minálunk olyan kevesen vagyunk, hogy amikor a lelkipásztor azt mondja, hogy »drága szeretteim«, hirtelen elpirulok.”

Egy férfi bement egy gyógyszerészhez és kért valamit a csuklás ellen. A gyógyszerész az ember háta mögé lépve jól hátba vágta és megkérdezte tőle: „Csuklik-e még?” Amikor a meglepett férfi magához tért a váratlanul kapott ütés után, ezt válaszolta a gyógyszerésznek: „Nem, már nem csuklom. De fogadom, hogy a feleségem kint a kocsiban még mindig csuklik.”

